

Εγχειρίδιο

FOMEN - ΕΣΤΙΑΖΟΝΤΑΣ ΣΤΟΥΣ ΑΝΔΡΕΣ

**Πρόληψη της Έμφυλης Βίας Δουλεύοντας
με Άνδρες Πρόσφυγες και Μετανάστες**

Πρόγραμμα Παρέμβασης και Εκπαίδευσης για την Ευαισθητοποίηση
σε Θέματα του Φύλου και την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας με Άνδρες
Πρόσφυγες και Μετανάστες

Εγχειρίδιο

FOMEN -

ΕΣΤΙΑΖΟΝΤΑΣ

ΣΤΟΥΣ ΑΝΔΡΕΣ

Πρόληψη της Έμφυλης Βίας Δουλεύοντας
με Άνδρες Πρόσφυγες και Μετανάστες

Πρόγραμμα Παρέμβασης και Εκπαίδευσης για την Ευαισθητοποίηση
σε Θέματα του Φύλου και την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας με Άνδρες
Πρόσφυγες και Μετανάστες

Εγχειρίδιο

FOMEN - ΕΣΤΙΑΖΟΝΤΑΣ ΣΤΟΥΣ ΑΝΔΡΕΣ: Πρόληψη της Έμφυλης Βίας Δουλεύοντας με Άνδρες Πρόσφυγες και Μετανάστες

Πρόγραμμα Παρέμβασης και Εκπαίδευσης για την Ευαισθητοποίηση σε Θέματα του Φύλου και την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας με Άνδρες Πρόσφυγες και Μετανάστες

Αυτό το εγχειρίδιο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου FOMEN - ΕΣΤΙΑΖΟΝΤΑΣ ΣΤΟΥΣ ΑΝΔΡΕΣ.

Αριθμός Συμφωνίας Επιχορήγησης: REC-RDAP-GBV-AG-2018 –856614

Συγγραφείς: Moritz Theuretzbacher & Elli Scambor, Institut für Männer- und Geschlechterforschung im Verein für Männer- und Geschlechterthemen Steiermark.

Με τη συμβολή των Dean Ajduković, Silvia Amazzoni, Martina Čarija, Marc Gärtner, Heinrich Geldschläger, Marianne Hester, Petra Kremenjaš, Νικολέττα Πεταλίδου, Álvaro Ponce, Δέσποινα Συρρή, Daliah Vakili και Emma Williamson.

Σελιδοποίηση για την Ελληνική Έκδοση: Έλλη Παπαστεργίου

Αυτό το εγχειρίδιο είναι διαθέσιμο σε μορφή PDF στην ιστοσελίδα της Συμβίωσης:
<https://www.symbiosis.org.gr/>

Αυτή η έκδοση έχει δημιουργηθεί με την οικονομική υποστήριξη του Προγράμματος Δικαιωμάτων, Ισότητας και Ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει της συμφωνίας επιχορήγησης αριθ. 856614.

Το περιεχόμενο αυτής της έκδοσης αποτελεί αποκλειστική ευθύνη της ομάδας του έργου FOMEN και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αντικατοπτρίζει τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Για την Ελληνική Έκδοση: © Symbiosis, 2021

Θεσσαλονίκη, Δεκέμβριος 2021

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	04
1. FOMEN – Εστιάζοντας στους Άνδρες	06
2. Αποτελέσματα της Διακρατικής Ανάλυσης	10
3. Πρότυπα Ποιότητας	14
3.1 Πολιτική Ευαισθητοποίηση της Προσέγγισης	16
3.2 Ικανότητες των Εκπαιδευτών	19
3.3 Επαρκείς Συνθήκες Πλαισίου	19
3.4 Βιώσιμη Αποτελεσματικότητα	20
4. Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Παρέμβασης	22
4.1 Γενικοί Στόχοι και Μεθοδολογία	23
4.2 Ενότητες	24
4.2.1 Ενότητα 1 – «Καλωσόρισμα»	25
4.2.2 Ενότητα 2 – «Μετανάστευση»	27
4.2.3 Ενότητα 3 – «Φύλο και Αρρενωπότητα»	29
4.2.4 Ενότητα 4 – «Κοινωνικές και Διαπροσωπικές Σχέσεις»	34
4.2.5 Ενότητα 5 – «Αυτοφροντίδα»	39
4.2.6 Ενότητα 6 – «Βία»	43
4.2.7 Ενότητα 7 – «Πρόληψη της Βίας»	47
4.2.8 Ενότητα 8 – «Συμπεράσματα»	50
5. Συμπεράσματα και Προτάσεις για την Υλοποίηση	52
5.1 Βιωσιμότητα	53
5.2 Εκπαιδευτές και Διευκολυντές	54
5.3 Συντονισμός και Διευκόλυνση	56
5.4 Μετάφραση και Πολιτισμική Διαμεσολάβηση	59
5.5 Πλαίσιο και Υλοποίηση	60
5.6 Προσέγγιση	63
6. Βιβλιογραφία	66

Εισαγωγή

Με αυτό το εγχειρίδιο παρουσιάζουμε έναν πρακτικά προσανατολισμένο οδηγό για διευκολυντές που υλοποιούν προγράμματα παρέμβασης και εκπαίδευσης ώστε να παρέχουν υπηρεσίες πρόληψης και ευαισθητοποίησης σε θέματα φύλου. Αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου FOMEN (2019 – 2021). Η ομάδα του έργου, η οποία αποτελείται από εταίρους από 6 Ευρωπαϊκές χώρες (Αυστρία, Κροατία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία) και συμβούλους από το “Centre for Gender & Violence Research” (Πανεπιστήμιο του Μπρίστολ – MB)¹ ανέπτυξε ενότητες και μεθόδους για εκπαιδευτικά προγράμματα με επίκεντρο την ευαισθητοποίηση σε θέματα φύλου και την πρόληψη της έμφυλης βίας ακολουθώντας διατομεακές προσεγγίσεις.

Το πρόγραμμα παρέμβασης και εκπαίδευσης του FOMEN στοχεύει στην εργασία με άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες με τη μορφή σεμιναρίων προσανατολισμένα στον διάλογο, για να ενθαρρύνει αλλά και να προκαλέσει τον αναστοχασμό τους σχετικά με τις θεματικές που αφορούν τους έμφυλους ρόλους, την αυτοφροντίδα, τις κοινωνικές σχέσεις, την πρόληψη της βίας και τις αρρενωπότητες της φροντίδας. Το πρόγραμμα βασίζεται στα Πρότυπα Ποιότητας FOMEN, τα οποία αναπτύχθηκαν βάσει της ανάλυσης αναγκών με ομάδες δικαιούχων του έργου (άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες που μπορούν να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές²).

Το εγχειρίδιο έχει ως στόχο να παρέχει υποστήριξη και να εισάγει τους πολλαπλασιαστές (π.χ. δάσκαλοι, εκπαιδευτές, σύμβουλοι, εργαζόμενοι της πρώτης γραμμής, χειριστές καταλυμάτων, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, εκπαιδευτικοί κ.λπ.) σε βασικές αρχές ώστε να προετοιμάσουν τις αντίστοιχες συνθήκες για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος για την ευαισθητοποίηση σε θέματα φύλου και την πρόληψη της έμφυλης βίας με άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες σε όλες τις χώρες-εταίρους του έργου FOMEN, αλλά και πιθανά σε χώρες πέρα από αυτές που συμμετέχουν στο εταιρικό σχήμα του έργου. Το εγχειρίδιο προσφέρει μεθόδους και γνώσεις για αυτο-διδασκαλία καθώς και καθοδήγηση για την υλοποίηση επιμορφώσεων και εργαστηρίων. Οι θεματικά δομημένες ενότητες του Κεφαλαίου 4 περιέχουν μεθόδους, ορισμούς και βασικές πληροφορίες σχετικά με την εργασία που αφορά στον αναστοχασμό πάνω στα ζητήματα φύλου και την πρόληψη της βίας. Τα πρότυπα ποιότητας που παρουσιάζονται στο Κεφάλαιο 3 συνοψίζουν τις σημαντικότερες προϋποθέσεις που απαιτούνται για την επιτυχή υλοποίηση του προγράμματος με ευαισθησία ως προς το φύλο και τον πολιτισμό. Βασίζονται στην εμπειρία των εταίρων του FOMEN στα θέματα πρόληψης της βίας και στην εκπαίδευση που προωθεί τον αναστοχασμό για το φύλο, καθώς και στα ευρήματα της διακρατικής ανάλυσης πόρων και αναγκών που πραγματοποιήθηκε στο έργο FOMEN τα οποία συνοψίζονται στο Κεφάλαιο 2. Το τελευταίο κεφάλαιο παραθέτει πρόσθετες προτάσεις και εκτιμήσεις που αναδείχθηκαν σημαντικές μέσα από την εμπειρία της υλοποίησης του προγράμματος. Επιπλέον, στον ιστότοπο του FOMEN υπάρχει μια συλλογή εργαλείων με επιπλέον μεθόδους, καθώς και λεπτομερείς περιγραφές των εννοιών.

1 Το Συμβούλιο του FOMEN αξιολόγησε κριτικά τις διαδικασίες του έργου, έδωσε ανατροφοδότηση για την ανάπτυξη όλων των αποτελεσμάτων και παρείχε εξωτερική ανασκόπηση των ευρημάτων του έργου, διασφαλίζοντας την αριστεία και την ποιότητα του έργου.

2 Πολλαπλασιαστές είναι εκείνοι οι επαγγελματίες που εργάζονται με άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες ή πάνω στην πρόληψη της βίας, οι οποίοι είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν και να διαδώσουν το πρόγραμμα σε άλλους επαγγελματίες.

1. FOMEN – Εστιάζοντας στους Άνδρες

Το έργο «Εστιάζοντας στους Άνδρες (FOMEN): Πρόληψη της Έμφυλης Βίας Δουλεύοντας με Άνδρες Πρόσφυγες και Μετανάστες» είναι διετές Ευρωπαϊκό έργο που συγχρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» της Ευρωπαϊκής Ένωσης (αριθμός έργου REC-RDAP-GBV-AG-2018 - 856614). Υλοποιείται από οργανισμούς-εταίρους που έχουν την έδρα τους σε έξι ευρωπαϊκές χώρες και συντονιστής εταίρος είναι ο οργανισμός Verein für Männer- und Geschlechterthemen Steiermark (VMG) στην Αυστρία. Το έργο στοχεύει στην προώθηση καινοτόμων προσεγγίσεων στην πρόληψη της έμφυλης βίας μεταξύ ανδρών προσφύγων και μεταναστών, αποφεύγοντας τη διπλή διάκριση που υφίσταται αυτή η ευάλωτη ομάδα, η οποία αφορά στα διαφορετικά στερεότυπα και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν στη χώρα που φιλοξενούνται, καθώς επίσης περιορίζονται από τους δικούς τους πολιτισμικούς κώδικες, τη θρησκεία και τα έθιμα στις κοινότητές τους (Pittaway & Bartolomei 2018³).

Παγκοσμίως, η μετανάστευση έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, ενώ χαρακτηρίζεται από μια κρίση υποδοχής προσφύγων, καθώς και από αυξημένο αναγκαστικό εκτοπισμό, μια άνευ προηγουμένου κατάσταση μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο (UNFPA 2016⁴). Καθώς οι άνθρωποι φεύγουν από τον πόλεμο και τις συγκρούσεις και εκτοπίζονται, η κατάρρευση των κοινωνικών δομών, τα μη οικεία περιβάλλοντα και οι απαιτήσεις, θέτουν σε αμφισβήτηση τις παραδοσιακές σχέσεις των φύλων, τις κοινωνικές νόρμες και τους δεσμούς (Lindsey-Curtet, Holst-Roness, & Anderson 2004⁵). Αυτό καθιστά τους πρόσφυγες ευάλωτους σε περαιτέρω βία και διακρίσεις.

Οι γυναίκες είναι συχνά πιο ευάλωτες και απομονωμένες από τους άνδρες στις χώρες υποδοχής για διάφορους λόγους (Kawar 2004⁶): η συνεχιζόμενη έκθεση σε όλες τις μορφές έμφυλης βίας στις χώρες καταγωγής τους και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού μετανάστευσης, η μεγαλύτερη δυσκολία που συναντούν κατά την αίτηση ασύλου, ειδικά όταν πρόκειται για την παρουσίαση αποδεικτικών στοιχείων ή όταν έχουν υποστεί διώξεις λόγω φύλου, καθώς δεν είναι πρόθυμες να πουν ή να ξαναζήσουν την ιστορία τους, ο ρόλος τους ως φροντίστριες των παιδιών, η πίεση από αρσενικά μέλη της οικογένειας (σύζυγος, αδέρφια, ξαδέρφια, κ.λπ.); η εκπαίδευση και η γλώσσα - ένα μεγάλο εμπόδιο στην ένταξη και την πολιτιστική και οικονομική ανεξαρτησία των γυναικών και των κοριτσιών (Reception of female refugees and asylum seekers in the EU - Case study Germany 2016⁷).

Η βία κατά των γυναικών προσφύγων είναι εξαιρετικά δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί, καθώς υπάρχουν πολλά «κρυφά» θύματα που ντρέπονται ή φοβούνται την τιμωρία από την οικογένειά τους και την εκ νέου θυματοποίηση από τα θεσμικά όργανα των χωρών

3 Pittaway, E., & Bartolomei, L. (2018). Refugees, Race, and Gender: The Multiple Discrimination against Refugee Women.

4 UNFPA. (2016). UNFPA Annual Report 2016. Ανακτήθηκε από <https://www.unfpa.org/annual-report-2016>

5 Lindsey-Curtet, C., Holst-Roness, F. T., & Anderson, L. (2004). Addressing the Needs of Women Affected by Armed Conflict. Geneva: ICRC.

6 Kawar, M. (2004). Gender and Migration: Why are Women more Vulnerable? Ανακτήθηκε από <http://www.antigone.gr/files/en/library/selected-publications-on-migration-and-asylum/international/070603.pdf>

7 Reception of female refugees and asylum seekers in the EU - Case study Germany. (2016). Ανακτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/536497/IPOL_STU\(2016\)536497_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/536497/IPOL_STU(2016)536497_EN.pdf)

υποδοχής που μπορεί να αρνηθούν το καθεστώς τους ως πρόσφυγες. Εκτιμάται ότι οι γυναίκες πρόσφυγες είναι πιο πιθανό να πέσουν θύματα έμφυλης βίας από οποιαδήποτε άλλη ομάδα γυναικών (Freedman 2016⁸). Ως εκ τούτου, είναι υψίστης σημασίας η δημιουργία εξειδικευμένων υπηρεσιών και η βελτίωση του δικτύου υπηρεσιών για μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο. Γενικά, είναι σημαντικό να ενισχυθεί η ευαισθητοποίηση αναφορικά με την έμφυλη βία, να καταγγελθούν περισσότερες περιπτώσεις, να δημιουργηθεί ένα διεθνές δίκτυο ειδικών και να παρέχονται υπηρεσίες σε πολλούς τομείς (πρόληψη κακοποίησης, διαχείριση των συνεπειών της βίας κ.λπ.), και να εκπαιδευτούν οι χειριστές υπό το πρίσμα της προοπτικής του φύλου για τη φροντίδα του μεταναστευτικού πληθυσμού ως μέτρο πρόληψης.

Η Έμφυλη Βία πάντα χαρακτηρίζονταν σε μεγάλο βαθμό από τη γυναικεία θυματοποίηση και την ανδρική αυτουργία. Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχει επίσης και η ανδρική θυματοποίηση, με τις συνέπειες να είναι καταστροφικές. Η έμφυλη βία κατά των ανδρών, και από άνδρες σε άνδρες, είναι ένα ζήτημα, καθώς οι επιζώντες πολύ συχνά παλεύουν να το αποκαλύψουν ή να αναζητήσουν υποστήριξη (Chynoweth 2017⁹). Ο λόγος πίσω από αυτή τη δυσκολία έγκειται στις τοξικές κατασκευές της αρρενωπότητας, δηλαδή στο γεγονός ότι οι άνδρες αναμένεται να είναι κυρίαρχοι, να εκφράζουν θυμό, ενώ συναισθήματα όπως ο φόβος, η θλίψη και η ευπάθεια απαγορεύονται (Freedman 2012¹⁰). Το συχνά μεροληπτικό νομικό πλαίσιο και το γεγονός ότι η αστυνομία και οι πάροχοι σχετικών υπηρεσιών μπορεί να μην γνωρίζουν πώς να εντοπίσουν τη βία κατά των ανδρών, αλλά και η έλλειψη ενσυναίσθησης, διαιωνίζουν την απροθυμία των ανδρών επιζώντων να αποκαλύψουν ότι έχουν πέσει θύματα, καθώς και το αίσθημα υποτίμησης (UNHCR 2012¹¹).

Το έργο FOMEN αντιμετωπίζει το ζήτημα του τρόπου με τον οποίο οι διαδικασίες και οι εμπειρίες μετανάστευσης συγκρούονται με τα έμφυλα πρότυπα, εστιάζοντας ιδιαίτερα σε διαφορετικές έννοιες της αρρενωπότητας (Connell 2005¹²; Hearn 1998¹³). Είναι σαφές ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις σε διαφορετικές κοινωνίες αναφορικά με τη στάση απέναντι στην έμφυλη βία (Farahani 2008¹⁴). Οι διαφορές στη θρησκεία, στην εθνική καταγωγή ή στην κουλτούρα που είναι αποτέλεσμα των γεωγραφικών διαφοροποιήσεων, παίζουν σημαντικό ρόλο στην αντίληψη της έμφυλης βίας (Njibwakale 2019¹⁵). Έχει γίνει εμφανής ο σημαντικός αντίκτυπος της έμφυλης βίας στην ατομική υγεία και ευημερία, είτε των θυμάτων είτε των θυτών είτε των κοινοτήτων στο σύνολό τους. Για να ελαχιστοποιηθεί ο αντίκτυπος των

8 Freedman, J. (2016). Sexual and gender-based violence against refugee women: a hidden aspect of the refugee „crisis“. Elsevier, 18-26.

9 Chynoweth, S. (2017). Sexual Violence against Men and Boys. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR).

10 Freedman, J. (2012). Engaging Men in the Fight Against Gender Violence: Case Studies from Africa. New York: Palgrave Macmillan. Ανακτήθηκε από <https://www.palgrave.com/gp/book/9781137014733>

11 UNHCR. (2010). Gender-based Violence. Ανακτήθηκε από <https://www.unhcr.org/en-au/4794b3512.pdf>

12 Connell, R. W. (2005). Masculinities. Polity.

13 Hearn, J. (1998). The violences of men: How men talk about and how agencies respond to men's violence to women. Sage.

14 Farahani, F. K. (2008). Norms, attitude and sexual conduct among female college students in Tehran: implications for reproductive health policy and research. London School of Hygiene & Tropical Medicine.

15 Njibwakale, S. (2019). Gender-based violence. Religion in Gender-Based Violence, Immigration, and Human Rights.

προηγούμενων εμπειριών βίας, είναι αναγκαία η ανάπτυξη ευαίσθητων ως προς το φύλο υπηρεσιών πρόληψης και η βελτίωση των υφιστάμενων υπηρεσιών για τους πρόσφυγες και μετανάστες.

Πρόσφατες μελέτες (Vess et al. 2021¹⁶) δείχνουν ότι οι παρεμβάσεις για την πρόληψη της βίας πρέπει να δώσουν μεγαλύτερη προσοχή στις συγκεκριμένες ανάγκες, προοπτικές και πραγματικότητες των ανδρών και γυναικών. Όταν δουλεύουμε με άνδρες πρόσφυγες και μετανάστες, πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι οι ιδέες περί αρρενωπότητας μπορεί να διαμορφωθούν από βίαιες συγκρούσεις (πόλεμοι, αναγκαστικός εκτοπισμός). Οι ρόλοι των ανδρών και των γυναικών συχνά αλλάζουν ριζικά κατά τη διάρκεια μιας κρίσης, γεγονός που εμποδίζει την επιστροφή στα πρότυπα πριν από τη σύγκρουση. Πολλοί άνδρες αντλούν μεγάλο μέρος της αίσθησης της ταυτότητάς τους από το να είναι αυτοί που βγάζουν τα χρήματα για την οικογένεια. Η εξασθενημένη οικονομία και η έλλειψη πρόσβασης στην αγορά εργασίας στερούν από τους άνδρες την ευκαιρία να συνεχίσουν να εκπληρώνουν τα παραδοσιακά καθήκοντα και απαιτήσεις ως συντηρητές της οικογένειας. Ως αποτέλεσμα, οι άνδρες, οι νεαροί άνδρες και τα αγόρια βιώνουν συχνά απώλεια ταυτότητας που συμβάλλει στο ακραίο άγχος, την κατάχρηση ουσιών και έναν συνεχή κύκλο βίαιης συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας και της έμφυλης βίας.

Κατά συνέπεια, προγράμματα όπως το FOMEN επικεντρώνονται στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη και ανάπτυξη υγιέστερων, μη βίαιων συμπεριφορών, αναδεικνύοντας εναλλακτικά μοντέλα αρρενωπότητας (π.χ. Αρρενωπότητες της Φροντίδας) και προσπαθώντας να αξιοποιήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τις ανάγκες, τις προοπτικές και τις πραγματικότητες των ανδρών, κάνοντας χρήση μιας συμμετοχικής προσέγγισης. Μέσα από προσανατολισμένα στον διάλογο εργαστήρια, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του FOMEN αντιμετωπίζει τόσο τις προκλήσεις όσο και τα οφέλη από τη συμμετοχή των ανδρών ως κρίσιμοι παράγοντες αλλαγής που θα δράσουν ενάντια στην έμφυλη βία και θα συμβάλουν στην ισότητα των φύλων. Το πρόγραμμα εφαρμόζει καινοτόμες μεθόδους που επιτρέπουν τη μάθηση μέσω κοινών εμπειριών και ενθαρρύνει τις ομάδες δικαιούχων να αναστοχαστούν αναφορικά με τη στάση τους απέναντι στους έμφυλους ρόλους, την αυτοφροντίδα, τις κοινωνικές σχέσεις, την πρόληψη της βίας και την αρρενωπότητα της φροντίδας, χρησιμοποιώντας δημιουργικά μέσα έκφρασης (διάλογο ή εργαλεία που βασίζονται στην τέχνη). Επιπλέον, η προσέγγιση του έργου FOMEN επιδιώκει την παραγωγή και την ανταλλαγή γνώσεων σε ολόκληρη την ΕΕ, προκειμένου να αμφισβητηθούν οι ανισότητες που στηρίζουν την έμφυλη βία τόσο στις χώρες καταγωγής όσο και στις χώρες υποδοχής.

Όπως αποτυπώνεται στο επόμενο κεφάλαιο, η ομάδα του FOMEN έχει εντοπίσει τις ανάγκες, τους πόρους και τις καλές πρακτικές αναφορικά με την εργασία πρόληψης της βίας με άνδρες πρόσφυγες και μετανάστες. Βάσει αυτής της ανάλυσης, έχουν αναπτυχθεί πρότυπα ποιότητας που αποτελούν θεμέλιο λίθο για την εφαρμογή των προγραμμάτων ευαισθητοποίησης σε θέματα φύλου και πρόληψης της βίας, όπως παρουσιάζονται στα διαδοχικά κεφάλαια.

16 Vess, J.; Barker, G.; Naraghi-Anderlini, S. & Hassink, A. (2021). The Other Side of Gender Men as Critical Agents of Change. Ανακτήθηκε από <https://promundoglobal.org/resources/the-other-side-of-gender-men-as-critical-agents-of-change/>

2. Αποτελέσματα της Διακριτικής Ανάλυσης

Το πρώτο βήμα του έργου FOMEN ήταν η ανάλυση αναγκών και πόρων καθώς και παραδειγμάτων καλών πρακτικών σχετικά με τα ζητήματα του φύλου και την πρόληψη της βίας στην εργασία με άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες. Βάσει της ανάλυσης, οι ομάδες του έργου ανέπτυξε τα πρότυπα ποιότητας, ένα πρόγραμμα ανάπτυξης ικανοτήτων για επαγγελματίες και ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης και πρόληψης της βίας για άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες με στόχο να τους ενθαρρύνει να αναστοχαστούν πάνω σε θέματα όπως οι έμφυλοι ρόλοι, η πρόληψη της βίας, η αυτοφροντίδα και οι αρρενωπότητες της φροντίδας.

Και στις έξι χώρες-εταίρους, η διεπιστημονική ομάδα του έργου, μαζί με ειδικούς σε εθνικό επίπεδο, πραγματοποίησαν την εκτίμηση αναγκών χρησιμοποιώντας ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους. Αυτές περιλαμβάνουν συνολικά 10 εργαστήρια ειδικών και συζητήσεις σε ομάδες εστίασης, καθώς και 26 ημιδομημένες συνεντεύξεις με επαγγελματίες που εργάζονται με άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες και/ή στους τομείς ευαισθητοποίησης για το φύλο, τις αρρενωπότητες και την πρόληψη της βίας. Μια επιπλέον ομάδα εστίασης με άνδρες πρόσφυγες και μετανάστες πραγματοποιήθηκε στην Αυστρία. Επιπλέον, μια κοινή διαδικτυακή έρευνα χρησιμοποιήθηκε στις έξι χώρες, η οποία μεταφράστηκε στις διαφορετικές γλώσσες για τη συλλογή πρόσθετων ποσοτικών πληροφοριών από ένα ευρύτερο δείγμα, και απαντήθηκε συνολικά από 271 συμμετέχοντες.

Η ανάλυση αναγκών και πόρων δείχνει ότι οι επαγγελματίες από όλες τις χώρες, ανεξάρτητα από τις θεσμικές διαφορές και τις διαφορετικές κυβερνητικές πολιτικές, κρίνουν ως πολύ σημαντικά τα προγράμματα για την ευαισθητοποίηση σε θέματα φύλου και την πρόληψη της βίας με άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάγκη για βαθιά κατανόηση της τρέχουσας κατάστασης ενός μετανάστη/πρόσφυγα και τον αντίκτυπο των εμπειριών του κατά τη διάρκεια της διαδικασίας φυγής ή μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένων επίσης των αντιλήψεων τους για τους έμφυλους ρόλους και τους ρόλους στην οικογένεια σε σχέση με τις κοινωνικές νόρμες και τα στερεότυπα, στο παρελθόν και στις τρέχουσες συνθήκες τους.

Όσον αφορά τις ανάγκες των ανδρών προσφύγων και μεταναστών, κρίθηκε σημαντική καταρχάς η ικανοποίηση των βασικών τους αναγκών, όπως είναι η πρόσβαση στο άσυλο και η ψυχική και σωματική υγεία, τα οποία αποτελούν προτεραιότητες, καθώς και η δημιουργία ασφαλών χώρων για άνδρες, όπου θα μπορούν να μιλήσουν για τη μεταναστευτική διαδικασία και να ανταλλάξουν σκέψεις και εμπειρίες.

Όσον αφορά τις προσεγγίσεις που πρέπει να ακολουθούνται για την εργασία που αφορά στην ευαισθητοποίηση σε θέματα φύλου και στην πρόληψη της βίας, επαγγελματίες από όλες τις χώρες συμφώνησαν ότι η εργασία με τους άνδρες για την πρόληψη της βίας πρέπει να ακολουθεί μια προσέγγιση η οποία δεν θα εισάγει διακρίσεις και, ανεξάρτητα από το υπόβαθρο τους, τη διαφορετικότητα τους και τις κατηγορίες υπαγωγής τους, οι εκπαιδευτές θα πρέπει να έχουν πάντα κατά νου το πολιτισμικό υπόβαθρο των συμμετεχόντων και τις εμπειρίες τους ως μετανάστες και πρόσφυγες.

Το γλωσσικό εμπόδιο είναι ένα θέμα που συζητήθηκε επίσης εκτενώς και στα δύο μέρη της έρευνας, ειδικά σε ότι αφορά τις χώρες όπου δεν υπάρχουν πολλοί μετανάστες και πρόσφυγες (π.χ. Κροατία). Όπου υπάρχει έλλειψη διερμηνέων, είναι ένα εμπόδιο που πρέπει να ξεπεραστεί. Όλοι οι συμμετέχοντες της έρευνας τόνισαν τη σημασία της γλώσσας στην υλοποίηση του έργου.

Σε όλα τα στάδια της ανάλυσης αναγκών, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν την ανάγκη για περαιτέρω κατάρτιση και ανάπτυξη ικανοτήτων για τους επαγγελματίες που εργάζονται με άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες. Λίγοι από τους συμμετέχοντες θεωρούν τον εαυτό τους επαρκώς καταρτισμένο και προετοιμασμένο να συνεργαστεί με άνδρες για ένα πρόγραμμα πρόληψης της βίας, αν και έχουν εκφράσει αυτή την ανάγκη στους προϊσταμένους τους.

Όπως φάνηκε από τα αποτελέσματα της έρευνας, ένα πρόγραμμα κατάρτισης για επαγγελματίες θα πρέπει να στοχεύει, πρώτα και κύρια, στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των επαγγελματιών στους τομείς της μετανάστευσης και της καταπολέμησης των διακρίσεων, του φεμινισμού, της πατριαρχίας και των αρρενωποτήτων. Οι επαγγελματίες δεν θεωρούν ότι είναι καλά ενημερωμένοι και εξοικειωμένοι με τέτοιες έννοιες και επιθυμούν να εκπαιδευτούν περαιτέρω. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα πρέπει να χρησιμοποιεί διαδραστικά εργαλεία όπως το παιχνίδι ρόλων και οι μελέτες περιπτώσεων για το σκοπό αυτό.

Μια άλλη ανάγκη που πρέπει να καλύψει ένα πρόγραμμα κατάρτισης είναι η παροχή πληροφοριών σε επαγγελματίες οι οποίες αφορούν τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές που σχετίζονται με τη μετανάστευση, τη διαδικασία ασύλου και την έμφυλη βία. Εύκολα προσβάσιμο και κατανοητό υλικό θα πρέπει να είναι διαθέσιμο στους επαγγελματίες που επιθυμούν να εργαστούν πάνω σε θέματα φύλου και πρόληψης της βίας με άνδρες πρόσφυγες. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τακτικές εκπαιδεύσεις (διαδικτυακές αλλά και με φυσική παρουσία) και με διαθέσιμους συνδέσμους στον ιστότοπο του έργου¹⁷, οι οποίοι να προέρχονται και από άλλους οργανισμούς.

Η εργασία με ομάδες απαιτεί καλά εκπαιδευμένους επαγγελματίες που είναι προετοιμασμένοι και σε θέση να κατανοήσουν τη δυναμική της ομάδας και να κάνουν τους συμμετέχοντες να αισθανθούν ασφαλείς και προστατευμένοι. Κατά την ανάλυση αναγκών, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες εξέφρασαν την επιθυμία να εκπαιδευτούν περαιτέρω στη διευκόλυνση ομάδας και πως, πάλι, για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να συμπεριληφθούν διαδραστικές δραστηριότητες στο πρόγραμμα κατάρτισης. Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων των ομάδων εστίασης παρουσιάστηκαν ορισμένα σημαντικά έργα ως παραδείγματα καλών πρακτικών, για παράδειγμα το έργο Men Talk¹⁸ στην Αυστρία, το οποίο προσφέρει χώρο για ανταλλαγή προσανατολισμένη στο διάλογο με άνδρες πρόσφυγες, στοχεύοντας στην ενίσχυση της ευαισθησίας απέναντι στα ζητήματα φύλου και την πρόληψη της βίας. Πρόκειται για μια σπονδυλωτή σειρά διαλόγων βασισμένη σε μια ιδέα του οργανισμού Alternatives To Violence (ATV, Νορβηγία). Βρίσκεται σε εξέλιξη από το 2019 στο Γκρατς/Στυρία

17 <https://www.focus-on-men.eu/resources>

18 https://vmg-steiermark.at/de/men_talk

και χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ένταξης. Ένα δεύτερο παράδειγμα καλής πρακτικής είναι το εγχειρίδιο Boys in Care¹⁹, το οποίο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου "Boys in Care – Strengthening boys to pursue care occupations" (BiC), ένα έργο που πραγματοποιήθηκε στην Ιταλία. Στόχος του εγχειριδίου είναι να προσφέρει πληροφορίες σε άνδρες και γυναίκες χειριστές που εργάζονται με αγόρια για το πώς να τα υποστηρίξουν στην επιλογή τους να εκπαιδευτούν σε επαγγέλματα φροντίδας. Σκοπός είναι οι χειριστές να είναι σε θέση να παρέχουν επαγγελματική συμβουλευτική η οποία να βασίζεται και στην ευαισθητοποίηση σε θέματα φύλου. Ένα άλλο παράδειγμα καλής πρακτικής είναι το έργο Heroes²⁰. Το έργο αυτό είναι μια γερμανική πρωτοβουλία που επικεντρώνεται στην πρόληψη της δολοφονίας και τις καταπίεσης για λόγους τιμής δίνοντας τη δυνατότητα σε νεαρούς άνδρες με μεταναστευτικό υπόβαθρο να εκπαιδεύσουν άλλους νεαρούς άνδρες και αγόρια σχετικά με το πως να αποδομήσουν τις πατριαρχικές κατασκευές και να αποτρέψουν την έμφυλη βία στη κοινότητα τους. Το έργο υλοποιείται σε πολλές γερμανικές πόλεις και χρηματοδοτείται από το World Childhood Foundation (HEROES, 2020). Το έργο Heroes ακολουθεί την προσέγγιση της εκπαίδευσης από συνομηλίκους, σύμφωνα με την οποία οι νέοι άνδρες και τα αγόρια με μεταναστευτικό υπόβαθρο θα εκπαιδευτούν ώστε να γίνουν οι ίδιοι «εκπαιδευτές κατά της βίας» και να εκπαιδεύσουν με τη σειρά τους άλλους νέους άνδρες σε προγράμματα παρέμβασης, στα οποία θα ακολουθούν την λεγόμενη προσέγγιση του προτύπου. Τέλος, το έργο Men Speak Out²¹ αναφέρθηκε ως ένα επιπλέον παράδειγμα καλής πρακτικής. Αυτό το έργο είχε ως στόχο να εμπλέξει τους άνδρες στη διαδικασία τερματισμού του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων και σε μεγαλύτερη κλίμακα, να τερματίσει τη βία κατά των γυναικών και να προωθήσει την ισότητα των φύλων μέσω της προσέγγισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα παραδείγματα καλών πρακτικών που αναφέρθηκαν, είναι προφανές ότι οι επαγγελματίες και στις έξι χώρες συμφωνούν ότι τα πιο επιτυχημένα έργα είναι αυτά που εξασφαλίζουν ασφαλείς συνθήκες, όπου οι συμμετέχοντες αισθάνονται ενδυναμωμένοι ώστε να εκφραστούν, και ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή, σε όλα τα επίπεδα, των μελών των κοινοτήτων μεταναστών και προσφύγων ως εκπαιδευτές, διευκολυντές, διερμηνείς, ηγέτες, καθώς και ως συμμετέχοντες.

19 <https://www.boys-in-care.eu/en.html>

20 <https://www.heroes-net.de/>

21 <http://menspeakout.eu/>

3. Πρότυπα Ποιότητας

Πρότυπα Ποιότητας

Πολιτική Ευαισθητοποίηση της Προσέγγισης

- Αναστοχασμός των Δομών Εξουσίας
- Διαφορετικότητα | Πολιτισμική Ευαισθητοποίηση
- Βάσει των Προσόντων | Πρότυπο | Ιδιοκτησία
- Ασφαλής & Γενναίος Χώρος

Ικανότητες των Εκπαιδευτών

- Εμπειρία | Αναστοχασμός
- Διαπολιτισμικές Ικανότητες
- Μέθοδοι | Ευαισθητοποίηση (Φύλο και Βία)
- Εποπτεία | Επιπλέον Εκπαίδευση

Επαρκείς Συνθήκες Πλαισίου

- Μετάφραση | Πολιτισμική Διαμεσολάβηση
- Χαμηλό όριο
- Υποδομές & Υπηρεσία
- Χρονοδιάγραμμα

Βιώσιμη Αποτελεσματικότητα

- Προσόντα | Βεβαίωση Συμμετοχής
- Διαχείριση Ποιότητας | Αξιολόγηση
- Δημιουργία Δικτύων
- Εγχειρίδιο

Ένας από τους πιο σημαντικούς στόχους του FOMEN είναι να προετοιμάσει τους εκπαιδευτές να εργαστούν με ομάδες ανδρών που έχουν βιώσει εμπειρίες μετανάστευσης και πιθανότατα ρατσισμό και βία. Σε συνεργασία με τους εκπαιδευτές, αυτοί οι άντρες θα πρέπει να βρουν τρόπους να επεξεργαστούν εποικοδομητικά αυτές τις εμπειρίες και να ενισχύσουν τους πόρους τους, να ενισχύσουν τα θετικά πρότυπα επίλυσης συγκρούσεων προκειμένου να μπορούν να διαδραματίσουν ρόλο στην πρόληψη της βίας οι ίδιοι, εάν είναι δυνατόν.

Η ακόλουθη ενότητα συγκεντρώνει τα πρότυπα ποιότητας (διαθέσιμα στον ιστότοπο του FOMEN) αναφορικά με την εργασία που αφορά ευαισθητα ως προς το φύλο θέματα και την πρόληψη της διαπολιτισμικής βίας, με σκοπό τη διασφάλιση της επαρκούς υλοποίησης. Με βάση τα υπάρχοντα προγράμματα βέλτιστων πρακτικών σε όλες τις χώρες εταίρους του FOMEN, αλλά και πέρα από αυτές, καθώς και βάσει της ανάλυσης αναγκών και πόρων του FOMEN, είναι απαραίτητο να αναπτυχθούν σαφή ποιοτικά κριτήρια για τις διάφορες πτυχές αυτών των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

3.1. Πολιτική Ευαισθητοποίηση της Προσέγγισης

Σε γενικές γραμμές, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του FOMEN για την εργασία με άνδρες πρόσφυγες και μετανάστες, αντιμετωπίζει τρία βασικά κοινωνικά συμπλέγματα που συνδυάζονται με έναν εγκάρσιο και, σε κάποιο βαθμό, διατομεακό, τρόπο:

- φύλο/αρρενωπότητα
- εθνικότητα/μετανάστευση/ρατσισμός/διαπολιτισμικότητα
- βία

Κατά την υλοποίηση αυτών των προγραμμάτων, είναι επιτακτικό να σκεφτούμε ξανά πάνω στις δομές εξουσίας που έρχονται μαζί με αυτούς τους κοινωνικούς τομείς σύγκρουσης. Δεδομένου ενός έμφυλου συστήματος το οποίο χαρακτηρίζεται κυρίως από έντονες ανισότητες ακολουθώντας μια πατριαρχική παράδοση και το οποίο έχει τις ρίζες του σε μια ηγεμονική κουλτούρα δυϊσμού αναφορικά με το βιολογικό/κοινωνικό φύλο και ετεροκανονικότητας, οι άνδρες/η αρρενωπότητα ανατρέφονται σε αυτά τα δυαδικά συστήματα και διαθέτουν ισχυρότερους πόρους (πολιτική εξουσία, οικονομικό κεφάλαιο, κοινωνικό στάτους και συμβολικούς πόρους) από τις γυναίκες/θηλυκότητα²². Ωστόσο, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι η απόκτηση του στάτους του «πραγματικού άνδρα» και η κυριαρχία συνοδεύονται από κόστος (όπως η ανάληψη κινδύνων, οι ανθυγιεινοί και μερικές φορές βίαιοι τρόποι ζωής). Τόσο το κόστος όσο και τα προνόμια εξουσίας των ανδρών αντικατοπτρίζονται στις εκπαιδεύσεις (Messner 2000²³).

Τα σύγχρονα εθνικά συστήματα και ο ρατσισμός κατασκευάζονται κυρίως με βάση τις βόρειες

22 Όσον αφορά την πολιτική εξουσία, η ανδρική κυριαρχία στην ηγεσία και την εκπροσώπηση είναι εντυπωσιακή, όπως και τα χάσματα μεταξύ των φύλων σε θέματα πλούτου, εισοδήματος και εργασιακών ιεραρχιών για τον οικονομικό τομέα. Όσον αφορά το στάτους και το συμβολικό επίπεδο, η γλώσσα (όπως οι γενικές αρσενικές κατασκευές) και οι στερεοτυπικοί χαρακτηρισμοί ισχύος είναι πιο σημαντικοί (Pimlinger 2012, Bergmann et al. 2013)

23 Messner, M. (2000). Politics of Masculinities. The Gender Lens, Vol.3. UK: AltaMira Press

(ευρωπαϊκές) αποικίες ενάντια στον παγκόσμιο νότο (κυρίως Αφρικανοί, Άραβες, Ασιάτες και ιθαγενείς/πρώτα έθνη). Παρόμοια με το σύστημα φύλου (και ίσως ακόμη πιο ξεκάθαρα και με περισσότερη συνέπεια), τα εθνικά συστήματα ρατσισμού δημιουργούν καθεστώτα εξουσίας που διακρίνονται από λευκά προνόμια (μέσω πόρων, πολιτικής εξουσίας, κοινωνικής κατάστασης, πολιτιστικών και συμβολικών ηγεμονιών) και υποτίμηση και διάκριση κατά των έγχρωμων ανθρώπων (φτώχεια, αδυναμία και μικρή εκπροσώπηση, αστυνόμευση και ποινικοποίηση, εξωτισμός, υποτίμηση κ.λπ.). Ενώ τα καθεστώτα των συνόρων αποκλείουν πολλούς έγχρωμους ανθρώπους από μέρη που παρέχουν περισσότερους πόρους και ασφάλεια, τα συστήματα πολιτισμικής αξίας θέτουν συστηματικά την «λευκή» πολιτιστική κληρονομιά έναντι των άλλων (Miles 1989²⁴). Αυτά τα διαφορετικά επίπεδα αποκλεισμού, διακρίσεων και προνομίων ή υπερεκτίμησης και υποτίμησης, πρέπει να αντικατοπτρίζονται στα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Το ίδιο ισχύει και σχετικά με τον αναστοχασμό των διαφορετικών εννοιών της βίας, ιδίως για την κατανόηση της σημασίας της Έμφυλης Βίας²⁵. Ξεκινώντας με μια κατηγοριοποίηση που διαφοροποιεί τη συλλογική, αυτοκατευθυνόμενη και διαπροσωπική βία (Krug et al. 2002²⁶), είναι σημαντικό η συζήτηση να εστιάσει στην αλληλεξάρτηση του βιολογικού/κοινωνικού φύλου και της διαπροσωπικής βίας, καθώς οι άνδρες και οι γυναίκες επηρεάζονται διαφορετικά από τη βία στη δημόσια σφαίρα έναντι της βίας στην οικιακή ή οικογενειακή σφαίρα. Η έμφυλη βία περιλαμβάνει «...οποιαδήποτε παραβίαση της σωματικής ή διανοητικής ακεραιότητας ενός ατόμου, η οποία συνδέεται με το φύλο του θύματος και του δράστη και διαπράττεται από το δομικά πιο ισχυρό άτομο που εκμεταλλεύεται μια σχέση εξουσίας» (Hagemann-White 2008, unsere Übersetzung²⁷). Χωρίς αμφιβολία, μια από τις πιο κοινές μορφές βίας που βασίζεται στο φύλο είναι η βία των ανδρών κατά των γυναικών συντρόφων τους - ένας τύπος βίας που συνδέεται στενά με μια συγκεκριμένη σχέση εξουσίας στην οποία οι άνδρες διατηρούν, αποκαθιστούν ή επιδεικνύουν τη δύναμη και την κυριαρχία τους στις γυναίκες. Αυτές οι διαφορετικές έννοιες της βίας πρέπει να γίνουν κατανοητές και να αντικατοπτρίζονται στις εκπαιδεύσεις.

Πέρα από τα προαναφερθέντα καθεστώτα εξουσίας, θα πρέπει να αντικατοπτρίζονται και άλλες ιεραρχικές δομές και αποκλεισμοί: Ετεροκανονικότητα και ομοφοβία, ταξικές ιεραρχίες, κοινωνικές θέσεις που συνοδεύουν διαφορετικές ηλικίες και/ή ικανότητες κ.λπ. Ως εκ τούτου, η αντιμετώπιση του θέματος της διαφορετικότητας που «στοχεύει στην αναγνώριση και την εκτίμηση των ανθρώπων, ανεξάρτητα από το κοινωνικό, εθνοτικό κ.λπ. υπόβαθρο, προέλευση, φύλο, σεξουαλικό προσανατολισμό, θρησκευτική σχέση ή πίστη, ηλικία, σωματικές ή πνευματικές ικανότητες ή άλλα χαρακτηριστικά»²⁸ γίνεται πολύ σημαντική

24 Miles, R. (1989). Racism. Routledge.

25 Το παρακάτω βασίζεται στο Scambor, C. & Scambor, E. (2017). Gender Based Violence and the Role of Men (Nasilje na podlagi spola in vloga moških). Σε: Časopis za kritiko znanosti, Let. XLV, 2017, Številka 267. σελ.115-127.

26 Krug, Etienne G., Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi and Rafael Lozano (2002). World Report on violence and health. Geneva: World Health Organization.

27 Hagemann-White, Carol (2008): Vorwort. In Gewalt im Geschlechterverhältnis. Erkenntnisse und Konsequenzen für Politik, Wissenschaft und soziale Praxis, Forschungsnetz Gewalt im Geschlechterverhältnis [GiG-net] (ed.), 7 – 10. Opladen: Verlag Barbara Budrich.

28 Eine Welt der Vielfalt e.V.: Diversity – was ist das? (<https://www.ewdv-diversity.de/diversity/diversity-was-ist-das/>)

στο διαπολιτισμικό και διαφορετικό πλαίσιο της εργασίας με άνδρες μετανάστες. Αυτοί οι άνδρες είναι διαφορετικοί, έχουν διαφορετικές βιογραφίες και συστήματα πεποιθήσεων. Για να καταστεί δυνατή η επαρκής και αποτελεσματική υλοποίηση του προγράμματος, αυτές οι διαφορές δεν πρέπει μόνο να εκτιμηθούν, αλλά και να επισημανθούν και, όπου αυτό προκαλεί εκνευρισμό, θα πρέπει επίσης να συζητηθούν ανοιχτά.

Αντί να εστιάζει μόνο στις ανάγκες (ή χειρότερα στις ελλείψεις και τις αδυναμίες) των συμμετεχόντων, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα πρέπει να βασίζεται στα προσόντα και τους πόρους τους. Στόχος είναι η ενδυνάμωση τους, κάτι που λειτουργεί καλύτερα ενισχύοντας τη συνειδητοποίησή τους για τις δικές τους ικανότητες. Επομένως, μπορεί να εφαρμοστεί το μοντέλο βάσει των προσόντων τους που βασίζεται στην προσέγγιση «Ανάπτυξη Κοινότητας Βάσει Προσόντων» (Asset-Based Community Development - ABCD), το οποίο κάνει χρήση των δυνατοτήτων, των δεξιοτήτων και της εμπειρίας των ανθρώπων.²⁹ Αυτό το μοντέλο επιτρέπει μια πιο ολιστική προοπτική για τους άνδρες, δίνοντας στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να γίνουν εταίροι στην (σεξουαλική, έμφυλη, ομοφοβική και άλλη) πρόληψη της βίας. Μπορεί επίσης να ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες να γίνουν ηγέτες ή/και πρότυπα στη κοινότητά τους και να μεταδώσουν το μήνυμα με αξιόπιστο και αυθεντικό τρόπο.³⁰

Επομένως, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα πρέπει να προωθήσει το αίσθημα της «ιδιοκτησίας» του από τους συμμετέχοντες, γεγονός το οποίο τους δίνει την ευκαιρία να συμμετάσχουν στη διαδικασία και ενθαρρύνει τα κίνητρά τους να συμμετάσχουν μέσω:

- του ομαδικού καθορισμού των στόχων,
- των επίπεδων ιεραρχιών και μιας δημοκρατικής, συμμετοχικής συμπεριφοράς,
- δίνοντας στους συμμετέχοντες πρωταγωνιστικούς ρόλους στη δυναμική του εργαστηρίου για να ενισχυθεί το αίσθημα ενδυνάμωσης τους,
- της συν-δημιουργίας του προγράμματος με την ομάδα-στόχο, προκειμένου να ενισχυθεί η ταύτιση τους με το πρόγραμμα και να προωθηθεί η βιωσιμότητά του.

Συνολικά, το περιβάλλον και η προσέγγιση του εκπαιδευτικού προγράμματος πρέπει να επιτρέπουν μια συμπεριφορά όσο το δυνατόν πιο ασφαλή για όλους τους συμμετέχοντες. Συνιστάται η καθιέρωση βασικών κανόνων μαζί με τους συμμετέχοντες για τη δημιουργία ενός γενναίου χώρου ώστε να ανοιχτούν και να συζητηθούν σχετικά και συναισθηματικά δύσκολα θέματα. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις της θεματοκεντρικής προσέγγισης αλληλεπίδρασης, «οι ταραχώδεις και οι παθιασμένες συμμετοχές υπερισχύουν» (Cohn 1975³¹) προκειμένου να διασφαλιστεί η προσοχή και η ικανότητα των συμμετεχόντων να ανοιχτούν.

29 Cf. ABCD toolkit σε: <https://naaee.org/sites/default/files/whatisassetbasedcommunitydevelopment.pdf>

30 Όπως προτείνει ο Χάουαρντ (2014) για την κοινωνική εργασία και εκπαίδευση με αφροαμερικανούς άνδρες (Black Male(d): Peril and Promise in the Education of African American Males)

31 Cohn, Ruth C. (1975). Von der Psychoanalyse zur themenzentrierten Interaktion. Von der Behandlung einzelner zu einer Pädagogik für alle. Stuttgart: Klett-Cotta.

3.2. Ικανότητες των Εκπαιδευτών

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, η προσέγγιση απαιτεί διευκολυντές υψηλής εξειδίκευσης, πολιτικά συνειδητοποιημένους και ευαίσθητους σε θέματα εξουσίας. Οι διευκολυντές πρέπει να έχουν επίγνωση των δικών τους πεποιθήσεων και προκαταλήψεων και να μπορούν να απομακρύνονται από αυτές και να επικεντρώνονται στην ομάδα και τη δυναμική της. Πρέπει να εφαρμόζουν μια αμερόληπτη προσέγγιση και να αποφεύγουν τον στιγματισμό των ανδρών ως δράστες (και να γνωρίζουν τη σχετικά στενή σχέση της αρρενωπότητας και της βίας). Η έμφυλη και πολιτισμική ευαισθητοποίηση είναι επομένως ποιότητες ζωτικής σημασίας των διευκολυντών.

Ο αναστοχασμός των συστημάτων πολιτισμικών αξιών των διευκολυντών και των συμμετεχόντων, ιδίως εάν οι διευκολυντές ανήκουν σε ομάδες που βιώνουν συνήθως ρατσισμό ή εθνοτικές/εθνικές διακρίσεις. Η πολυ-εθνοτική διευκόλυνση μπορεί επίσης να αποτελέσει ένα πλεονέκτημα εδώ, ώστε να αναδειχθούν με αξιοπιστία και να αντιμετωπιστούν τα διαφορετικά υπόβαθρα, ειδικά όσον αφορά τον ρατσισμό και τη βιογραφική εμπειρία, και να αναγνωριστούν, να κατανοηθούν και να αντιμετωπιστούν ενδεχόμενα ταμπού και στερεότυπα της ομάδας στόχου. Επιπλέον, η πρόσβαση σε μία πολύ-επαγγελματική, διαπολιτισμικά ικανή και ποικίλη ομάδα μπορεί να περιλαμβάνει ειδικούς των πεδίων (νομικές διαστάσεις, σεξουαλικότητα, ισότητα των φύλων, πρόληψη βίας ...) και άτομα που φέρνουν διαφορετικές δεξιότητες όσον αφορά τις μεθόδους (μέθοδοι ανταλλαγής, συνέντευξη κ.λπ.).

Οι εκπαιδευτές πρέπει να έχουν μια ολοκληρωμένη εκπαίδευση σε σχέση με τη διδασκαλία πάνω σε θέματα βίας, κυρίως σε σχέση με το φύλο και την αρρενωπότητα. Πρέπει να είναι σε θέση να αναφέρονται στα τρέχοντα έγγραφα της ΕΕ και του ΟΗΕ και στις κατευθυντήριες γραμμές πρόληψης³².

Η τακτική εποπτεία είναι απαραίτητη τόσο για τους διευκολυντές/εκπαιδευτές όσο και για τους διερμηνείς/διαπολιτισμικούς μεσολαβητές για τη διασφάλιση συνεχούς μάθησης και υψηλής ποιότητας απόδοσης και για την αποφυγή προκαταλήψεων. Γενικά, οι διευκολυντές πρέπει να είναι ικανοί ή πρόθυμοι να μάθουν για προσεγγίσεις που βελτιώνουν την ποιότητα της διευκόλυνσης στο πλαίσιο εξαιρετικά ευαίσθητων θεμάτων και δυναμικών ομάδας, όπως η θεματοκεντρική αλληλεπίδραση και η μη βίαιη επικοινωνία.

3.3. Επαρκείς Συνθήκες Πλαισίου

Για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα η κοινή κατανόηση σε διαφορετικά επίπεδα (γλώσσα, πολιτισμικά πρότυπα και συστήματα πεποιθήσεων) είναι ζωτικής σημασίας. Αυτό δεν πρέπει μόνο να γεφυρωθεί από διερμηνείς (και ενδεχομένως από διαπολιτισμικούς μεσολαβητές),

³² https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/ending-gender-based-violence_en

αλλά θα πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζεται σε όλες τις εκπαιδευτικές ενότητες (π.χ. από δραστηριότητες αναστοχασμού που αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα και ανοιχτά πιθανές παρεξηγήσεις).

Η πρόσβαση σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα και άλλα μέτρα πρέπει να είναι χαμηλού ορίου, αναφορικά με τη προσέγγιση της δουλείας και την εύκολη πρόσβαση. Αυτό αναφέρεται στην τοποθεσία (αρκετά κεντρική, γρήγορη και εύκολη πρόσβαση και με τις δημόσιες συγκοινωνίες), την προσβασιμότητα (σκεφτείτε άτομα με ειδικές ανάγκες: ανελκυστήρες κ.λπ.) και την ασφάλεια (σκεφτείτε ευάλωτες ομάδες).

Οι ακόλουθες υπηρεσίες θα πρέπει να παρέχονται:

- Πρέπει να παρέχεται φαγητό (σκεφτείτε πολιτισμικές προτιμήσεις και περιορισμούς) και η πρόσβαση σε μια κουζίνα μπορεί να είναι χρήσιμη.
- Πραγματοποιήστε το πρόγραμμα σε ένα χώρο χωρίς εξωτερικούς θορύβους (κίνηση αγνώστων ατόμων, δυνατοί ήχοι από το εξωτερικό περιβάλλον κ.λπ.) και χωρίς να ενοχλείτε το περιβάλλον (όταν κάνετε φασαρία, παίζοντας μουσική/τραγουδώντας κ.λπ.).
- Οι τουαλέτες μπορεί να είναι ένα ευαίσθητο ζήτημα: Για ορισμένους, οι τουαλέτες ανδρών ή γυναικών είναι σημαντικές, για άλλους η ύπαρξη μη δυαδικών τουαλετών είναι απαραίτητες.
- Η φροντίδα των παιδιών και η επιστροφή του ποσού που αντιστοιχεί στο εισιτήριο του ταξιδιού μπορεί να είναι χρήσιμα για τους συμμετέχοντες.
- Επιπλέον, οι συμμετέχοντες πρέπει να ερωτηθούν εκ των προτέρων για τυχόν ειδικές ανάγκες.

Επιπροσθέτως, η διαχείριση του χρόνου είναι ζωτικής σημασίας καθώς αποτελεί μια δομή που κρατά τους ανθρώπους στη διαδικασία (η προσοχή μειώνεται με την υπερβολική συζήτηση) και εξυπηρετεί τις ίσες ευκαιρίες (χρονικά όρια στην ομιλία για οποιοδήποτε άτομο). Το χρονοδιάγραμμα πρέπει να ταιριάζει με τις συγκεκριμένες ανάγκες των ομάδων που συμμετέχουν: Να δίνεται αρκετός χρόνος για να μπορούν να πάνε βαθύτερα στα επίκαιρα θέματα, όχι όμως υπερβολικά πολύς ώστε να επιτρέπει τη συμμετοχή ατόμων με βαρύ πρόγραμμα.

3.4. Βιώσιμη Αποτελεσματικότητα

Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να λάβουν βεβαίωση συμμετοχής, έτσι ώστε η αποκτηθείσα γνώση να μπορεί να αναγνωρισθεί. Αυτές οι βεβαιώσεις συμμετοχής θα πρέπει να απαριθμούν επακριβώς το περιεχόμενο και τις μεθόδους που ακολουθήθηκαν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Αυτό μπορεί επίσης να αποτελέσει μια ώθηση για σύγκριση των μαθημάτων κατάρτισης με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας ή για την υλοποίηση πρόσθετων ενοτήτων, για παράδειγμα στους τομείς κατάρτισης σε θέματα διαφορετικότητας σε εταιρείες, στο νόμο κατά των διακρίσεων, στην προστασία από τη βία σε δήμους κ.λπ. Οι

βεβαιώσεις συμμετοχής ενδεχομένως να συμβάλουν σε ευρύτερη προσβαση στην αγορά εργασίας – για παράδειγμα σε ΜΚΟ, στην εμπορική διαφορετικότητα ή στη διαχείριση της υγείας ή στη δημόσια διοίκηση.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα πρέπει να στοχεύει στη βελτίωση του μέσω της συσσωρευμένης εμπειρία από την υλοποίηση του και λαμβάνοντας υπόψη τα σχόλια των συμμετεχόντων μέσω αξιολόγησης. Ως εκ τούτου, πρέπει να προετοιμάζεται ένα κατάλληλο ερωτηματολόγιο για κάθε εκδήλωση, το οποίο θα επιτρέπει την ανατροφοδότηση από τους συμμετέχοντες σχετικά με τις επιμέρους ενότητες προγράμματος και την υλοποίησή τους.

Ο στόχος του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι να υποστηρίξει τους άνδρες με ιστορικό μετανάστευσης να σταθούν ενάντια στη βία και, μακροπρόθεσμα, να λειτουργήσουν ως πρότυπα για το σκοπό αυτό. Επομένως, απευθυνθείτε σε μεγάλο αριθμό κοινοτήτων μεταναστών και προσφύγων, σε δομές, σπίτια, γειτονιές και προσπαθήστε να εμπλέξετε ακτιβιστές που ενδέχεται να είναι σε θέση να δημιουργήσουν δίκτυα που κάνουν τη διαφορά στις και για τις κοινότητες.³³

Για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος, η θεωρητική και μεθοδολογική του βάση, οι εφαρμοζόμενες μέθοδοι και το περιεχόμενο, καθώς και τα παραγόμενα αποτελέσματα θα πρέπει να είναι διαθέσιμα στο κοινό. Για το λόγο αυτό, αναπτύξαμε το εγχειρίδιο που κρατάτε στα χέρια σας.

33 Δείτε για παράδειγμα το έργο Pixel: male role models against violence - <https://16days.thepixelproject.net/16-male-role-models-helping-to-stop-violence-against-women>

4. Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Παρέμβασης

Το επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζει το πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Παρέμβασης. Όλες οι ενότητες και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται στο πρόγραμμα έχουν αναπτυχθεί από την ομάδα του FOMEN και είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο του FOMEN.

4.1. Γενικοί Στόχοι και Μεθοδολογία

Το αποτέλεσμα της πρόληψης δεν είναι άμεσα ορατό και είναι δύσκολο να επιτευχθεί η πρόληψη όταν προτιμώνται βραχυπρόθεσμες και μετρήσιμες δράσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, η επιτυχία της εργασίας για την πρόληψη συχνά αποκαλύπτεται σε διαφορετικά περιβάλλοντα από εκείνα όπου αναπτύσσονται οι πόροι. Πράγματι μπορεί να διαδοθεί σε πολλούς τομείς.

Η εργασία που αφορά στην πρόληψη χωρίζεται σε πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια πρόληψη. Τα πρωτοβάθμια προληπτικά μέτρα χρησιμοποιούνται με όλους τους ανθρώπους, π.χ. αξιολόγηση, εκπαιδευτικά μέτρα, έλεγχοι υγείας ή εκστρατείες ευαισθητοποίησης. Τα δευτεροβάθμια προληπτικά μέτρα χρησιμοποιούνται με ομάδες κινδύνου. Αυτό αφορά, για παράδειγμα, πιο στενή επίβλεψη παιδιών με χαμηλή αύξηση βάρους ή ομάδες συζήτησης για εφήβους που μεγαλώνουν με αλκοολικούς γονείς. Οι παρεμβάσεις τριτοβάθμιας πρόληψης χρησιμοποιούνται σε άτομα ή ομάδες που επιδεικνύουν δυσκολίες. Στόχος είναι να περιοριστεί ο αντίκτυπος της βλάβης και να καταστεί δυνατή η θετική ανάπτυξη.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα του FOMEN σε θέματα όπως η βία, οι σχέσεις, η ισότητα των φύλων, οι νόμοι, η αυτοφροντίδα κ.λπ. είναι ένα δευτεροβάθμιο μέτρο πρόληψης που απευθύνεται σε άνδρες με εμπειρίες ως μετανάστες ή πρόσφυγες. Αυτή η ομάδα-στόχος αντιμετωπίζει διάφορους παράγοντες κινδύνου: π.χ. μακρόχρονο ανασφαλές μέλλον, πιθανή αβεβαιότητα σχετικά με το πού βρίσκεται η οικογένεια στη χώρα προέλευσης ή βία στη χώρα προέλευσης (π.χ. πόλεμος) ή/και κατά τη διάρκεια της αναγκαστικής μετανάστευσης και συναφείς βίαιες κατασκευές αρρενωπότητας ή εμπειρίες δομικής βίας (π.χ. ρατσισμός). Ως δευτεροβάθμιο μέτρο πρόληψης, αυτά τα εργαστήρια δεν απευθύνονται σε άτομα που έχουν αποδεδειγμένα πρόβλημα με τη βία.

Οι ενότητες που παρουσιάζονται σε αυτό το εγχειρίδιο έχουν σχεδιαστεί για να υλοποιηθούν σε μορφή εργαστηρίου που θα διεξάγεται μέσω πολιτισμικά ευαίσθητων μεθόδων και, εάν είναι απαραίτητο, θα προσφέρεται η δυνατότητα διερμηνείας. Η βάση όλων των δραστηριοτήτων πρέπει να είναι μια προσέγγιση σεβασμού και εκτίμησης προς τους συμμετέχοντες. Οι συμμετέχοντες δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται βάσει στερεοτύπων (π.χ. ως «επιρρεπείς στη βία», λόγω της πολιτισμικής τους καταγωγής ή της εμπειρίας της μετανάστευσης) και οι ανησυχίες ή η εσωστρέφεια των ομάδων στόχου θα πρέπει να γίνεται σεβαστή.

Τα περιεχόμενα των ενότητων προσφέρουν, μεταξύ άλλων, την ευκαιρία να αναλογιστεί κανείς συνειδητά τη λειτουργία και την επιρροή του ίδιου του μοντέλου μέσα σε μια οικογένεια ή μια πολιτισμική κοινότητα και να διαμορφωθούν σχέσεις μεταξύ ενηλίκων και παιδιών που χαρακτηρίζονται από αμοιβαίο σεβασμό.

Μέσω του προγράμματος, οι συμμετέχοντες αναπτύσσουν ικανότητες αντιμετώπισης βίαιων καταστάσεων, οι οποίες περιλαμβάνουν την έγκαιρη αναγνώριση πιθανών βίαιων καταστάσεων και την εξεύρεση μη-βίαιων λύσεων. Οι συμμετέχοντες μπορούν να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση στην αναγνώριση των συναισθημάτων τους, ιδιαίτερα της αδυναμίας, της απογοήτευσης και του θυμού. Μπορούν συνειδητά να αναστοχαστούν σχετικά με τις δικές τους αντιδράσεις και να μάθουν να τις κατανοούν καλύτερα. Εκτός από τον αναστοχασμό σχετικά με τον εαυτό τους και τη συμπεριφορά τους, η εργασία σε ομάδες μπορεί να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να κατανοήσουν καλύτερα τις αντιδράσεις άλλων ανθρώπων ώστε να επιλύουν τις διαφωνίες όλο και περισσότερο μέσω της συζήτησης ή με άλλους μη βίαιους τρόπους. Η λεκτική αποτύπωση των συναισθημάτων και η δυνατότητα να μοιραστεί κανείς ιστορίες βοηθά στο να βιώσει θεραπευτικούς τρόπους αντιμετώπισης βίαιων και τραυματικών εμπειριών.

Η μεταφορά γνώσης και οι διάλογοι επιλέχθηκαν ως μέθοδοι καθώς βοηθούν τους συμμετέχοντες να συνειδητοποιήσουν τις συνδέσεις μεταξύ των σκέψεων, των συναισθημάτων και των ενεργειών. Μέσω του αναστοχασμού, του χώρου για την έκφραση των σκέψεων και της ακρόασης, μπορεί να αναστοχαστεί κανείς συνειδητά πάνω στις δικές του στάσεις και ενέργειες. Τα θέματα των επιμέρους ενότητων έχουν επιλεγεί με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέψουν την ανάπτυξη βοηθητικών στρατηγικών και μη βίαιων τρόπων αντίδρασης σε δύσκολες καταστάσεις της ζωής. Επιπλέον, η μεταφορά γνώσης και οι διάλογοι γύρω από αυτά τα επιλεγμένα θέματα δίνουν στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να ρυθμίσουν οι ίδιοι το βαθμό στον οποίο θέλουν να ανοιχτούν αναφορικά με θέματα που μπορεί να είναι ευαίσθητα. Θα πρέπει να λαμβάνουν κεντρικές πληροφορίες σε εύκολη και κατανοητή μορφή. Οι θεματικές ενότητες μπορούν να ενισχύσουν τους υπάρχοντες πόρους των συμμετεχόντων, να μειώσουν το αίσθημα ανικανότητας και να τους βοηθήσουν να διαχειριστούν καλύτερα την καθημερινή τους ζωή και τις αποφάσεις τους.

Οι διάλογοι μπορεί να θεωρηθούν ως μια συνεχής ανταλλαγή απόψεων που προσπαθεί να επιφέρει κατανόηση και ισορροπία απόψεων μεταξύ των συμμετεχόντων. Αυτή η μορφή συζήτησης σηματοδοτεί ισότητα και σεβασμό στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Έτσι, η μέθοδος γίνεται σύμβολο πρόληψης της βίας, αφού η βία είναι μια μορφή άνισης άσκησης εξουσίας. Ισότητα σημαίνει ότι δίνεται χώρος στην ομάδα για όλες τις απόψεις των συμμετεχόντων.

4.2. Ενότητες

Το επόμενο κεφάλαιο περιλαμβάνει οκτώ διαφορετικές ενότητες οι οποίες αναπτύχθηκαν από την ομάδα του FOMEN. Περιέχουν τις βασικές πληροφορίες και μεθόδους, καθώς και υποστηρικτική βιβλιογραφία. Κάθε ενότητα εστιάζει σε ένα θέμα που σχετίζεται με τα θέματα φύλου και την εργασία για την πρόληψη της βίας με άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες. Όλες οι ενότητες ακολουθούν την ίδια δομή: στόχοι της ενότητας, αναμενόμενα εκπαιδευτικά αποτελέσματα, επισκόπηση της ενότητας που εστιάζει σε διάφορα τμήματα, καθώς και χρήσιμες πρόσθετες πληροφορίες και βιβλιογραφικές αναφορές.

4.2.1. Ενότητα 1 – «Καλωσόρισμα»

Στόχος της Ενότητας

Στόχος της πρώτης ενότητας είναι να δημιουργήσει οικειότητα και σχέσεις εμπιστοσύνης μεταξύ της ομάδας των ανδρών και τους διευκολυντές, τους διερμηνείς και τους εκπαιδευτές. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να ενημερωθούν για το ιστορικό και τους στόχους του προγράμματος και για το περιεχόμενο κάθε μίας από τις ενότητες. Θα πρέπει επίσης να επεξεργαστούν απλούς κανόνες ομάδας που θα περιγράφουν πώς η ομάδα θα ήθελε να πραγματοποιηθούν οι συναντήσεις και πώς πρέπει να δομηθεί η συνεργασία. Αυτή η διαδικασία στοχεύει στην ενδυνάμωση των συμμετεχόντων και στο να τους δώσει ένα πρώτο αίσθημα οικιοποίησης και ανήκειν.

Αναμενόμενα Εκπαιδευτικά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν αποκτήσει τις ακόλουθες γνώσεις και δεξιότητες:

- Γενική εικόνα για την έκταση των εργαστηρίων και το ιστορικό του προγράμματος,
- Εμπειρία σε σχέση με την ομαδική διαδικασία (ρόλοι, επικοινωνία προσδοκιών και αναγκών),
- Αναστοχασμός,
- Εισαγωγή σε έναν ασφαλή και γενναίο χώρο.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

Για να καλλιεργήσετε εμπιστοσύνη, είναι απαραίτητο να ενημερώσετε τους συμμετέχοντες σχετικά με το ιστορικό και τους στόχους του προγράμματος και να δηλώσετε με σαφήνεια με ποιον οργανισμό συνδέονται οι εκπαιδευτές, ώστε να διακρίνετε τα εργαστήρια από άλλες επικοινωνιακές καταστάσεις στην καθημερινή ζωή των συμμετεχόντων (π.χ. επαφές με τις αρχές, την αστυνομία). Ο ρόλος του διερμηνέα ως «ουδέτερου γλωσσικού μεσολαβητή» που μεταφράζει τα πάντα (επίσης συνομιλεί με τους συμμετέχοντες) πρέπει επίσης να καταστεί σαφής.

Ένας εισαγωγικός γύρος δεν θα πρέπει να παραληφθεί. Οι συμμετέχοντες μοιράζονται με την ομάδα τα ονόματά τους και τα χαρακτηριστικά που μπορεί να αισθάνονται ότι είναι σημαντικό να γνωρίζουν για αυτούς οι υπόλοιποι συμμετέχοντες. Οι διευκολυντές μπορεί να επιλέξουν δημιουργικούς τρόπους (π.χ. παιχνίδια ονομάτων) ώστε να διευκολύνουν τους συμμετέχοντες να γνωριστούν μεταξύ τους. Εξαρτάται κυρίως από την ομάδα, εάν οι συμμετέχοντες γνωρίζονται ήδη μεταξύ τους ή συναντιούνται για πρώτη φορά.

Κατά την πρώτη ενότητα θα πρέπει να συλλεχθούν οι προσδοκίες των συμμετεχόντων σχετικά με το πρόγραμμα, π.χ.: Τι αναμένουν από τις επόμενες συναντήσεις; Υπάρχουν συγκεκριμένα θέματα που θέλουν να συζητήσουν;

Ασφαλής και γενναίος χώρος

Όπως σε κάθε περίπτωση, η εργασία με ομάδες απαιτεί την ύπαρξη βασικών κανόνων της ομάδας, οι οποίοι γίνονται αποδεκτοί από όλους και αντικατοπτρίζουν τις ανάγκες των συμμετεχόντων. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα του FOMEN συνιστούν, πέρα από τη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος το οποίο θα εμπνέει άνεση, προστασία και αξιοπιστία στους συμμετέχοντες, να εστιάσετε στην εισαγωγή της ιδέας του «γενναίου χώρου», προκειμένου να καταστούν δυνατές οι εκπαιδευτικές εμπειρίες αναφορικά με προνομιακές θέσεις (π.χ. αρρενωπότητα) και ο αναστοχασμός της θέσης στην οποία βρίσκεται ένα άτομο. Εκτός από έναν καλά δομημένο και προσεκτικό συντονισμό, ένας γενναίος χώρος απαιτεί επίσης συμφωνημένους κανόνες συμπεριφοράς που θα καθοδηγούν την αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων και θα έχουν ως στόχο τη συμπεριφορά με σεβασμό:

- «Συμφωνούμε ότι διαφωνούμε & ότι θα αντιπαρατεθούμε με ευγένεια»: Οι διαφορετικές απόψεις γίνονται αποδεκτές, θα υπάρξουν περαιτέρω αξιοπρεπείς συζητήσεις σχετικά με την πηγή αυτών των διαφορετικών θέσεων
- «Κτήση προθέσεων και επιπτώσεων»: Η πρόθεση μιας ενέργειας διαχωρίζεται από την επίδραση της, συζητούνται ανοιχτά περιπτώσεις κατά τις οποίες επηρεάζεται η συναισθηματική ευημερία των άλλων
- «Πρόκληση από επιλογή»: Οι συμμετέχοντες αποφασίζουν οι ίδιοι πότε θα συμμετάσχουν και πότε θα αποχωρήσουν από μία συζήτηση και αναστοχάζονται πάνω σε αυτές τις αποφάσεις
- «Σεβασμός»: Οι συμμετέχοντες δείχνουν σεβασμό ο ένας προς τον άλλο και αναστοχάζονται πως μοιάζει ο ενεργός σεβασμός
- «Όχι επιθέσεις»: Οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι δεν θα βλάψει ο ένας τον άλλο, ότι δεν θα απορρίψουν τυχόν κριτική σχετικά με δηλώσεις ή συμπεριφορές ως φερόμενες επιθέσεις και ότι θα είναι ανοιχτοί στην κριτική. (cf. Ali 2017³⁴)

Περαιτέρω Ανάγνωση

- Ali, D. 2017. Safe Spaces and Brave Spaces. Historical Context and Recommendations for Student Affairs Professionals. NASPA Policy and Practice Series, 2.
- Stadlbauer, J. & Scambor, E. 2019. Men Talk - Leitfaden für Dialogreihen mit männlichen Asylberechtigten, subsidiär Schutzberechtigten & Drittstaatsangehörigen in der Steiermark. Graz: VMG.

34 Ali, Diana. 2017. Safe Spaces and Brave Spaces. Historical Context and Recommendations for Student Affairs Professionals. NASPA Policy and Practice Series, 2.

4.2.2. Ενότητα 2 – «Μετανάστευση»

Στόχος της Ενότητας

Η ενότητα αυτή έχει ως στόχο την παροχή πληροφοριών σχετικά με τα νομικά και θεσμικά πλαίσια που αφορούν τη διεθνή προστασία και την εφαρμογή τους στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα στη χώρα υποδοχής. Με σκοπό την παροχή γνώσης σχετικά με τη διαδικασία ένταξης και την τοποθέτηση των ονείρων και των εννοιών του δικαιώματος των προσφύγων εντός των ορίων του συστήματος με βάση το διεθνές δίκαιο προστασίας, οι επακόλουθες εμπειρίες αδυναμίας και ανικανότητας πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Αυτή η ενότητα έχει επίσης σκοπό να ευαισθητοποιήσει ότι αυτά τα συναισθήματα μπορούν να επηρεάσουν έντονα τις ενέργειες και τις αντιδράσεις και πιθανά να οδηγήσουν σε βία. Η ομάδα καλείται να αναστοχαστεί σχετικά με ποιες εμπειρίες αδυναμίας και ανικανότητας κουβαλούν από την προσωπική τους ιστορία μετανάστευσης και τι τους βοήθησε να προσαρμοστούν στο τρέχον περιβάλλον τους. Στόχος είναι επίσης η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις στρατηγικές αντιμετώπισης για να αποτραπεί η υποτίμηση των αντιδράσεων των ανθρώπων.

Αναμενόμενα Εκπαιδευτικά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν αποκτήσει τις ακόλουθες γνώσεις και δεξιότητες:

- Ορισμοί και ορολογία σχετικά με τους πρόσφυγες και μετανάστες, με βάση το άσυλο και το διεθνές δίκαιο προστασίας,
- Τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στο εθνικό και τοπικό πλαίσιο,
- Να γνωρίζουν τους τοπικούς φορείς, δίκτυα και θεσμούς,
- Στρατηγικές αντιμετώπισης όταν νιώθουν αδυναμία και ανικανότητα.

Περιεχόμενα

Άσυλο και Διεθνής Προστασία

Με βάση την πραγματικότητα των ζωών των συμμετεχόντων, το πρώτο μέρος αυτής της ενότητας θα προσδιορίσει τη θέση του ατόμου και το πεδίο δράσης, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις και τη σχέση με τις αρχές ή άλλους φορείς. Ξεκινώντας με μια δραστηριότητα προθέρμανσης, οι συμμετέχοντες μπορούν να εξερευνήσουν το υπόβαθρο ο ένας του άλλου και να εντοπίσουν τις διαφορές και τα κοινά σημεία στις βιογραφίες τους. Στη συνέχεια, μια συζήτηση για τη σχέση μεταξύ των ιστοριών που λένε οι άνθρωποι, τις ευκαιρίες που έχει ένα άτομο και τις ταυτότητες τους ως άτομα, μέλη οικογενειών, κοινότητες και στο πλαίσιο ενός έθνους, θα οδηγήσει στην εισαγωγή στο νομικό σύστημα το οποίο καθορίζει τα γενικά δικαιώματα και υποχρεώσεις των προσφύγων και μεταναστών και έχει ισχυρό αντίκτυπο στις ευκαιρίες τους.

Οι διαφορετικές ορολογίες των ανθρώπων με διεθνές οικογενειακό ιστορικό που εφαρμόζονται από αρχές, φορείς και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής θα πρέπει να γνωστοποιηθούν:

- **Πρόσφυγας:** Ένα άτομο που αναγκάστηκε να εγκαταλείψει μια χώρα λόγω διώξεων (Σύμβαση της Γενεύης).
- **Εσωτερικά εκτοπισμένοι:** Άτομα που αναγκάζονται να φύγουν (από τον τόπο κατοικίας τους) αλλά δεν διασχίζουν σύνορα για να εγκαταλείψουν τη χώρα τους.
- **Αιτών Άσυλο:** Ένας πρόσφυγας που ζητά προστασία, αλλά καμία χώρα δεν έχει ακόμη «αποφασίσει» εάν το άτομο πληροί ή όχι τον ορισμό του πρόσφυγα.
- **Μετανάστης:** Ένα άτομο που μετακινείται, συνήθως εθελοντικά, για να ζήσει ή να εργαστεί, προσωρινά ή μόνιμα. Μπορεί να έχει διασχίσει ή και όχι σύνορα.

Θα πρέπει επίσης να διευκρινιστούν βασικοί νομικοί όροι και διαδικασίες που ενδέχεται να προκύψουν σε συγκεκριμένα εθνικά και τοπικά πλαίσια, π.χ.: νομικές αποφάσεις, άδεια παραμονής, επικουρική προστασία, άδεια εργασίας, κοινωνική ασφάλιση, δυνατότητες για εκπαίδευση/κατάρτιση/απόκτηση προσόντων, στέγαση κ.λπ.

Στρατηγικές αντιμετώπισης και δίκτυο υποστήριξης

Δεδομένου ότι οι συμμετέχοντες μπορεί να περιγράψουν θεμιτά συναισθήματα θυμού και αδικίας κατά τη διάρκεια αυτής της ενότητας, οι διευκολυντές πρέπει να είναι σαφείς σχετικά με αυτά τα συναισθήματα και να ασχοληθούν με αυτό το θέμα. Αφενός, οι μεταγενέστερες ενότητες αυτοφροντίδας και πρόληψης της βίας θα εστιάσουν ούτως ή άλλως σε στρατηγικές αντιμετώπισης εμπειριών αδυναμίας, θυμού και αισθήματος αδικίας. Από την άλλη πλευρά, εάν υπάρχει μια κοινή αντίληψη μεταξύ των συμμετεχόντων του συναισθήματος της αδυναμίας λόγω πολυπλοκότητας και αδικίας που σχετίζονται με το θέμα της ενότητας, η συνάντηση θα πρέπει να τελειώσει με ένα ενδυναμωτικό συμπέρασμα. Είναι σημαντικό όχι μόνο να εκπαιδεύσετε τους συμμετέχοντες για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του σε αυτό το θέμα, αλλά και να τους παρέχετε καθοδήγηση και υποστήριξη.

Για παράδειγμα, τα άτομα με διεθνές οικογενειακό ιστορικό που δεν μιλούν την επίσημη γλώσσα ή που ακόμη δεν διαθέτουν γνώσεις σχετικά με το σύστημα, συχνά αισθάνονται συγκλονισμένοι από την ποικιλία των υπηρεσιών υποστήριξης. Συχνά συμβαίνει οι συμμετέχοντες να έχουν ήδη αρκετές εμπειρίες με διαφορετικούς φορείς χωρίς να γνωρίζουν τους λόγους και τις προθέσεις της συνάντησης τους.

Περαιτέρω Ανάγνωση

- UNHCR. (n.d.). Emergency Handbook. Version: 1.9. Ανακτήθηκε από <https://emergency.unhcr.org/entry/55772/refugee-definition>
- UNHCR. (2011). Who is a Refugee? Session 3 Manual [UNHCR Protection Training Manual for European Border and Entry Officials]. Retrieved from <https://www.unhcr.org/4d944c319.pdf>
- Νικολοπούλου, Α. (2020). Τα ευρωπαϊκά δικαστήρια δημιουργούν ένα “δίκτυο ασφαλείας” για τα δικαιώματα προσφύγων και αιτούντων άσυλο [Σημείωμα Πολιτικής]. Έργο: SymbEU - Συμβίωση. Ανακτήθηκε από <https://bit.ly/31RcALr>
- <https://reimaginingmigration.org/teaching-ideas-a-mini-unit-exploring-stories-of-movement-and-migration/>

Παράδειγμα Μεθόδου #1

Μέθοδος: «Χαρτογράφηση των εθνικών και τοπικών δρώντων»

Η ιδέα αυτής της δραστηριότητας είναι να ξεκινήσει μια διαδικασία οπτικοποίησης των εθνικών και τοπικών δρώντων (οργανισμών ή φορέων) με τους οποίους οι συμμετέχοντες έχουν άμεσες, έμμεσες και πιθανές μελλοντικές συνδέσεις. Οι συμμετέχοντες θα λάβουν μια επισκόπηση ενός υποστηρικτικού δικτύου και διδάσκονται για τις επιλογές που έχουν ως άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες για να ζητήσουν βοήθεια και συμβουλευτική. Γενικά, αυτή η μέθοδος έχει ως στόχο να μειώσει την πολυπλοκότητα λόγω της ποικιλίας των φορέων και να προσκαλέσει τους συμμετέχοντες να μοιραστούν τις εμπειρίες τους με τους μεταξύ τους και να τους ενδυναμώσει για να αναζητήσουν επαγγελματική υποστήριξη όταν αυτό χρειάζεται.

Αρχικά, η ομάδα ακολουθεί μια διαδικασία καταιγισμού ιδεών ώστε να αναγνωρίσει όσο το δυνατόν περισσότερους δρώντες σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Οι συμβολές τους σημειώνονται σε post-its τα οποία τοποθετούνται στον τοίχο, σε ένα flipchart ή σε έναν μαυροπίνακα.

Στο δεύτερο βήμα, οι συμμετέχοντες θα τοποθετήσουν τις κάρτες στις αντίστοιχες κατηγορίες:

- a) **Άμεσοι:** Οργανισμοί ή φορείς με τους οποίους έχουν άμεση επαφή.
- b) **Έμμεσοι:** Οργανισμοί ή φορείς με τους οποίους έχει έρθει σε επαφή κάποιος που γνωρίζουν.
- c) **Πιθανοί:** Οργανισμοί ή φορείς που σχετίζονται με τη μετανάστευση αλλά με τους οποίους δεν έχουν έρθει (ακόμη) σε επαφή.

Τέλος, όταν τοποθετηθούν post-its στις αντίστοιχες κατηγορίες, οι διευκολυντές μπορούν να προσθέσουν κι άλλους σχετικούς φορείς που ενδέχεται να ενδιαφέρουν την ομάδα (π.χ. κέντρα νομικής συμβουλευτικής, κοινοτική εργασία, διαπολιτισμική συμβουλευτική, συμβουλευτική για το τραύμα, συμβουλευτική ανδρών, συμβουλευτικά κέντρα για κορίτσια και αγόρια, οικογενειακή συμβουλευτική κ.λπ.).

Πηγές: Visual actor mapping https://holistic-security.tacticaltech.org/media/exercises/pdfs/original/HS_Exercise_2_Explore_2-3a.pdf

4.2.3. Ενότητα 3 – «Φύλο και Αρρενωπότητα»

Στόχος της Ενότητας

Το φύλο είναι ένα από τα βασικά ταυτοτικά χαρακτηριστικά κάθε ατόμου και δεν μπορεί να αγνοηθεί, αντίθετα πρέπει να αναγνωρίζεται, να προάγεται και να εκτιμάται. Η έλλειψη της προοπτικής του φύλου στη μετανάστευση, το άσυλο και τις πολιτικές ένταξης μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις σε όλα τα φύλα. Η ενότητα έχει ως στόχο τον αναστοχασμό σχετικά με τις στάσεις απέναντι στο βιολογικό/κοινωνικό φύλο και την αμφισβήτηση των στερεοτυπικών αντιλήψεων απέναντι στη θηλυκότητα και την αρρενωπότητα και τον

τρόπο που αυτά τα έμφυλα στερεότυπα επηρεάζουν τις σχέσεις και συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανισορροπίας στις σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών και στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις. Παρέχει επίσης πληροφορίες σχετικά με την κοινωνική κατασκευή του βιολογικού/κοινωνικού φύλου και επιτρέπει τον αναστοχασμό σε σχέση με μύθους γύρω από το φύλο με τη χρήση μεθόδων που βασίζονται στην εμπειρία.

Αναμενόμενα Εκπαιδευτικά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν αποκτήσει τις ακόλουθες γνώσεις και δεξιότητες:

- Διερεύνηση της κατανόησης τους για το βιολογικό/κοινωνικό φύλο και την αρρενωπότητα,
- Αναστοχασμός σχετικά με τις κοινωνικές κατασκευές των αρρενωποτήτων και την εκδήλωση της τοξικής αρρενωπότητας,
- Τεχνικές για την υπέρβαση τέτοιων κοινωνικά κατασκευασμένων φραγμών αναφορικά με το φύλο και τις αρρενωπότητες,
- Γνώση σχετικά με την ορολογία και τη σχέση των ΛΟΑΤΚΙ+,
- Ευαισθητοποίηση γύρω από τα οφέλη και τα πλεονεκτήματα της έμφυλης και σεξουαλικής διαφορετικότητας.

Περιεχόμενα

Αυτά τα θέματα πρέπει να αντιμετωπίζονται με έντονη πολιτισμική ευαισθησία. Το να δίνουμε στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να αναστοχαστούν πάνω στις κοινωνικές κατασκευές μπορεί να είναι ιδιαίτερα επωφελές, ωστόσο, είναι σημαντικό να λαμβάνουμε υπόψη τις πολιτισμικές διαφορές και να μην προωθούμε τον ευρωπαϊκό πολιτισμό ως τον «σωστό».

Διερευνώντας το Βιολογικό/Κοινωνικό Φύλο

Η ενότητα ξεκινά με τη διαφοροποίηση των όρων «βιολογικό φύλο» (sex) και «κοινωνικό φύλο» (gender). Ο όρος «βιολογικό φύλο» χρησιμοποιείται για να ταξινομήσει τους ανθρώπους σε άνδρες, γυναίκες, ή ίντερσεξ. Στα νεογέννητα εγγράφεται ένα βιολογικό φύλο κατά τη γέννηση με βάση την εμφάνιση των γεννητικών τους οργάνων. Το βιολογικό φύλο ενός ατόμου συνδυάζει φυσικά χαρακτηριστικά, όπως είναι τα αναπαραγωγικά όργανα, και δευτερογενή σεξουαλικά χαρακτηριστικά και γενετικά χαρακτηριστικά. Με τον όρο «κοινωνικό φύλο» αναφερόμαστε στα πρότυπα συμπεριφοράς και σε άλλες πτυχές που πρέπει να υιοθετεί ένα άτομο ανάλογα με το βιολογικό του φύλο, όπως το απαιτεί η κοινωνία. Το κοινωνικό φύλο είναι μια μεταβαλλόμενη και δυναμική διάσταση που μπορεί να διαμορφωθεί καθώς μεγαλώνει ένα άτομο και μπορεί να συμμορφωθεί με διαφορετικά πολιτισμικά, θρησκευτικά, κοινωνικά και οικονομικά πλαίσια.

Προκειμένου να συζητηθούν με την ομάδα οι διαφορές μεταξύ του «κοινωνικού» και του «βιολογικού» φύλου, οι διευκολυντές και οι εκπαιδευτές μπορούν να προετοιμάσουν ένα σύντομο ερωτηματολόγιο ή κουίζ για να συλλέξουν τις απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά

με το ποιες διαστάσεις του φύλου είναι κοινωνικά κατασκευασμένες και ποιές όχι. Δηλώσεις οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν: «Οι γυναίκες γεννούν», «Οι άνδρες είναι δυνατοί», «Οι γυναίκες φροντίζουν το σπίτι» ή «Οι άνδρες αμείβονται περισσότερο από τις γυναίκες στην εργασία».

Ο όρος κοινωνικό φύλο περιλαμβάνει τις κοινωνικές, πολιτισμικές και πολιτικές νόρμες, συνθήκες και διαδικασίες στις ζωές των γυναικών*, των ανδρών* και άλλων κοινωνικών φύλων (τρανς*- ή ίντερσεξ*- άτομα). Οι έμφυλες νόρμες έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις ενέργειες και τις προσδοκίες μας. Για παράδειγμα, η κυριαρχία του ρόλου του αρσενικού ως το άτομο που φέρνει το φαγητό στο σπίτι και του ρόλου θηλυκού ως το άτομο φροντίδας πηγαίνουν χέρι χέρι με τις έμφυλες νόρμες και τις συμπεριφορικές προσδοκίες. Όσοι δεν εντάσσονται σε μία από αυτές τις κατηγορίες για διάφορους λόγους συνήθως αγνοούνται, «διορθώνονται» ή καταπιέζονται. Όσο πιο στενές είναι οι έμφυλες νόρμες, τόσο στενότερο είναι το πεδίο δράσης των ατόμων. Οι παραδοσιακές έμφυλες νόρμες βασίζονται σε προσδοκίες δυαδικών έμφυλων ρόλων: οι άνδρες πρέπει να είναι γενναίοι, δυνατοί και θαρραλέοι. Οι γυναίκες πρέπει να είναι όμορφες, συναισθηματικές και προσεκτικές. «Το ροζ είναι για τα κορίτσια και το μπλε για τα αγόρια», κ.λπ.

Ενώ οι έμφυλες νόρμες και τα στερεότυπα διαμορφώνουν τις κοινωνικές μας θέσεις ως βιολογικά/κοινωνικά έμφυλα άτομα, η θέσεις μας και οι στάσεις μας με τη σειρά τους αναπαράγουν (και τροποποιούν) τις έμφυλες νόρμες. Οι έμφυλοι ρόλοι δεν εδράζονται μόνο σε νόρμες, αλλά επίσης διαμορφώνονται από ιεραρχίες και ανισότητες. Η ανισότητα που έχει τη ρίζα της στο βιολογικό/κοινωνικό φύλο μπορεί να πάρει πολλαπλές διαστάσεις, όπως είναι οι ισχυρότερες θέσεις για τους άνδρες ή οι κατά μέσο όρο χαμηλότερες εισοδηματικές και συνταξιοδοτικές απολαβές για τις γυναίκες. Μπορεί επίσης να οδηγήσει σε αιτιολόγηση της βίας κατά των γυναικών και άλλων κοινωνικών φύλων, καθώς η ταυτότητα τους απαξιώνεται και τους στερείται το δικαίωμα τους για ισότητα.

Παράδειγμα Μεθόδου #2

Μέθοδος: “Gender Walk”

Στόχος είναι να συζητηθούν οι έμφυλοι κοινωνικοί κώδικες και τα στερεότυπα ξεκινώντας από τις προσωπικές προτιμήσεις που σχετίζονται με τα καθημερινά πράγματα που τους αρέσει να κάνουν ή δεν τους αρέσει να κάνουν. Έτσι, αυτοί οι αναστοχασμοί μας επιτρέπουν να μιλήσουμε για το πως το φύλο περιορίζει τις προσωπικές επιλογές, προτιμήσεις και εμπειρίες. Η συζήτηση μπορεί επίσης να οδηγήσει στις συνέπειες που μπορεί να προκύψουν για τα άτομα που παραβιάζουν αυτούς τους κώδικες και ως εκ τούτου, κρίνονται κοινωνικά «εκτός έμφυλης νόρμας».

Ο διευκολυντής εξηγεί στους συμμετέχοντες τους ακόλουθους κανόνες: Όταν ακούγεται η λέξη «Περπατήστε» οι συμμετέχοντες πρέπει να περπατούν στην αίθουσα όσο το δυνατόν γρηγορότερα αλλά χωρίς να πέσουν πάνω σε κανένα. Όταν ακούγεται η λέξη «Στοπ» πρέπει να στέκονται ο ένας

μπροστά στον άλλο σε ζευγάρια.

Αφού σταθούν όλοι, οι συμμετέχοντες θα λάβουν μία πρόταση την οποία μπορούν να συζητήσουν με το ζευγάρι τους για δύο λεπτά συνεχόμενα. Αφού τελειώσει ο χρόνος, θα ξεκινήσει πάλι η φάση που θα «περπατήσουν» ξανά και θα «σταματήσουν» για να τους δοθεί η δεύτερη πρόταση.

Χρησιμοποιήστε τις προτάσεις:

- *Κάτι τυπικό για το φύλο μου που μου αρέσει να κάνω*
- *Κάτι τυπικό για το φύλο μου που δεν μου αρέσει να κάνω.*
- *Κάτι μη τυπικό για το φύλο μου που μου αρέσει να κάνω.*
- *Κάτι μη τυπικό για το φύλο μου που θα ήθελα να κάνω χωρίς να επικριθώ.*

Αφού συζητηθούν όλες οι προτάσεις, όλοι επιστρέφουν στην ομάδα όπου θα αναστοχαστούν πάνω στις προτάσεις που συζητήθηκαν.

Πηγές: Amnesty International: Making Rights a Reality. Gender Awareness Workshops. <https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT770352004ENGLISH.PDF>

ΛΟΑΤΚΙ+

Πέρα από την σύγχυση που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στις λέξεις «βιολογικό φύλο» και «κοινωνικό φύλο», είναι επίσης εύκολο να μπερδευτούν οι έννοιες της έμφυλης ταυτότητας και του σεξουαλικού προσανατολισμού. Η γλώσσα που χρησιμοποιείται για να περιγράψει αυτούς τους όρους ποικίλλει αρκετά σε όλο τον κόσμο και βασίζεται στην ηλικία, τη γλώσσα και τις πολιτισμικές αναφορές σε κάθε κοινότητα. Υπάρχουν κάποιες φράσεις και λέξεις που χρησιμοποιούνται συνήθως από τον ΟΗΕ, ωστόσο, οι περισσότεροι όροι που περιγράφονται παρακάτω δημιουργήθηκαν στον δυτικό κόσμο. Όταν ασχολούμαστε με τις σχέσεις των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων θα πρέπει να κατανοήσουμε ότι η άποψη μας είναι επηρεασμένη από τον ευρωκεντρισμό και τον πολιτισμικό σχετικισμό.

ΛΟΑΤΚΙ +: Συντομογραφία των λέξεων Λεσβίες (Λ), Ομοφυλόφιλ@ (Ο), Αμφιφυλόφιλ@ (Α) και Τρανς (Τ). Μπορεί επίσης να δείτε να προστίθενται τα γράμματα ΚΙΑ τα οποία αφορούν τα Κουήρ (Κ) άτομα (ή/και τα άτομα που αναζητούν τη σεξουαλική τους ταυτότητα ή την ταυτότητα φύλου – Questioning), τα Ίντερσεξ (Ι) άτομα (ή μεσοφυλικά) και Allies (Α).

Οι ΛΟΑΤΚΙ+ άνθρωποι σε ολόκληρο τον κόσμο υφίστανται βία που έχει κίνητρο το μίσος, βασανιστήρια, κρατήσεις, ποινικοποίηση και διακρίσεις στην εργασία, τη στέγαση, την υγειονομική περίθαλψη και την εκπαίδευση λόγω του κοινωνικού τους φύλου, του σεξουαλικού τους προσανατολισμού ή λόγω της πραγματικής ή αντιληπτής ταυτότητας φύλου. Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων – συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων μίσους, των καταχρήσεων κατά την κράτηση και των διορθωτικών βιασμών – δεν συμβαίνουν μόνο σε χώρες που ποινικοποιούν τις σχέσεις ομοφυλοφίλων ή στις

οποίες υπάρχει υψηλό επίπεδο προκατάληψης απέναντι στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, αλλά και σε χώρες που θεωρούνται περισσότερο προστατευτικές, όπως οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Οι ΛΟΑΤΚΙ+ άνθρωποι υποβάλλονται πολύ συχνά σε βασανιστήρια και άλλες μορφές κακοποίησης επειδή δεν συμμορφώνονται με τις κοινωνικά κατασκευασμένες έμφυλες προσδοκίες.

Όσον αφορά τα παραδοσιακά στερεότυπα αναφορικά με την αρρενωπότητα και τη θηλυκότητα, αυτή η ενότητα καλεί επίσης την ομάδα να αμφισβητήσει την κοινωνική κατασκευή ομοφοβικών και τρανσφοβικών στερεοτύπων. Μέσα από μεθόδους, διαλόγους και αναστοχασμούς, πρέπει να γίνουν σαφή αυτά τα βασικά μηνύματα:

- Η διάκριση κάποιου λόγω του σεξουαλικού του προσανατολισμού αποτελεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Η αντιμετώπιση της ομοφοβίας στην κοινότητα μπορεί να αμφισβητήσει πολιτισμικούς κανόνες αλλά μπορεί να δημιουργήσει ένα πιο ειρηνικό και ανεκτικό περιβάλλον.
- Κάποιος μπορεί να είναι ομοφυλόφιλος, τρανς και μη δυαδικό άτομο και ταυτόχρονα μουσουλμάνος. Η θρησκευτική πίστη και ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν αλληλοαποκλείονται.
- Κατανόηση της σεξουαλικής διαφορετικότητας ως προοδευτικής αξίας.

Διαφορετικότητα των Αρρενωποτήτων

Η αρρενωπότητα συχνά θεωρείται ως η εσωτερική ουσία που κάνει τους άνδρες αυτό που είναι και που τους ξεχωρίζει από τις γυναίκες, ένα σύνολο σωματικών, ψυχολογικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών. Ωστόσο, η αρρενωπότητα συνεπάγεται επίσης ένα σύνολο πεποιθήσεων και συμπεριφορών που υιοθετούν οι άνδρες για να αποδείξουν ότι είναι σε συμφωνία με τις έμφυλες νόρμες που κυριαρχούν σε μια δεδομένη στιγμή. Η αρρενωπότητα δεν είναι λοιπόν κάτι που κατέχουν οι άνδρες μέσα τους, αλλά είναι κάτι το οποίο κάνουν. Οι άνδρες αντιμετωπίζουν μια ισχυρή κοινωνική πίεση για να ορίσουν τους εαυτούς τους ως «αρσενικά». Μπορεί να αναπτύξουν χαρακτηριστικά τοξικής αρρενωπότητας τα οποία είναι επιβλαβή για την κοινωνία, κυρίως για τις γυναίκες και τα παιδιά, αλλά και για τους ίδιους τους άνδρες. Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη το «κόστος» της παραδοσιακής και τοξικής αρρενωπότητας (π.χ. προβλήματα υγείας, επικίνδυνος τρόπος ζωής, βία), αλλά και τα κοινωνικά προνόμια των ανδρών (θέσεις εργασίας, εισόδημα, κ.λπ.). Ωστόσο, δεν απολαμβάνουν όλοι οι άνδρες στον ίδιο βαθμό τα προνόμια αυτά. Ενώ ορισμένοι άνδρες επωφελούνται από τις άνισες σχέσεις εξουσίας, άλλοι επηρεάζονται από μειονεκτικές θέσεις σε υψηλότερο βαθμό. Για παράδειγμα, λόγω της τήρησης ή μη των κανόνων της αρρενωπότητας ή λόγω των κοινωνικών σχέσεων δύναμης και ανισότητας, όπως είναι ο ρατσισμός, οι ταξικές προκαταλήψεις και η αναπηροφοβία.

Το τελευταίο μέρος αυτής της ενότητας θα επικεντρωθεί στους κινδύνους και το κόστος της υιοθέτησης της τοξικής αρρενωπότητας και θα προσφέρει εναλλακτικές οπτικές με ελκυστικά οφέλη.

Παράδειγμα, στα ενδεικτικά χαρακτηριστικά της τοξικής αρρενωπότητας περιλαμβάνονται:

- καταπίεση συναισθημάτων,
- προώθηση της ετεροφυλοφιλίας ως αμετάβλητο κανόνα και εμφάνιση ομοφοβικών χαρακτηριστικών,
- να είναι κανείς βίαιος, θυμωμένος ή επιθετικός,
- να έχει κανείς κυριαρχική συμπεριφορά απέναντι στις γυναίκες και να τις διακόπτει κατά τη διάρκεια συζητήσεων (επιβάλλοντας τη γνώμη του, η οποία δεν ζητήθηκε),
- σεξουαλική επιθετικότητα και αίσθημα αυτοδικαίωσης απέναντι στις γυναίκες,
- να βλέπει κανείς τα συναισθήματα ως ένδειξη αδυναμίας.

Οι επιπτώσεις τέτοιων συμπεριφορών θα πρέπει να συζητηθούν με την ομάδα, γεγονός το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε μια σειρά αρνητικών συνεπειών, π.χ. καταπίεση και ακύρωση συναισθημάτων → η έκφραση μόνο του συναισθήματος του θυμού εμποδίζει τους άνδρες από το να έρθουν σε επαφή με τα συναισθήματά τους, το οποίο μπορεί να επηρεάσει τις σχέσεις τους με τους συντρόφους και τα παιδιά τους.

Πως μπορούμε να απελευθερωθούμε από την τοξική αρρενωπότητα; Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να βρουν μόνοι τους ιδέες και λύσεις. Πιθανές προτάσεις: Αφήστε τα συναισθήματα να συμβούν. Επικοινωνήστε τα συναισθήματά σας. Γίνεται πρότυπο για τον γιο και την κοινότητά σας («Πως μπορείτε να λειτουργήσετε ως πρότυπα για την κοινότητά σας;»). Διδάξτε στους γιους σας να εκφράζουν τα συναισθήματά σας.

Περαιτέρω Ανάγνωση

- Work with Men and Boys to Changes of Social Norms and Reduction of Inequities in Gender Relations: A Conceptual Shift in Prevention of Violence against Women and Girls, Rachel Jewkes, Michael Flood, James Lang, The Lancet, 2015.
- Engaging Men through Accountable Practice, International Rescue Committee, 2013.
- Gender Equity and Diversity Module Five: Engaging Men and Boys for Gender Equality, CARE, 2013.
- Lesbian, gay, bisexual and transgender (LGBT) refugees and asylum seekers: ICAR navigation guide De Jong A (ICAR, 2003) Provides detailed information on UK legislation and legal issues.
- Έργο Rainbow http://www.rainbowproject.eu/material/it/sticks_and_stones.html

4.2.4. Ενότητα 4 – «Κοινωνικές και Διαπροσωπικές Σχέσεις»

Στόχος της Ενότητας

Στόχος της ενότητας είναι διαπραγματευτεί την πραγματικότητα των διαφορετικών μορφών σχέσεων και σεξουαλικότητας και να πραγματοποιηθεί συζήτηση/αναστοχασμός στην ομάδα σχετικά με τις αξίες και τις νόρμες που υπάρχουν πίσω από αυτές. Οι μέθοδοι πρέπει να αμφισβητήσουν τους κοινωνικά κατασκευασμένους ρόλους και προσδοκίες και να ενθαρρύνουν τους συμμετέχοντες να «κοιτάξουν έξω από το κουτί». Θα πρέπει να γίνει σαφές ότι για κάθε άτομο υπάρχει κάτι διαφορετικό που είναι σημαντικό σε μία σχέση και ότι οι κοινές αξίες τίθενται υπό συναινετική διαπραγμάτευση με την/τον σύντροφο. Η ενότητα θα πρέπει να ευαισθητοποιήσει τους συμμετέχοντες σχετικά με τις πολιτισμικές πρακτικές στις σεξουαλικές σχέσεις και συμπεριφορές απέναντι στις γυναίκες (ή τους άνδρες) και να τους ενθαρρύνει να είναι πιο προσεκτικοί και δραστήριοι όσον αφορά τη σεξουαλική τους υγεία και των συντρόφων τους. Δημιουργώντας έναν ασφαλή χώρο και ενδυναμώνοντας την ομάδα να ανοιχτεί σχετικά με την οικειότητα, το στίγμα που συνδέεται με τη σεξουαλικότητα, τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και τις οικογενειακές υπηρεσίες θα ξεπεραστεί. Επιπλέον, αυτό θα ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες που είναι (μελλοντικοί) πατεράδες να συμμετέχουν ενεργά στο γονεϊκό ρόλο.

Αναμενόμενα Εκπαιδευτικά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν αποκτήσει τις ακόλουθες γνώσεις και δεξιότητες:

- Ικανότητα διάκρισης μεταξύ των κοινωνικών νορμών/προσδοκιών και της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης,
- Γνώσεις σχετικά με τις σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες, τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και τις υπηρεσίες υγείας,
- Γνώσεις σχετικά με το πώς να συμπεριφέρονται με σεβασμό/να προσεγγίζουν τις γυναίκες εντός και εκτός των σχέσεων,
- Κατανόηση της έννοιας της συναίνεσης και των νομικών συνεπειών όταν δεν τηρείται στην Ευρώπη,
- Κατανόηση της νομοθεσίας για την προστασία των παιδιών,
- Κατανόηση της τιμωρίας των παιδιών χωρίς τη χρήση βίας,
- Δεξιότητες για το πώς να αντιμετωπίζουν τα παιδιά με ενσυναίσθηση,
- Επισκόπηση και κατανόηση των σεξουαλικών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Περιεχόμενα

Το θέμα της σεξουαλικότητας και της οικειότητας είναι ένα πολιτισμικά «δύσκολο» θέμα προς συζήτηση, γι' αυτό το λόγο είναι σημαντικό τα διαβεβαιώσουμε τους συμμετέχοντες ότι οι πληροφορίες τους θα μείνουν απόρρητες.

Σεξουαλικότητα/Οικειότητα

Αυτή η ενότητα ξεκινά με μια διαδικασία καταιγισμού ιδεών για τον εντοπισμό των εικόνων και των εννοιών σχετικά με τη σεξουαλικότητα που έχει ήδη η ομάδα. Εξαρτάται από τη συμμετοχή, αλλά σε γενικές γραμμές η έννοια της σεξουαλικότητας συχνά παρεξηγείται και μπορεί να είναι δύσκολο να διατυπωθεί πλήρως. Υπάρχουν πολλές διαφορετικές ιδέες σχετικά με το τι είναι η σεξουαλικότητα και τι σημαίνει. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) ορίζει τη σεξουαλικότητα (2002) ως εξής: Η σεξουαλικότητα είναι «...μια κεντρική πτυχή της ανθρώπινης ύπαρξης καθόλη τη διάρκεια της ζωής [η οποία] συμπεριλαμβάνει το βιολογικό φύλλο, τις ταυτότητες και τους ρόλους των φύλων, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τον ερωτισμό, την ευχαρίστηση, την οικειότητα και την αναπαραγωγή. Η σεξουαλικότητα βιώνεται και εκφράζεται σε σκέψεις, φαντασιώσεις, επιθυμίες, πεποιθήσεις, στάσεις, αξίες, συμπεριφορές, πρακτικές, ρόλους και σχέσεις. Ενώ η σεξουαλικότητα μπορεί να περιλαμβάνει όλες αυτές τις διαστάσεις, αυτό δεν συνεπάγεται ότι όλες αυτές βιώνονται ή εκφράζονται πάντα. Η σεξουαλικότητα επηρεάζεται από την αλληλεπίδραση βιολογικών, ψυχολογικών, κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών, πολιτιστικών, νομικών, ιστορικών, θρησκευτικών και πνευματικών παραγόντων». «Οι σαφείς και υπονοούμενοι κανόνες που επιβάλλονται από την κοινωνία, όπως ορίζονται από το φύλο, την ηλικία, την οικονομική κατάσταση, την εθνικότητα και άλλους παράγοντες ενός ατόμου, επηρεάζουν τη σεξουαλικότητα του».³⁵

Η σεξουαλικότητα μπορεί να έχει διαφορετικό νόημα για τους ανθρώπους σε διαφορετικές περιόδους της ζωής και υπάρχουν διαφορές σε σχέση με το φύλο, την ηλικία, τον πολιτισμό και τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Η φύση της σεξουαλικότητας κάποιου είναι μοναδική και δημιουργείται από συνδυασμό των βιολογικών και πολιτισμικών παραγόντων και αλλάζει με την πάροδο του χρόνου. Είναι κοινωνικά κατασκευασμένη και για αυτόν τον λόγο υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ πολιτισμών, εθνικών ομάδων κ.λπ. Συχνά όταν οι άνθρωποι βλέπουν τη λέξη «σεξουαλικότητα», σκέφτονται την σεξουαλική επαφή ή άλλη σεξουαλική δραστηριότητα. Η σεξουαλικότητα είναι πολλά περισσότερα από τα σεξουαλικά συναισθήματα ή τη σεξουαλική επαφή. Είναι ένα σημαντικό μέρος της προσωπικής μας ταυτότητας. Περιλαμβάνει σκέψεις, συναισθήματα, συμπεριφορές των ανδρών ή των γυναικών, καθώς και το να βρίσκεται κανείς σε σχέση που περιλαμβάνει σεξουαλική οικειότητα. Η σεξουαλικότητα είναι κεντρική στην ανθρώπινη ύπαρξη.

35 https://www.who.int/health-topics/sexual-health#tab=tab_2

Παράδειγμα Μεθόδου #3

Μέθοδος: «Κύκλοι της Σεξουαλικότητας»

Η δραστηριότητα επιτρέπει στην ομάδα να μιλήσει για τη σεξουαλικότητα από τη δική της πλευρά. Βοηθά να ομαδοποιηθεί το φάσμα των θεμάτων που σχετίζονται με τη σεξουαλικότητα και να παρουσιαστεί μια πρακτική επισκόπηση για να γίνει αναστοχασμός σχετικά με το νόημα της σεξουαλικότητας και των πεποιθήσεων της ομάδας για τη σεξουαλικότητα. Η μέθοδος ξεκινά με μια διαδικασία καταιγισμού ιδεών αναφορικά με λέξεις που τα μέλη της ομάδας μπορούν να σκεφτούν ότι σχετίζονται με τη «σεξουαλικότητα». Κάθε συμμετέχοντας μπορεί είτε να γράψει είτε να ζωγραφίσει αυτό που σκέφτεται σε ένα post-it ή σε ένα μικρό χαρτί. Στη συνέχεια, οι διευκολυντές σχεδιάζουν 5 κύκλους σε ένα flipchart ή ένα μαυροπίνακα. Οτιδήποτε σχετίζεται με την ανθρώπινη σεξουαλικότητα μπορεί να χωρέσει σε έναν ή περισσότερους από αυτούς τους κύκλους.

5 Κύκλοι:

- **Οικειότητα:** Όταν ένα άτομο νιώθει συναισθηματικά κοντά σε ένα άλλο άτομο και αποδέχεται την εγγύτητα ως αντάλλαγμα. Η ύπαρξη οικειότητας με κάποιο άτομο δημιουργεί το αίσθημα της εγγύτητας, του γνώριμου και συνήθως κάνει το άτομο να νιώθει στοργικά ή ότι έχει μια προσωπική σχέση αγάπης με ένα άλλο άτομο ή μια ομάδα.
- **Σεξουαλική ταυτότητα:** Η κατανόηση ενός ατόμου σχετικά με το ποιος/α είναι σεξουαλικά, συμπεριλαμβανομένης της αίσθησης του φύλου του, των πολιτισμικά καθορισμένων έμφυλων ρόλων και του σεξουαλικού προσανατολισμού.
- **Αισθησιασμός:** Να νιώθει κανείς ευχαρίστηση με το σώμα του και τα σώματα άλλων ανθρώπων, ειδικά το σώμα των σεξουαλικών συντρόφων του/της. Ο αισθησιασμός μας επιτρέπει επίσης να απολαύσουμε την ευχαρίστηση που μπορεί να δώσει το σώμα μας σε εμάς και στους άλλους. Να νιώθει κανείς σωματικά κοντά σε ένα άλλο άτομο.
- **Σεξουαλική υγεία και αναπαραγωγή:** Αυτό περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, πληροφορίες σχετικά με την αναπαραγωγή, τη σεξουαλική επαφή και τις διαφορετικές σεξουαλικές πράξεις, την αντισύλληψη, τη σεξουαλική έκφραση και την αναπαραγωγική σεξουαλική ανατομία.
- **Σεξουαλική εξουσία έναντι άλλων προσώπων:** Η κατάχρηση του σεξ ή της σεξουαλικότητας για την άσκηση επιρροής, χειραγώγησης ή ελέγχου πάνω σε άλλους ανθρώπους, όπως η αποπλάνηση, η παρενόχληση, η σεξουαλική κακοποίηση ή ο βιασμός.

Η ομάδα καλείται να τοποθετήσει τις λέξεις και τα σχέδια στον κατάλληλο.

Σημαντικό: Πρέπει να γίνει σαφές στην ομάδα ότι ο τελευταίος κύκλος (*σεξουαλική εξουσία έναντι άλλων προσώπων*) αναφέρεται σε μία μορφή βίας (Σεξουαλική Βία) και δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως μέρος ενός ορισμού της σεξουαλικότητας. Ο διευκολυντής μπορεί να σχεδιάσει τον κύκλο αυτό με διαφορετικό χρώμα ή σε έναν ξεχωριστό flipchart.

Οι συμμετέχοντες μπορούν να συζητήσουν τις ακόλουθες ερωτήσεις σε μικρότερες ομάδες των

4-5 ατόμων η κάθε μία:

- Ποιοί κύκλοι έχουν τις περισσότερες λέξεις που σχετίζονται με αυτούς; Γιατί;
- Τείνουμε να εστιάζουμε τη λέξη σεξουαλικότητα γύρω από ορισμένους κύκλους αλλά να αγνοούμε άλλους;
- Ποιον από τους πέντε κύκλους σεξουαλικότητας αισθάνεστε πιο οικείο; Λιγότερο οικείο; Γιατί πιστεύετε ότι ισχύει αυτό;
- Υπάρχουν συγκεκριμένοι κύκλοι που σας κάνουν να νιώθετε λιγότερο ή περισσότερο άνετα να μιλήσετε γι' αυτούς; Ποιοί από αυτούς πιστεύετε ότι φέρουν τη μεγαλύτερη σιωπή και σας είναι πιο δύσκολο να μιλήσετε σχετικά; Γιατί;
- Μπορείτε να φανταστείτε να μιλάτε για αυτά τα θέματα με τα παιδιά σας; Με τους γονείς σας; Με τους συνομηλίκους σας;

Αφού οριστεί και συζητηθεί τι σημαίνει σεξουαλικότητα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι ακόλουθες ερωτήσεις ώστε να εστιάσει η συζήτηση στην κοινωνική κατασκευή και στις διαστάσεις της εξουσίας όταν πρόκειται για τη σεξουαλικότητα: Πώς σχετίζεται η σεξουαλικότητα με την εξουσία; Ποιος καθορίζει την υπεύθυνη σεξουαλική συμπεριφορά; Τι σημαίνει σεξουαλικά δικαιώματα; Ένα κοινό επιχείρημα είναι ότι ο πολιτισμός, η θρησκεία ή η κοινωνία μας δεν θα ανεχθούν να μιλήσουμε ανοιχτά για τη σεξουαλικότητα. Αυτό είναι ένα ισχυρό επιχείρημα. Είναι έγκυρο; Τι μπορούμε να κάνουμε για να το αλλάξουμε;

Πηγές:

- <https://advocatesforyouth.org/>
- Amnesty International: Making Rights a Reality. Gender Awareness Workshops. <https://www.amnesty.org/download/Documents/ACT770352004ENGLISH.PDF>

Σχέσεις

Οι άνθρωποι είναι κοινωνικά όντα. Είμαστε εξαρτημένοι από τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και σχέσεις. Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τρόποι για να εμπλακεί και να συμπεριφερθεί κάποιος σε μία φιλία, σε μία σχέση ή σε σε οποιαδήποτε άλλη μορφή σχέσης.

Η ομάδα θα πρέπει να αναστοχαστεί πάνω στις πεποιθήσεις που υπάρχουν γύρω από τις κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις και σε σχέση με το πως μπορούμε να βελτιώσουμε την ποιότητα τους και την ευημερία μας. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω μιας δραστηριότητας κατά την οποία οι συμμετέχοντες θα χωριστούν σε δύο ομάδες. Η μία ομάδα θα διαλέξει τα δέκα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά μιας κοινωνικής σχέσης (φιλία) και η άλλη για μια στενή διαπροσωπική σχέση.

Μια άλλη πιθανή δραστηριότητα θα ήταν να διαβάσετε προτάσεις και οι συμμετέχοντες να επιλέξουν μια αντίδραση που να αντιστοιχεί με την άποψη τους («Συμφωνώ», «Διαφωνώ» ή «Δεν ξέρω»). Οι προτάσεις πρέπει να περιλαμβάνουν έμφυλα στερεότυπα τα οποία

αντικατοπτρίζονται στις σχέσεις, π.χ. «Ένας άντρας πρέπει να έχει την τελευταία λέξη για τις αποφάσεις στο σπίτι του», «Η γυναίκα είναι υπεύθυνη για την αντισύλληψη και την πρόληψη της εγκυμοσύνης», «Δεν θα είχα ποτέ ομοφυλόφιλο φίλο» ή «Θα πρέπει να μιλήσω ανοιχτά με την/ον σύντροφό μου για τη σεξουαλική υγεία (πρόληψη των ΣΜΝ)». Για να εμβαθύνετε στα υποκείμενα ζητήματα, κάθε πρόταση πρέπει να συζητηθεί. Μετά από μία σύντομη συζήτηση, οι συμμετέχοντες καλούνται να αλλάξουν τη θέση τους ή να πείσουν τους συναδέλφους τους να αλλάξουν γνώμη.

Δύο σημαντικά θέματα στα οποία προτείνεται να εστιάσετε, αν δεν έχουν ήδη αναφερθεί από τις ομάδες:

- «Ο μύθος για την παρθενιά»
- «Η δύναμη της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης»

Ορισμένοι συμμετέχοντες μπορεί να έχουν ήδη σχέση ή ακόμη και να έχουν τη δική τους οικογένεια. Μερικοί συμμετέχοντες προσπαθούν να γίνουν πατέρας. Γενικά, πολλοί άντρες αναζητούν πιο βαθιές σχέσεις με τα παιδιά τους και θέλουν να παίξουν έναν πιο ενεργό ρόλο στη ζωή τους. Αλλά πώς μπορούν να το κάνουν εάν η κοινωνία προωθεί τους παραδοσιακούς έμφυλους ρόλους σύμφωνα με τους οποίους οι γυναίκες θεωρούνται τα κύρια πρόσωπα φροντίδας και οι άνδρες αυτοί που βγάζουν τα χρήματα για την οικογένεια; Επομένως, αυτή η ενότητα μπορεί να παρέχει επίσης χώρο για αναστοχασμό σχετικά με το πώς μπορεί να μοιάζει η ενεργή πατρότητα σύμφωνα με αυτά που φαντάζονται οι ομάδες.

Περαιτέρω Ανάγνωση

- Sexual health training course for interpreters, Briddon D et al (Newcastle Interpreting Service, Newcastle PCT, 2005) Student handbook, training pack and teaching materials on sexual health. Διαθέσιμο εδώ: www.newcastlepct.nhs.uk
- Exploring ethnicity and sexual health. A qualitative study of the sexual attitudes and lifestyles of five ethnic minority communities in Camden and Islington Elam G et al (National Centre for Social Research, 1999) A qualitative study looking at sexual attitudes and behaviours among Jamaican, Black African and South Asian people living in North London. Διαθέσιμο εδώ: www.natcen.ac.uk
- Elam G and Fenton K, 'Researching sensitive issues and ethnicity: lessons from sexual health', Ethnicity and Health, vol 8, no 1 (2003), 15–27. Διαθέσιμο εδώ: www.tandf.co.uk
- Faith, values and sex and relationships education Blake S and Katrak Z (PSHE and citizenship spotlight series, Sex Education Forum, National Children's Bureau, 2002)
- <https://www.care.org>
- <https://advocatesforyouth.org/>

4.2.5. Ενότητα 5 – «Αυτοφροντίδα»

Στόχος της Ενότητας

Οι εμπειρίες των αισθημάτων της αδυναμίας και της ανικανότητας πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Η ενότητα αυτή έχει ως στόχο οι συμμετέχοντες να συνειδητοποιήσουν ότι αυτά τα συναισθήματα μπορούν να επηρεάσουν έντονα τις ενέργειες και τις αντιδράσεις ενός ατόμου και ενδεχομένως να οδηγήσουν στη βία. Η ομάδα πρέπει να αναστοχαστεί σχετικά με τις εμπειρίες αδυναμίας και ανικανότητας που κουβαλούν από την ιστορία της ζωής τους και τι τους βοήθησε να τις αντιμετωπίσουν. Επιπλέον, πρέπει να δοθούν πληροφορίες σχετικά με αντιδράσεις και ψυχολογικές δυσκολίες/επιβαρύνσεις που μπορεί να βιώσουν οι άνθρωποι μετά από τραυματικές εμπειρίες. Η ανάπτυξη επίγνωσης ότι αυτές μπορεί να είναι φυσιολογικές αντιδράσεις σε δύσκολα γεγονότα, θα πρέπει να βοηθήσει στην ανακούφιση αυτών που έχουν επηρεαστεί. Στόχος είναι επίσης η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις στρατηγικές αντιμετώπισης μετά από τραυματικές εμπειρίες, προκειμένου να αποτραπούν τα άτομα από το να υποτιμούν τις αντιδράσεις τους. Με αυτά τα μέσα, γίνεται αναστοχασμός πάνω στις προσδοκίες που αφορούν τους έμφυλους ρόλους σχετικά με την παραδοσιακή-τοξική αρρενωπότητα και την πραγματική (επιτεύξιμη) αρρενωπότητα (αρρενωπότητα της φροντίδας).

Αναμενόμενα Εκπαιδευτικά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν αποκτήσει τις ακόλουθες γνώσεις και δεξιότητες:

- Αντιμέτωπιση αποτυχιών, εμποδίων και τραυματικών εμπειριών,
- Στρατηγικές και πόροι σχετικά με την αυτοφροντίδα,
- Ζητήματα ψυχικής υγείας,
- Οφέλη από την αρρενωπότητα της φροντίδας.

Περιεχόμενα

ΜΗΝ εμβαθύνετε σε γεγονότα τα οποία έχουν βιώσει οι συμμετέχοντες. Η συζήτηση θα πρέπει να παραμένει σε επιφανειακό επίπεδο ώστε να αποτρέψει τους συμμετέχοντες από το να αγγίζουν το βιωμένο συναίσθημα. Αυτό μπορεί να προκαλέσει σωματικές ή ψυχολογικές αντιδράσεις. Ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες να λένε ΣΤΟΠ εάν νιώθουν ότι η συζήτηση γίνεται υπερβολική για αυτούς.

Αρρενωπότητα της φροντίδας

Το να είναι κανείς άνδρας* στην κοινωνία μας δεν σημαίνει μόνο να έχει και να δείχνει ένα ανδρικό σώμα, αλλά και να παίρνει μια συγκεκριμένη θέση ως άνδρας. Μερικές φορές αυτό μπορεί να σημαίνει ότι οι άνδρες παίρνουν απόσταση από πράγματα που σχετίζονται με τις γυναίκες (π.χ. οι δουλειές του σπιτιού, να σπρώχνουν το καρότσι του μωρού, ή ακόμα και από την αυτοφροντίδα). Να φαίνονται αρρενωποί - τι σημαίνει αυτό; Να είναι άτρωτοι;

Να είναι ένας ατρόμητος, με αυτοπεποίθηση και θαρραλέος άνδρας; Αυτές και παρόμοιες προσδοκίες που σχετίζονται με το να είναι κανείς άνδρας θέτουν υψηλά τον πήχη - μερικές φορές ανέφικτα ψηλά. Η μη ικανοποίηση αυτών των προσδοκιών μπορεί να οδηγήσει σε αβεβαιότητα και δύσκολα κανείς μιλά για αυτό. Αντίθετα, πολλοί άνδρες επιβεβαιώνουν την αρρενωπότητά τους στον εαυτό τους και στους άλλους - μερικές φορές παίρνοντας ρίσκα που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη ζωή τους. Για τους άνδρες αυτό μπορεί επίσης να γίνει απειλητικό εάν η «αρρενωπότητα» επιβεβαιώνεται π.χ. από τη βία. Για τους άνδρες και τους συνανθρώπους τους αυτό μπορεί να γίνει επίσης απειλητικό εάν η «αρρενωπότητα» επιβεβαιώνεται π.χ. από τη βία.

Οι άνδρες έρχονται αντιμέτωποι σε μικρή ηλικία με καταναγκασμούς και προσδοκίες που υπαγορεύουν ότι οι άνδρες δεν πρέπει να είναι «αδύναμοι» ή «δειλοί» και ότι οι πραγματικοί άνδρες δεν κλαίνε, αλλά πρέπει να είναι πάντα σκληροί τύποι και ματσό. Το πρώτο βήμα αυτής της ενότητας είναι να καταγράψει όλα τα συναισθήματα που μπορούν να σκεφτούν οι συμμετέχοντες. Στη συνέχεια, θα πρέπει να απαριθμήσουν όλους τους περιορισμούς που πρέπει να λάβει υπόψη του σε σχέση με τη συμπεριφορά του ένας «πραγματικός άνδρας». Το επόμενο βήμα είναι να δείξουμε ότι πολλά συναισθήματα στην καθημερινή ζωή δεν αναγνωρίζονται και επομένως αγνοούνται, καθώς επίσης ότι τα καταπιεσμένα συναισθήματα εκφράζονται μόνο με τη μορφή θυμού ή οργής. Με αυτόν τον τρόπο αποδεικνύεται στους συμμετέχοντες ότι οι περισσότεροι άνδρες έχουν διδαχθεί να ξεχνούν τα συναισθήματα τους, να τα καταπιέζουν ή να ντρέπονται γι' αυτά. Ειδικά, όταν οι άνδρες αισθάνονται αβοήθητοι ή ανίσχυροι, οι παραδοσιακές προσεγγίσεις της αρρενωπότητας τους υπαγορεύουν να ξεπεράσουν αυτά τα συναισθήματα αγνοώντας τα ή διαγράφοντας τα.

Ο περιορισμός και ο φόβος της αντίληψης, της παρουσίας και της διαβίωσης των αναγκών κάποιου είναι πολύ υψηλός, ειδικά υπό τις απαιτήσεις των παραδοσιακών προσεγγίσεων της αρρενωπότητας, όπως δείχνει η έρευνα. Η πίεση για συμμόρφωση με ορισμένες εικόνες της παραδοσιακής αρρενωπότητας μπορεί να οδηγήσει σε έλλειψη κοινωνικών δεξιοτήτων κατά την αντιμετώπιση του εαυτού τους και των άλλων. Αυτό μπορεί να φανεί, για παράδειγμα, στην αδυναμία οικοδόμησης μόνιμων φιλικών σχέσεων, στην αδυναμία αναζήτησης βοήθειας και παραδοχή της ανάγκης για βοήθεια, στην αδυναμία διεκδίκησης της ζωής σύμφωνα με τις προσωπικές επιθυμίες και πολλά άλλα. Αντίθετα, η αλαζονεία και η αποφευκτική συμπεριφορά εμφανίζονται σε ομάδες αγοριών/ανδρών. Η αρρενωπότητα της φροντίδας δημιουργεί ευκαιρίες για τους άνδρες να εμβαθύνουν στις σχέσεις φροντίδας με άλλους και συμβάλλει σε μια πιο υγιή και πιο φροντιστική κοινωνία. Αυτό έχει θετικές επιπτώσεις τόσο στους άνδρες όσο και στην υπάρχουσα τάξη των φύλων και στις προσπάθειες για την ισότητα των φύλων.

Αυτοφροντίδα και Αδυναμία

Η αδυναμία και το αίσθημα ανικανότητας είναι συναισθήματα που μπορεί να βιώσουμε όταν αντιμετωπίζουμε καταστάσεις όπου δεν μπορούμε να βρούμε λύσεις για τα προβλήματά μας, όταν βιώνουμε πράγματα που δεν μας είναι οικεία, όταν δεν μπορούμε να υπερασπιστούμε ή να προστατέψουμε τον εαυτό μας, όταν απλά δεν ξέρουμε τι να κάνουμε.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι οι άνθρωποι μπορούν συνήθως να προσαρμοστούν σε καταστάσεις (ανθεκτικότητα). Μετά από εμπειρίες φόβου, πόνου ή θλίψης, ένα άτομο μπορεί να βιώσει πως αφού έχει παρέλθει κάποιο χρονικό διάστημα οι αντιδράσεις μειώνονται ή υποχωρούν.

Μετά από μία σύντομη εισαγωγή σχετικά με το πως τα φρικτά και τραυματικά γεγονότα μπορούν να επηρεάσουν τη σωματική και ψυχική μας υγεία, η ομάδα μπορεί να μοιραστεί τις παρατηρήσεις της σχετικά με το πως αντιδρούν οι άνθρωποι όταν βιώνουν συναισθήματα αδυναμίας και ανικανότητας.

Αυτή η ενότητα επικεντρώνεται κυρίως στις στρατηγικές και τις τεχνικές με τις οποίες οι συμμετέχοντες μπορούν να αντιμετωπίσουν τέτοιες καταστάσεις. Ως εκ τούτου, καλούνται να μοιραστούν τις γνώσεις τους και να ενισχύσουν τις προσεγγίσεις ο ένας του άλλου.

Περαιτέρω Ανάγνωση

- Huber, M. (2003): Trauma und die Folgen, Teil 1, Junfermann., sowie Dies.: Wege der Traumabehandlung, Teil 2.
- Preitler, B. (2016): An ihrer Seite sein. Psychosoziale Betreuung von traumatisierten Flüchtlingen, StudienVerlag.
- Stadlbauer, J. & Scambor, E. (2019) Men Talk - Leitfaden für Dialogreihen mit männlichen Asylberechtigten, subsidiär Schutzberechtigten & Drittstaatsangehörigen in der Steiermark. Graz: VMG.
- Zito, D./ Martin, E. (2016): Umgang mit traumatisierten Flüchtlingen. Ein Leitfaden für Fachkräfte und Ehrenamtliche, BELTZ Juventa.

Παράδειγμα Μεθόδου #4

Μέθοδος: «Πιάνο Αυτοφροντίδας»

Η μέθοδος αυτή έχει ως στόχο να αγκαλιάσει την διαφορετικότητα αναφορικά με τις στρατηγικές αντιμετώπισης. Ενισχύει την επίγνωση αναφορικά με τη σημασία της αυτοφροντίδας και της καλής αντιμετώπισης του εαυτού. Οι συμμετέχοντες αναστοχάζονται πάνω στην ευημερία και την ψυχική τους υγεία και μοιράζονται τις στρατηγικές τους για τη διατήρησή τους. Κάθε συμμετέχοντας παίρνει ένα χαρτί όπου πάνω του είναι τυπωμένα μαύρα και λευκά πλήκτρα πιάνου.

Τους ζητείται να σκεφτούν τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- *Τι κάνετε για να αντιμετωπίσετε το στρες, το αίσθημα ανικανότητας και τις κακές αναμνήσεις;*
- *Τι σας βοηθά να αντιμετωπίζετε την καθημερινότητα;*
- *Τι σας δίνει ενέργεια και τι σας βοηθά να διάγετε μια ζωή που αξίζει να ζει κανείς;*

Στα λευκά πλήκτρα οι συμμετέχοντες καταγράφουν τη λίστα των στρατηγικών αυτοφροντίδας. Μόλις όλοι οι συμμετέχοντες σημειώσουν στα πλήκτρα, τα χαρτάκια παρατάσσονται και

απλώνονται με τη μορφή ενός μεγάλου πιάνου. Όποτε οι συμμετέχοντες αισθάνονται αβοήθητοι ή ανίσχυροι, μπορούν να «παίξουν ένα διαφορετικό τραγούδι» στο πιάνο τους. Δεν χρειάζεται πάντα να πιέζουν τα ίδια πλήκτρα, αλλά μπορούν να μάθουν νέες στρατηγικές αυτοφροντίδας από τους υπόλοιπους ή να ανακαλύψουν νέες μόνοι τους.

Ερωτήσεις για τον γύρο αναστοχασμού:

- *Τι παρατηρείτε όταν κοιτάτε το πιάνω;*
- *Μάθατε νέες στρατηγικές; Σας είναι κάποια από αυτές οικεία;*
- *Πως μπορούμε να υποστηρίξουμε ο ένας τον άλλο όταν αισθανόμαστε αβοήθητοι, λυπημένοι ή κακοδιάθετοι;*

Πηγές: Stadlbauer, J. & Scambor, E. (2019) Men Talk - Leitfaden für Dialogreihen mit männlichen Asylberechtigten, subsidiär Schutzberechtigten & Drittstaatsangehörigen in der Steiermark. Graz: VMG.

4.2.6. Ενότητα 6 – «Βία»

Στόχος της Ενότητας

Η αυξημένη εστίαση στη βία και τις βλαβερές της συνέπειές μπορεί να ευαισθητοποιήσει σχετικά με το γεγονός ότι η βία είναι κοινωνικό πρόβλημα, ενώ μπορεί να βοηθήσει στη μείωση του ταμπού και της ντροπής γύρω από το θέμα. Στόχος αυτής της ενότητας είναι να κατανοήσουν οι συμμετέχοντες τις ενδείξεις της βίας. Τι καθορίζει τη βία; Πως μπορούμε να αναγνωρίσουμε την βία; Θα πρέπει επίσης να ξεκινήσει ένας διάλογος σχετικά με τις διάφορες μορφές βίας, αλλά και τους τρόπους εξέτασης του θέματος της βίας. Επιπλέον, σε αυτήν την ενότητα δίνεται έμφαση στην έμφυλη βίς και τα σχετικά υπόβαθρα, τις στάσεις και τις συνέπειες της.

Αναμενόμενα Εκπαιδευτικά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν αποκτήσει τις ακόλουθες γνώσεις και δεξιότητες:

- Κατανόηση του τι είναι βία και αναγνώριση των διάφορων μορφών βίας, των χαρακτηριστικών και των αλληλεξαρτήσεων τους,
- Κατανόηση των ριζών και των εκδηλώσεων της έμφυλης βίας και του καταναγκαστικού ελέγχου,
- Αναγνώριση των συνεπειών της βίας για τα θύματα και τους δράστες,
- Κατανόηση του γεγονότος ότι η χρήση βίας αποτελεί ποινικό αδίκημα και του σχετικού νομικού πλαισίου.

Περιεχόμενα

Χαρακτηριστικά της Βίας

Η βία συνεπάγεται κυριαρχία – «εξουσία» πάνω στους άλλους. Όλες τις πιθανές χρήσεις του όρου «βία» αφορούν μια διαδικασία με ισχυρό και κατασταλτικό ή καταστροφικό αποτέλεσμα. Υπάρχουν δύο πλευρές σε αυτό: η πράξη βίας ή η δομή της βίας από τη μία πλευρά και η εμπειρία της βίας ή η αντίσταση στη βία από την άλλη. Η εμπειρία της βίας είναι πρωτίστως μια εμπειρία του αισθήματος ανικανότητας, με την απώλεια της εξουσίας να κυριαρχεί.

Οι πράξεις βίας και οι δομές βίας είναι αλληλένδετες. Η προσωπική βία συνδέεται με τις κοινωνικές ιεραρχίες, για παράδειγμα μεταξύ ενηλίκων και παιδιών, ανδρών και γυναικών, ατόμων που συμμορφώνονται με τις σαφείς προσδοκίες του έμφυλου ρόλου και άλλων που δεν το κάνουν. Επιπλέον, οι σχέσεις εξουσίας συνδέονται πάντα με τα πλαίσια – οπότε, είναι πιθανό μεμονωμένα η προσβολή «πατάτα» να εκληφθεί ως οδυνηρή, ενώ η λέξη αυτή δεν λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο για το σύνολο της κοινωνίας.

Πολλοί παράγοντες διευκολύνουν ή αποτρέπουν τη βία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής και πολιτισμικής «άδειας» ή της επιβολής κυρώσεων σε διάφορες μορφές βίας, την κοινωνική κατάσταση των παιδιών, τα οικογενειακά βάρη λόγω έλλειψης πόρων ή άγχους και άλλους παράγοντες. Το βιολογικό και κοινωνικό φύλο και τα έμφυλα στερεότυπα είναι επίσης σημαντικά σε αυτό το πλαίσιο.

Προκειμένου να συνοψιστούν τα χαρακτηριστικά της βίας, συνιστάται κατηγοριοποίηση των διαφορετικών μορφών βίας. Διακρίνουμε πέντε μορφές:

- Σωματική βία,
- Ψυχολογική βία και συναισθηματική κακοποίηση,
- Οικονομική κακοποίηση,
- Σεξουαλική και αναπαραγωγική βία,
- Συστημική βία.

Παράδειγμα Μεθόδου #5

Μέθοδος: «Κατανόηση της Βίας»

Οι συμμετέχοντες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τη βία στις διαφορετικές της μορφές. Η γνώση και η αναγνώριση της βίας είναι απαραίτητοι τρόποι για την πρόληψή της. Η έμφυλη βία συζητείται ρητά μέσω των παραδειγμάτων που δίνονται. Οι συμμετέχοντες αναστοχάζονται πάνω στις δικές τους αξιολογήσεις και εμπειρίες βίας.

Αυτή η μέθοδος ξεκινά με μια σύντομη εισαγωγή για τη βία και τους διάφορους ορισμούς της, π.χ. «Η σκόπιμη χρήση σωματικής δύναμης ή εξουσίας, με μορφή απειλής ή πράξης, ενάντια στον εαυτό σε κάποιο άλλο πρόσωπο ή ενάντια σε μια ομάδα ή κοινότητα, η οποία είτε έχει ως αποτέλεσμα είτε αυξάνει τις πιθανότητες να επέλθει τραυματισμός, θάνατος, ψυχολογική βλάβη, καθυστέρηση στην ανάπτυξη ή αποστέρηση» (ορισμός της βίας από τον ΠΟΥ).

Στο επόμενο βήμα, χρησιμοποιούνται βινιέτες περιπτώσεων οι οποίες περιγράφουν συνοπτικά σκηνές οι οποίες περιλαμβάνουν βίαιη συμπεριφορά, αλλά σε διαφορετικά επίπεδα νομιμότητας. Κάθε βινιέτα είναι γραμμένη σε ένα ξεχωριστό χαρτί στο flip-chart.

Οι διευκολυντές οι οι διερμηνείς διαβάζουν δυνατά κάθε μία από τις βινιέτες, οι συμμετέχοντες σηκώνουν είτε ένα κόκκινο χαρτόνι (που σημαίνει: παράνομη, μη αποδεκτή, παράνομη βίαιη συμπεριφορά) είτε ένα πράσινο (νόμιμη, αποδεκτή χρήση βίας) για να εκφράσουν τη θέση τους. Μετά από κάθε περίπτωση, δύο συμμετέχοντες καλούνται να εξηγήσουν την αντίθετη ή την ίδια αιτιολόγησή τους. Οι διευκολυντές διευκρινίζουν τα χαρακτηριστικά της βίαιης συμπεριφοράς σε κάθε συγκεκριμένο θέμα.

Πιθανές βινιέτες περιπτώσεων:

- «Δύο μποξέρ παλεύουν σε ένα ρινγκ». Συζήτηση: το μποξ ως κοινωνικά αποδεκτή νόρμα, συμμόρφωση με τους κανόνες, εθελοντισμός του σκηνικού. Παραδοσιακές εικόνες σκληρότητας και δύναμης των ανδρών.
- «Ένας άνδρας απειλεί θυμωμένα έναν άλλο άνδρα, 'Θα σπάσω τα κόκαλά σου αν δεν σταματήσεις να με προσβάλλεις'». Συζήτηση: κύκλος βίας και κλιμάκωση, σύνδεση μεταξύ θυμού και συναισθημάτων, η απειλή σωματικής βίας ως ποινικό αδίκημα στην ΕΕ, μη βίαιες εναλλακτικές σε αυτήν την κατάσταση.
- «Ένας αστυνομικός πυροβολεί έναν ύποπτο διαρρήκτη που δραπετεύει». Συζήτηση: νόμιμη χρήση βίας, νόμιμη χρήση όπλων, κρατική αρχή ως κοινωνική νόρμα, πιθανότητα παρεξήγησης, πιθανότητα διάκρισης έναντι των μειονοτήτων ως συστημική βία.
- «Μια μητέρα χτυπάει τον γιο της επειδή έφερε στο σπίτι κακούς βαθμούς». Συζήτηση: περίπτωση ενδοοικογενειακής σωματικής βίας, παράνομη σωματική τιμωρία παιδιών στην ΕΕ, η επίθεση της εκτοπισμένης μητέρας εναντίον του γιου μπορεί να οφείλεται στην θυματοποίηση της από τον πατέρα.
- «Ένας γιος καλεί τον πατέρα του 'μαλάκα' σε έναν καβγά, ο οποίος στη συνέχεια τον σπρώχνει και ο γιος πέφτει κάτω». Συζήτηση: περίπτωση ενδοοικογενειακής σωματικής βίας, η αυθάδεια του γιου και η γονική βία, η συμπεριφορά του γιου είναι ψυχολογική/συναισθηματική, ο πατέρας ως ενήλικας είναι πιο υπεύθυνος να μην συνεχίσει τη βία, είναι παράνομη η σωματική τιμωρία των παιδιών, γονικές δεξιότητες για την πειθαρχία των παιδιών χωρίς βία.
- «Ένας νεαρός άνδρας τραβά μια φωτογραφία μιας γυναίκας φίλης του που κοιμάται στον καναπέ σε ένα πάρτι. Για να το κάνει αυτό, σηκώνει το φόρεμά της πάνω από τη μέση». Συζήτηση: η σεξουαλική βία ως ποινικό αδίκημα, παραβίαση της ιδιωτικότητας, εκμετάλλευση του αδύναμου.
- «Μια γυναίκα εξαναγκάζεται από τον σύζυγό της να σεξ». Συζήτηση: σεξουαλική βία, ο βιασμός είναι πάντα ποινικό αδίκημα, συμπεριλαμβανομένου αυτού που γίνεται εντός του γάμου.

Πηγές: Stadlbauer, J. & Scambor, E. (2019) Men Talk - Leitfaden für Dialogreihen mit männlichen Asylberechtigten, subsidiär Schutzberechtigten & Drittstaatsangehörigen in der Steiermark. Graz: VMG.

Έμφυλη Βία

Οι συμμετέχοντες πρέπει να εισαχθούν επίσης στην έννοια της έμφυλης βίας. Παρουσιάστε βασικά δεδομένα τα οποία δείχνουν ότι τα θύματα βίας στις συντροφικές σχέσεις, ιδιαίτερα τα θύματα σοβαρής βίας, είναι συντριπτικά γυναίκες, γεγονός το οποίο την καθιστά ένα έμφυλο φαινόμενο. Τα δεδομένα πρέπει να αναδεικνύουν τη θυματοποίηση των γυναικών και των ανδρών σε παγκόσμιο επίπεδο, με περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη σωματική και σεξουαλική βία. Πρέπει να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι η έμφυλη βία μπορεί να συμβεί σε διαφορετικά κοινωνικά περιβάλλοντα, αλλά ότι το μεγαλύτερο μέρος της αφορά τους συντρόφους και το οικογενειακό πλαίσιο.

Η προέλευση της έμφυλης βίας εντοπίζεται στις σχέσεις των φύλων μιας κοινωνίας. Αυτές αντικατοπτρίζονται στις στάσεις και τις απόψεις των ατόμων. Για να γίνουν κατανοητά αυτά τα επικρατούντα συστήματα, μπορούν να παρουσιαστούν διάφορες έμφυλα στερεοτυπικές προτάσεις/δηλώσεις. Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες καλούνται να μοιραστούν τις απόψεις τους. Προτάσεις που μπορεί να χρησιμοποιηθούν, για παράδειγμα: «Ο άνδρας πρέπει να πλησιάσει πρώτα τη γυναίκα και όχι το αντίστροφο», «Εάν μια γυναίκα αγαπά τον άνδρα της, θα υπομείνει την κακή του συμπεριφορά απέναντί της» ή «Η γυναίκα είναι αυτή που πρέπει να προσαρμοστεί στις ανάγκες και τις επιθυμίες ενός άνδρα και όχι το αντίστροφο».

Μια λίστα με ενδείξεις και συνέπειες, όπως οι σωματικές, κοινωνικές, ψυχικές, συμπεριφορικές και οικονομικές, μπορεί να διευκολύνει την ευκολότερη αναγνώριση της έμφυλης βίας όταν την συναντάμε στις κοινότητες και τα οικογενειακά πλαίσια.

Νομικό Πλαίσιο

Τέλος, παρουσιάζεται μια σύνοψη του νομικού πλαισίου σχετικά με τη βία. Αυτό περιλαμβάνει ισότητα μεταξύ των συντρόφων αναφορικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, ίση ευθύνη απέναντι στα παιδιά, δικαίωμα σε ανεξάρτητες επαγγελματικές και οικονομικές αποφάσεις, κατοχή προσωπικής περιουσίας και ελευθερία λήψης αποφάσεων σχετικά με αυτή, διατήρηση σχέσεων με συναδέλφους, φίλους, συγγενείς και μέλη της οικογένειας πέρα από τη σχέση.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να εξηγηθούν οι νομικές διαδικασίες που ακολουθούνται σε περιπτώσεις έμφυλης βίας, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών της αστυνομίας και της ποινικής δικαιοσύνης, των υπηρεσιών που εμπλέκονται, των κυρώσεων και των εναλλακτικών λύσεων (συμβουλευτική και θεραπεία). Αυτό πρέπει να γίνει συγκεκριμένα για τη χώρα διαμονής, αλλά θα πρέπει να αναφερθούν και οι κοινές αξίες της ΕΕ ως βάση της εθνικής νομοθεσίας.

Περαιτέρω Ανάγνωση

- Ajduković, D., Ajduković, M., Cesar, S., Kamenov, Ž., Löw, A. & Sušac, N. (2010). Prevencija nasilja u mladenačkim vezama/Prevention of violence in adolescent relationships. Zagreb: SPA.
- Jusupović, D., Žižak, A., Ajduković, D., Kraljević, R., Ajduković, M. & Vrbanić, I. (2010). Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji/Psychosocial treatment of perpetrators of family violence. Zagreb: SPA.

- Stadlbauer, J. & Scambor, E. (2019) Men Talk - Leitfaden für Dialogreihen mit männlichen Asylberechtigten, subsidiär Schutzberechtigten & Drittstaatsangehörigen in der Steiermark. Graz: VMG.

4.2.7. Ενότητα 7 – «Πρόληψη της Βίας»

Στόχος της Ενότητας

Στόχος της έβδομης ενότητας είναι οι συμμετέχοντες να μάθουν πως προλαμβάνεται η χρήση βίας, ιδιαίτερα στις σχέσεις, ακόμη και σε καταστάσεις θυμού ή στρες. Εξερευνώντας την εμπειρία του θυμού (και άλλων συναισθημάτων) σε καταστάσεις κατά τις οποίες έχουν χρησιμοποιήσει βία (ή επρόκειτο να το κάνουν), θα μάθουν να τον εντοπίζουν το συντομότερο δυνατό και θα κατανοήσουν πώς ο θυμός τείνει να επηρεάζει και να περιορίζει τη λειτουργία του μυαλού και του σώματος. Ακόμη και κάτω από συνθήκες άγχους και θυμού, η χρήση βίας είναι πάντα μία επιλογή. Οι συμμετέχοντες θα μοιραστούν και θα συζητήσουν διαφορετικές στρατηγικές για την αποφυγή της χρήσης βίας, όπως τρόπους για να ηρεμούν το μυαλό και το σώμα τους (π.χ. μέσω χαλάρωσης της αναπνοής), εγκατάλειψη της κατάστασης («τάιμ άουτ») ή επικοινωνία των συναισθημάτων και των αναγκών τους χωρίς βία.

Αναμενόμενα Εκπαιδευτικά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν αποκτήσει τις ακόλουθες γνώσεις και δεξιότητες:

- Αυτογνωσία και αναστοχασμός σε καταστάσεις θυμού και αναγνώριση διαφορετικών ενδείξεων θυμού,
- Εκμάθηση στρατηγικών για τη μη βίαιη αντίδραση σε καταστάσεις θυμού, αλλά και για την ηρεμία του σώματος και του μυαλού, για την έκφραση των συναισθημάτων και των αναγκών τους εποικοδομητικά και για την εγκατάλειψη της κατάστασης εάν αυτό χρειαστεί,
- Αναγνώριση του θυμού ως ανθρώπινο συναίσθημα και οι επιδράσεις του στο μυαλό και το σώμα μας,
- Επίγνωση πως η βία αποτελεί μία επιλογή.

Περιεχόμενα

Σώμα και Μυαλό

Αυτή η ενότητα εστιάζει έντονα στις μεμονωμένες εμπειρίες του μυαλού και του σώματος των συμμετεχόντων. Δημιουργεί χώρο για συζήτηση προσωπικών θεμάτων και περιλαμβάνει μεθόδους που αγκαλιάζουν τεχνικές οι οποίες χρησιμοποιούνται για να ηρεμήσει κανείς σε καταστάσεις θυμού ή άγχους. Οι διευκολυντές και οι εκπαιδευτές μπορούν να ξεκινήσουν με δραστηριότητες που αναπτύσσουν και ενσωματώνουν μια πρακτική για να ηρεμήσουν το

σώμα και το μυαλό των συμμετεχόντων (π.χ. «Καθησυχάζοντας τον ρυθμό της αναπνοής»). Η ενεργοποίηση του συστήματος ηρεμίας και σύνδεσης διευκολύνει μια ψυχική και σωματική κατάσταση επιτρέποντας να εκφραστούν μια σειρά προ-κοινωνικών συμπεριφορών, φροντίδας και μοιράσματος, και ως εκ τούτου την ανάπτυξη μιας ηθικής φροντίδας για τους άλλους και για τον ίδιο τον εαυτό, μια πτυχή του εαυτού η οποία είναι συνήθως λιγότερο εκπαιδευμένη ή αναπτυγμένη στην πράξη στο πλαίσιο της ηγεμονικής αρρενωπότητας.

Η Εμπειρία του Θυμού

Ο θυμός είναι μια αμυντική αντίδραση στις απειλές, η οποία αναπτύχθηκε στους προγόνους μας εδώ και εκατομμύρια χρόνια και έχει σχεδιαστεί για να μας προστατεύει από απειλές. Τείνουμε να βιώνουμε τον θυμό ως ένα συναίσθημα ή αίσθημα που έχουμε ως αντίδραση σε καταστάσεις που μας απειλούν ή που εμποδίζουν την επιδίωξη αυτού που θέλουμε. Επίσης, τείνουμε να αισθανόμαστε θυμό όταν βλέπουμε αδικία, όταν εμποδίζεται η κίνηση μας προς κάτι που θέλουμε ή όταν αντιλαμβανόμαστε ότι άλλοι ενεργούν για να μας βλάψουν ή να μας ντροπιάσουν. Συνήθως, δεν επιλέγουμε να αισθανθούμε θυμό σε αυτές τις καταστάσεις. Απλώς εμφανίζεται μέσα μας όταν αισθανόμαστε να απειλούμαστε... αυτός είναι ο εγκέφαλος μας που προσπαθεί να μας προστατεύσει όταν αισθανόμαστε ανασφαλείς.

Λόγω των πρώιμων μαθησιακών μας εμπειριών, όλοι διαφέρουμε ως προς το ποιες καταστάσεις μας απειλούν και μας κάνουν να νιώθουμε θυμωμένοι, οπότε είναι καλό να μάθουμε σε ποιες καταστάσεις το σύστημα απειλών μας είναι εξαιρετικά ευαίσθητο. Εάν έχουμε υποστεί βία ή άλλες τραυματικές και δύσκολες καταστάσεις, όπως διακρίσεις και αδικίες, μπορεί να αισθανόμαστε απειλή και να θυμώνουμε πιο εύκολα. Μερικές φορές αυτές οι απειλές μπορεί να είναι σωματικές, μερικές φορές κοινωνικές («Δεν του αρέσω») ή να σχετίζονται με καταστάσεις («Προσπαθεί να με κάνει να φαίνομαι κακός») και συνδέονται με συγκρούσεις με άλλα άτομα, αλλά συχνά είναι απλά εμπόδια σε αυτό που θέλουμε να κάνουμε ή περιμένουμε από άλλους, και προκαλούν απογοήτευση.

Οι συμμετέχοντες καλούνται να ανακαλύψουν τη δική τους εμπειρία θυμού σε καταστάσεις όπου ένιωσαν ότι απειλούνται ή απογοητεύτηκαν. Οι καθοδηγητικές ερωτήσεις μπορούν να οδηγήσουν σε αναστοχασμό πάνω στις επιπτώσεις του θυμού σε διαφορετικά επίπεδα: στο σώμα μας, στην προσοχή μας, στη σκέψη και το συλλογισμό, στη φαντασία και το φαντασιακό, στα κίνητρα και τη συμπεριφορά.

Αυτή η διαδικασία αναδεικνύει πως ο θυμός οργανώνει το μυαλό μας και πώς αυτή η κατάσταση ή νοοτροπία καθιστά δύσκολη τη σύνδεση με άλλους ανθρώπους, την κατανόηση των αναγκών τους, την ενεργή ακρόαση των όσων λένε, αλλά και πώς όλα απλοποιούνται σε ασπρό-μαύρο και φίλους ή εχθρούς.

Κατά τη συλλογή των εμπειριών θυμού, θα πρέπει να τονιστεί πώς οι ψυχικές διαστάσεις (προσοχή, σκέψη, φαντασία) του θυμού συνήθως περιλαμβάνουν μια διαδικασία αρνητικής συνομιλίας με τον εαυτό μας ή περαιτέρω ενίσχυσης του εκνευρισμού (συμπεριλαμβανομένων των αρνητικών αποδόσεων σε εμπλεκόμενα άτομα, ανάκληση άλλων αρνητικών εμπειριών μαζί τους και δεν γίνεται εστίαση στα θετικά, κλπ.) που δημιουργούν έναν φαύλο κύκλο με

τη σωματική εμπειρία να αυξάνει τον θυμό και συχνά να οδηγεί σε βίαια κίνητρα και πράξεις.

Περαιτέρω Ανάγνωση

- Gilbert, Paul (2009). The Compassion Mind. London: Robinson.
- Kolts, Russel (2011). The Compassionate Mind Approach to Managing Your Anger: Using Compassion Focused Therapy. London: Robinson.
- King, Andrew (2017). Engaging men's responses to family violence. Australia: Groupwork Solutions.
- "Take a time-out!" from the Respect Phoneline. Διαθέσιμο εδώ: <https://respectphoneline.org.uk/wp-content/uploads/2020/02/Respect-Phoneline-Take-a-time-out-leaflet-2020.pdf>

Παράδειγμα Μεθόδου #6

Μέθοδος: «Άσκηση: Μπουκάλι του Αναψυκτικού»

Αυτή η μέθοδος διακρίνει το συναίσθημα του θυμού από τη βία ως μια ενέργεια που επιλέγουμε να κάνουμε. Οι συμμετέχοντες διερευνούν τρόπους για να αποφύγουν τη χρήση βίας ακόμη και όταν είναι θυμωμένοι και μαθαίνουν να ηρεμούν το μυαλό και το σώμα τους και εν τέλει να χρησιμοποιούν το «τάιμ άουτ» εάν είναι απαραίτητο.

Οι διευκολυντές και οι εκπαιδευτές ετοιμάζουν ένα κλειστό μπουκάλι αναψυκτικού. Μπροστά στην ομάδα το μπουκάλι αναψυκτικού ανακινείται μερικές φορές. Αμέσως μετά, ένας από τους συμμετέχοντες καλείται να το ανοίξει. Πιθανότατα θα αρνηθεί, αφού δεν θέλει να πέσει το αναψυκτικό παντού.

Η μεταφορά του κουνημένου μπουκαλιού αναψυκτικού: ο αφρός συμβολίζει τον θυμό και το άνοιγμα του καπακιού συμβολίζει τη χρήση βίας, η οποία δημιουργεί ένα χάος για τους κοντινούς ανθρώπους που θα πρέπει τελικά να το «καθαρίσουν». Η μεταφορά αυτή προσπαθεί να τονίσει ότι ενώ ο θυμός είναι ένα ανθρώπινο και απαραίτητο (από εξελικτική άποψη) συναίσθημα, ωστόσο, το να το εκφράζουμε και να το αφήνουμε να «ξεχυθεί» με τη μορφή βίας ή κακοποίησης είναι πάντα μια επιλογή και πρέπει να αποφευχθεί.

Ο θυμός αντιπροσωπεύει τον αφρό στο πάνω μέρος του μπουκαλιού που χύνεται αν ανοίξει, αλλά το μαύρο υγρό από κάτω είναι συχνά γεμάτο με άλλα συναισθήματα που μπορεί να είναι πιο δύσκολο να εντοπιστούν και να εκφραστούν (π.χ. φοβισμένος, ανήμπορος, ανίσχυρος, στρεσαρισμένος, πληγωμένος, μπερδεμένος, αγχωμένος, χωρίς αξία, λυπημένος, μοναξιά, απόρριψη, τραυματισμένος).

Στο δεύτερο μέρος, ο γύρος αναστοχασμού θα πρέπει να εστιάσει στις στρατηγικές που ενισχύουν το «καπάκι» και αφήνουν τον «αφρό» να ηρεμήσει. Ζητείται από τους συμμετέχοντες αθυμθούν καταστάσεις, στις οποίες νευρίασαν πολύ αλλά κατάφεραν να μην ενεργήσουν βίαια ή καταχρηστικά και μπόρεσαν να ηρεμήσουν το μυαλό και το σώμα τους και να καταπραυνούν

τον θυμό τους και/ή να τον εκφράσουν εποικοδομητικά και ίσως να επιλύσουν την πιθανή σύγκρουση. Γίνεται συλλογή όλων των στρατηγικών και ταξινομούνται κάτω από τις κατηγορίες «ηρεμώ το σώμα μου», «ηρεμώ το μυαλό μου» και «ενεργώ διαφορετικά».

Η ιδέα του «τάιμ άουτ» εισάγεται ως η τελευταία λύση για την αποφυγή της βίαιης συμπεριφοράς. Το μπουκάλι μπορεί να ανακινηθεί και πάλι για να δημιουργηθεί αφρός. Αμέσως, το μπουκάλι τοποθετείται στο πάτωμα ή στο τραπέζι, για να ηρεμήσει ο αφρός. Με έναν συγκρίσιμο τρόπο, μπορούμε πάντα να αφήνουμε την «ταραγμένη» κατάσταση να καταλαγιάσει μέχρι να ηρεμήσουμε ξανά χωρίς να αντιδράσουμε και χωρίς να κάνουμε κακό σε κανέναν (χύνοντας αναψυκτικό παντού). Όταν ηρεμήσουμε ξανά (μη ύπαρξη αφρού – μη ύπαρξη θυμού) επιστρέφουμε στην κατάσταση/άτομο/σύντροφο και μοιραζόμαστε το μαύρο υγρό μας (π.χ., εξηγώντας τι μας έκανε να θυμώσουμε και γιατί, τα υποκείμενα συναισθήματα και τις ανάγκες μας, ζητώντας και προσπαθώντας να καταλάβουμε τα συναισθήματα και τις ανάγκες του άλλου ατόμου και προσπαθώντας να βρεθεί λύση στην πιθανή σύγκρουση).

Για το συμβολισμό αυτού του μέρους, οι διευκολυντές μπορούν να σηκώσουν ξανά το μπουκάλι - τώρα χωρίς αφρό - και να ρίξουν λίγο αναψυκτικό σε δύο ή περισσότερα ποτήρια για να τα μοιραστούν με (μερικούς) από τους συμμετέχοντες ώστε να συμβολίσουν αυτό το μέρος.

Πηγές:

- Προσαρμογή από: King, Andrew (2017). Engaging men's responses to family violence. Australia: Groupwork Solutions.
- "Take a time-out!" from the Respect Phoneline. Διαθέσιμο εδώ: <https://respectphoneline.org.uk/wp-content/uploads/2020/02/Respect-Phoneline-Take-a-time-out-leaflet-2020.pdf>

4.2.8. Ενότητα 8 – «Συμπεράσματα»

Στόχος της Ενότητας

Για τελευταία φορά, οι συμμετέχοντες μοιράζονται τις εμπειρίες τους από τα εργαστήρια και ανακαλούν το περιεχόμενο. Μαθαίνουν για τις εντυπώσεις των άλλων μελών της ομάδας («τι ήταν σημαντικό για αυτούς και τι ήταν σημαντικό για μένα»). Η ενότητα εστιάζει επίσης στην ανάπτυξη προοπτικών για το μέλλον.

Αναμενόμενα Εκπαιδευτικά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να έχουν αποκτήσει τις ακόλουθες γνώσεις και δεξιότητες:

- Στάση αναστοχασμού απέναντι στο πρόγραμμα,
- Επίγνωση του περιεχομένου για το μέλλον τους

Περιεχόμενα

Ανασκόπηση του περιεχομένου του προγράμματος

Αυτή η ενότητα δίνει στους συμμετέχοντες μια τελευταία ευκαιρία να διευκρινίσουν ερωτήσεις ανοιχτά. Καλούνται να ανακαλέσουν το περιεχόμενο του προγράμματος και να εκφράσουν την προσέγγισή τους σχετικά με το πώς θέλουν να μεταφέρουν τη νέα γνώση που απέκτησαν. Η ομάδα θα μπορούσε μέσα από μία διαδικασία καταιγισμού ιδεών να σκεφτεί πως θα προωθήσει τις γνώσεις της (π.χ. πραγματοποιώντας τακτικές συναντήσεις με θέμα το φύλο, κρατώντας επαφή με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας μέσω άτυπων συναντήσεων, διοργανώνοντας εργαστήριο/σεμινάριο για τα μέλη της κοινότητας ή της οικογένειάς τους κ.λπ.).

Βεβαιώσεις

Οι συμμετέχοντες λαμβάνουν μια βεβαίωση συμμετοχής, έτσι ώστε η αποκτηθείσα εμπειρία να μπορεί να αναγνωρισθεί. Αυτές οι βεβαιώσεις θα πρέπει να απαριθμούν ακριβώς το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Περαιτέρω Ανάγνωση

- Stadlbauer, J. & Scambor, E. (2019) Men Talk - Leitfaden für Dialogreihen mit männlichen Asylberechtigten, subsidiär Schutzberechtigten & Drittstaatsangehörigen in der Steiermark. Graz: VMG

5. Συμπεράσματα και Προτάσεις Υλοποίησης

Το πρόγραμμα εκπαίδευσης και παρέμβασης που παρουσιάζεται στο παρόν κείμενο, προσφέρει τη δυνατότητα να προσεγγίσει κανείς τους άνδρες πρόσφυγες και μετανάστες και να τους προσφέρει έναν χώρο για να εξετάσουν κριτικά την αρρενωπότητα, την ταυτότητα, τη βιογραφία και τη συμπεριφορά τους, καθώς και τη συμπεριφορά των ομοίων τους, τηρώντας παράλληλα τα πρότυπα ποιότητας. Το τελευταίο κεφάλαιο είναι συμπληρωματικό ως προς την υλοποίηση των εργαστηρίων και αντικατοπτρίζει τις εμπειρίες και τα διδάγματα από τη μέχρι τώρα εφαρμογή του προγράμματος FOMEN.

5.1. Βιωσιμότητα

Δημιουργία Δικτύων

Όπως ήδη αναφέρθηκε προηγουμένως στα Πρότυπα Ποιότητας, η δημιουργία ενός δικτύου συνεργασίας διατηρεί τη βιωσιμότητα του προγράμματος και διευκολύνει την υλοποίηση μελλοντικών έργων. Στις περισσότερες περιπτώσεις το πρόγραμμα απευθύνεται σε μετανάστες και πρόσφυγες που ζουν στην επικράτεια και συνεργάζεται με τοπικές οργανώσεις. Επομένως, οι διαμεσολαβητές θα πρέπει να βρίσκονται σε στενή επαφή με τις τοπικές υπηρεσίες και να δημιουργήσουν συνέργεια και ένα συντονισμένο δίκτυο μεταξύ των υπηρεσιών. Η καλή επικοινωνία με τους εταίρους του δικτύου (π.χ. προσωπικό στο κατάλυμα των συμμετεχόντων) είναι σημαντική για την οργάνωση του προγράμματος: λόγω της στενής σχέσης τους με τους συμμετέχοντες, η επιρροή τους θα μπορούσε να έχει μεγάλη αξία αναφορικά με το κίνητρο των συμμετεχόντων ώστε να παρακολουθούν συνεχώς τις συναντήσεις.

Το πρόγραμμα έχει σκοπό να ανταποκριθεί με ευελιξία σε πολλές και διαφορετικές ανάγκες που μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων. Έτσι, η χαρτογράφηση και η συνεργασία με βασικούς παράγοντες θα είναι ουσιαστικής σημασίας τόσο για την προετοιμασία όσο και για τη υλοποίηση της δράσης (π.χ. νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, δραστηριότητες υποστήριξης και κοινωνικής ένταξης των νέων, υποστήριξη θυμάτων και θεραπεία δραστών, εγκαταστάσεις φροντίδας παιδιών, ευκαιρίες απασχόλησης, σχολεία εκμάθησης της γλώσσας και υπηρεσίες διερμηνείας, υπηρεσίες υποστήριξης σε θέματα εθισμού, συμβουλευτική και κανονισμοί μετριασμού του κινδύνου της πανδημίας, θέματα ΛΟΑΤΚΙ+ και οτιδήποτε άλλο θέμα). Ένα βασικό πλαίσιο συμφωνίας, που περιλαμβάνει κοινές αρχές μεταξύ ΜΚΟ, φορέων, υπηρεσιών και ειδικών εκπαιδευτών πάνω στους συγκεκριμένους θεματικούς τομείς, θα μπορούσε να είναι χρήσιμη.

Συζητήσεις & Συμβουλευτική, Αυτό-φροντίδα και Εποπτεία

Επιπλέον, για να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του προγράμματος θα πρέπει να προγραμματιστούν συζητήσεις σχετικά με τα συναισθήματα και τις αντιδράσεις μεταξύ των διευκολυντών και των εκπαιδευτών (+ διερμηνέων), ως προληπτικό μέτρο για τη μείωση του κινδύνου αρνητικών ψυχολογικών συνεπειών λόγω σοβαρών εμπειριών υπερφόρτωσης και αισθήματος ανικανότητας. Αυτός είναι ένας από τους πολλούς λόγους για τους οποίους το εκπαιδευτικό πρόγραμμα πρέπει να πραγματοποιείται από τουλάχιστον δύο εκπαιδευτές

συν κατάλληλους διερμηνείς. Οι χώροι στους οποίους υπάρχει περιθώριο για συζήτηση γύρω από τις διαφορετικές πλευρές της εργασίας, ώστε να είναι σε θέση να δεχτούν υποστήριξη και να λάβουν πληροφορίες για τη δική τους ανάπτυξη, είναι ένα σημαντικό μέτρο για τη διατήρηση του ενδιαφέροντος και της χαράς στο έργο.

Ενώ μια ενότητα αυτού του προγράμματος επικεντρώνεται ήδη σε στρατηγικές αυτοφροντίδας, ως διευκολυντές, εκπαιδευτές και διερμηνείς δεν πρέπει ποτέ να αποκηρύσσουμε τις ανάγκες μας να λάβουμε μια προληπτική στάση με σκοπό την αποφυγή της εξουθένωσης (burn-out) και του δευτερογενή τραυματισμού. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να είναι κανείς προσεκτικός με τον εαυτό του (με την έννοια της αυτοφροντίδας), να αναγνωρίζει τα πρώτα σημάδια εξουθένωσης και να θέτει όρια. Η συνεργασία με άτομα που έχουν βιώσει ή/και αντιμετωπίζουν δυσκολίες μπορεί επίσης να αγγίξει τα επώδυνα σημεία των διευκολυντών, πιθανώς βίαιες εμπειρίες που δεν έχουν ακόμη υποστεί επεξεργασία. Είναι φυσιολογικό να αγγίζει αυτή η διαδικασία τα τραύματα ενός ατόμου και είναι «επαγγελματικό» να τα φροντίζει και να αναζητά καθοδήγηση.

Για την περαιτέρω πρόληψη της εξουθένωσης ή των προκαταλήψεων, οι τακτικές εποπτείες είναι απαραίτητες για όλο το προσωπικό που συμμετέχει στο πρόγραμμα. Είναι επίσης σημαντικά μέτρα για τη διατήρηση της υψηλής ποιότητας της υλοποίησης και τη δυνατότητα συνεχούς μάθησης.

5.2. Εκπαιδευτές και Διευκολυντές

Στάσεις και Αναστοχασμός σχετικά με τη Βία

Αντιμετωπίζοντας τις απαιτήσεις της αυτοφροντίδας, οι σκέψεις και οι στάσεις του καθενός σχετικά με τη βία παίζουν κεντρικό ρόλο στην εργασία με ανθρώπους για την πρόληψη της βίας. Είναι σημαντικό για τους εκπαιδευτές και τους διευκολυντές να έχουν μια στοχαστική προσέγγιση σχετικά με τις δικές τους εμπειρίες και στάσεις, ώστε να μπορούν να καθοδηγούν τους διαλόγους και τις ομαδικές συζητήσεις. Είναι αδύνατο να μείνουμε ανεπηρέαστοι από το ζήτημα της βίας. Η επίγνωση των δικών μας αναγκών είναι ένας σημαντικός ακρογωνιαίος λίθος για να μπορεί να μιλά κανείς ανοιχτά με τους άλλους. Οι εκπαιδευτές έχοντας τη δική τους εμπειρία βίας μπορεί να βρουν την εργασία δύσκολη, αλλά ταυτόχρονα η δική τους εμπειρία μπορεί επίσης να θεωρηθεί πολύτιμη και δύναμη. Από αυτή την άποψη, κάθε άτομο έχει την ευθύνη σχετικά με την εκτίμηση των δικών του ορίων. Εάν οι εκπαιδευτές δεν έχουν ακόμη αντιμετωπίσει τις δικές τους στάσεις και εμπειρίες σε αυτόν τον τομέα, υπάρχει κίνδυνος μη αναστοχαστικών αντιδράσεων κατά την παράδοση των ενοτήτων, οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν ερεθισμό ή σκεπτικισμό μεταξύ των συμμετεχόντων.

Αντιρατσιστική Προσέγγιση

Επιπλέον, δεδομένου ότι οι άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες αντιμετωπίζουν συχνά διπλό στίγμα, οι εκπαιδευτές και οι διευκολυντές πρέπει να ακολουθούν τα αντιρατσιστικά πρότυπα. Αυτό είναι απαραίτητο, καθώς οι άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες συχνά

στιγματίζονται ως δράστες, γεγονός που προκαλεί προκαταλήψεις στην κοινωνία και σε πολλά επαγγέλματα. Προκειμένου να μην αναπαραχθεί η προκατάληψη «πρόσφυγας-άνδρα» και με αυτόν τον τρόπο να ενισχυθεί μια πιο αποτελεσματική προσέγγιση προς την ομάδα-στόχο, οι διευκολυντές πρέπει:

- Να ακολουθούν μια προσέγγιση χωρίς διακρίσεις και να αποφεύγεται ο στιγματισμός των ανδρών ως δράστες,
- Να είναι εκπαιδευμένοι στη διαπολιτισμική διαφορετικότητα, συγκεκριμένα βάσει της ομάδας-στόχου,
- Να είναι σε θέση να κατανοήσουν την κοινωνική έννοια του να είναι κανείς άνδρας μετανάστης/πρόσφυγας και να ξέρουν πώς να το αντιμετωπίσουν κατάλληλα,
- Να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν μεροληπτικές και ρατσιστικές κοινωνικές δομές που επηρεάζουν το βιοπορισμό των ανδρών μεταναστών και προσφύγων,
- Να είναι σε θέση να κατανοήσουν την έννοια της «αντι-μουσουλμανικής προκατάληψης» προς τους πρόσφυγες και τους μετανάστες,
- Να είναι σε θέση να προβληματιστούν σχετικά με την έννοια της δυναμικής ισχύος μεταξύ των διευκολυντών και των ανδρών μεταναστών/ και προσφύγων λόγω φυλής και τον αντίκτυπο της,
- Και επιπλέον, να είναι σε θέση να κατανοήσουν πώς μπορεί να επηρεάζεται η ψυχική υγεία και η συμπεριφορά της ομάδας-στόχου όταν κοινωνικοποιούνται σε ένα σύστημα όπου βιώνουν συστημικό ρατσισμό και διακρίσεις.

Από αυτό προκύπτει ότι οι πολιτιστικοί διαμεσολαβητές πρέπει να συμμετέχουν εάν οι διευκολυντές και οι εκπαιδευτές δεν μοιράζονται το πολιτισμικό ή εθνικό υπόβαθρο της ομάδας-στόχου. Το ίδιο ισχύει και για το γλωσσικό υπόβαθρο. Εάν οι διευκολυντές και οι εκπαιδευτές δεν μιλούν τουλάχιστον μία από τις γλώσσες της ομάδας-στόχου, θα πρέπει να συμμετέχουν μεταφραστές και να ενημερώνονται πλήρως για το μάθημα και τους στόχους του πριν ξεκινήσει.

Ως εκ τούτου, είναι λογικό το προσωπικό που εμπλέκεται στο πρόγραμμα να αποτελείται από μικτές και πολυ-επαγγελματικές ομάδες (π.χ. όσον αφορά το βιολογικό/κοινωνικό φύλο, τη γλωσσική ικανότητα, την πρόληψη της έμφυλης βίας κ.λπ.). Τα διαφορετικά μέλη της ομάδας προσφέρουν διαφορετικές ευκαιρίες στους συμμετέχοντες να ταυτιστούν με τους διευκολυντές οι οποίοι μπορεί να έχουν άλλες εμπειρίες και ιστορίες ζωής ή γλωσσικές ικανότητες. Η πρόσβαση σε μια πολυ-επαγγελματική και διαφορετική ομάδα μπορεί να περιλαμβάνει ειδικούς που σχετίζονται με αυτόν τον τομέα (νομικό, σεξουαλικότητα, ισότητα των φύλων, κ.λπ.) και άτομα που διαθέτουν διαφορετικές δεξιότητες ως προς τις μεθόδους και τις προσεγγίσεις τους.

5.3. Συντονισμός και Διευκόλυνση

Η παρακάτω ενότητα περιέχει προτάσεις για τον ομαλά συντονισμό και τη διευκόλυνση των εκπαιδευτικών ομάδων. Η ευθύνη της διευκόλυνσης της ομάδας έγκειται πρώτα και κύρια στη διασφάλιση της εστίασης των συναντήσεων στα καθιερωμένα θέματα. Οι διευκολυντές πρέπει να εμπνέουν και να παρακινούν τους συμμετέχοντες και να εστιάζουν στις δυνάμεις και τις ευκαιρίες που έχουν, πρέπει να εντοπίζουν και να προσπαθούν να επιλύσουν το συντομότερο δυνατό πιθανές συγκρούσεις στην ομάδα, καθώς και να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν τις απόψεις των συμμετεχόντων και να θέτουν ερωτήσεις που να συμπεριλαμβάνουν την υπόλοιπη ομάδα (*Ποια είναι η άποψη των άλλων;*).

Δώστε Θετική Ανατροφοδότηση

Αυτό σημαίνει ότι οι διευκολυντές δεν θα πρέπει να επιδιώκουν να «κερδίσουν» μια λογομαχία με τους άλλους συμμετέχοντες. Εκφράζουν μια θετική στάση απέναντι στην ειλικρίνεια και την ανταλλαγή απόψεων. Σε αυτό περιλαμβάνεται κι ένα ειλικρινές ενδιαφέρον για τις σκέψεις και τις εμπειρίες των μελών της ομάδας. Για να καλλιεργήσετε εμπιστοσύνη στην ομάδα, είναι εξαιρετικά σημαντικό να δώσετε θετική ανατροφοδότηση σε θέματα που είναι ταμπού ή προκαλούν ντροπή. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, να επαινείτε την ειλικρίνεια και το θάρρος όταν κάποιος μέλος της ομάδας εκφράζει απόψεις, το περιεχόμενο των οποίων το μπορεί βρίσκουμε δύσκολο και να δυσκολευόμαστε να το δεχτούμε (π.χ. *Σε ευχαριστούμε που το μοιράστηκες μαζί μας, οι υπόλοιποι τι πιστεύετε;*). Η θετική ανατροφοδότηση προάγει το διάλογο, εμπνέει, παρακινεί και δημιουργεί ένα κλίμα για μάθηση και ανάπτυξη.

Να Λειτουργείτε ως Πρότυπο

Οι διευκολυντές είναι πρότυπα διαλόγου και συνεργασίας. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό οι διευκολυντές να δουλεύουν ενεργά πάνω στην επικοινωνία και τη συνεργασία τους. Αυτό σημαίνει ισότητα όσον αφορά τον διαμοιρασμό των καθηκόντων και των ευθυνών μεταξύ τους, ειδικά σε ό,τι αφορά τη μεταφορά γνώσεων και τη διαχείριση της ομάδας.

Ως πρότυπα, το έργο των διευκολυντών συμβολίζει επίσης την ισότητα των φύλων. Η συνεργασία μεταξύ των διευκολυντών θα πρέπει να συμβολίζει την ίση επικοινωνία και ως εκ τούτου μπορεί να αποτελέσει πλεονέκτημα εάν εκπροσωπούνται περισσότερα από ένα φύλα στη διευκόλυνση της ομάδας. Το φύλο των διευκολυντών επηρεάζει σαφώς τη διαδικασία της ομάδας. Αυτό ισχύει και για άλλους παράγοντες, όπως η ηλικία, η εμφάνιση, η εθνικότητα, το στυλ ντυσίματος και/ή εάν οι διευκολυντές έχουν οι ίδιοι παιδιά.

Επίσης, οι διευκολυντές επηρεάζονται συναισθηματικά από διαφορετικές απόψεις. Η προσπάθεια απόκρυψης των συναισθημάτων κάποιου δεν είναι συνήθως αποτελεσματική, καθώς μπορεί να συμβάλει στο να φαίνονται οι διευκολυντές μη αυθεντικοί, πράγμα που με τη σειρά του μπορεί να δημιουργήσει αβεβαιότητα. Τα ομαδικά πλαίσια προσφέρουν σίγουρα την ευκαιρία να αντιμετωπιστούν ανοιχτά οι δικές τους αντιδράσεις, αρκεί να παρουσιάζονται με ηρεμία, σεβασμό και χωρίς επικριτική διάθεση (*Παρατηρώ ότι με*

αναστατώνει όταν πιστεύετε ότι μία γυναίκα πρέπει να παντρευτεί έναν άνδρα που τη βίασε επειδή σκέφτομαι τον εαυτό μου στη θέση της. Ταυτόχρονα, πιστεύω ότι είναι καλό να λέτε αυτό που πιστεύετε, ώστε να ακούσουμε τι πιστεύει και η υπόλοιπη ομάδα.).

Ενισχύστε τον Διάλογο

Ένα άλλο καθήκον των διευκολυντών είναι να προωθήσουν τους διαλόγους στους οποίους οι συμμετέχοντες θα μπορούν να υποστηρίξουν ο ένας τον άλλον. Είναι σημαντικό να εξηγηθεί με σαφήνεια ο ρόλος των διευκολυντών και οι μορφές των συζητήσεων που προωθούνται από την αρχή. Αυτό μπορεί να μειώσει τις ψευδείς προσδοκίες, όπως ότι οι διευκολυντές θα παρέχουν συμβουλές ή θα συμμετέχουν στη συζήτηση με τις δικές τους απόψεις. Από την αρχή, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να γνωρίζουν ότι δεν είναι ευθύνη των διευκολυντών να συνεχίσουν τη συζήτηση ή να δώσουν λύσεις - αυτό μπορεί επίσης να σημαίνει ότι δεν μιλούν αμέσως μόλις επικρατήσει ησυχία. Όλοι οι συμμετέχοντες έχουν ευθύνη να συμβάλουν στην επιτυχία των ομαδικών συναντήσεων.

Κατά την εισαγωγή σε ένα νέο θέμα υπάρχει η ευκαιρία να τεθούν τα θέματα των ίδιων των συμμετεχόντων ή τα σχετικά τρέχοντα θέματα των μέσων ενημέρωσης ή της τοπικής κοινωνίας. Οι διευκολυντές πρέπει να εκτιμήσουν πόσο χρόνο χρειάζεται αυτό. Όσο περισσότερες πληροφορίες υπάρχουν, τόσο λιγότερος χρόνος υπάρχει για συζήτηση. Και είναι οι συζητήσεις που θα χρειαστούν περισσότερο χρόνο.

Συνέχεια & Εξειδίκευση

Ένας από τους διευκολυντές θα πρέπει να είναι παρών σε όλες τις συναντήσεις, διασφαλίζοντας έτσι τη συνέχεια για την ομάδα, ενώ ο εκπαιδευτής/ομιλητής μπορεί να αλλάξει (για παράδειγμα, με την τακτική συμμετοχή άλλων ειδικών στα θέματα των αντίστοιχων ενοτήτων). Ο διερμηνέας συμμετέχει στο διάλογο, τη μετάδοση των πληροφοριών και στο συντονισμό. Επομένως, ο ίδιος διερμηνέας θα πρέπει ιδανικά να συνοδεύει την ομάδα συνεχώς.

Προσωπικές Ιστορίες

Οι συμμετέχοντες το εκτιμούν όταν οι διευκολυντές μοιράζονται κάτι από τη ζωή τους. Στην αρχή είναι καλύτερα να αποκαλύπτουν λιγότερα και μόνο όταν ο ρόλος τους ως διευκολυντής είναι πιο οικείος στην ομάδα, μπορούν να αποκαλύψουν περισσότερα για τον εαυτό τους. Φυσικά, δεν είναι απαραίτητο να μοιραστεί κανείς κάτι από τη δική του ζωή και κάθε άτομο πρέπει να αποφασίσει μόνο του εάν το θέλει αυτό. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στο πόσο χρόνος απαιτείται όταν μοιράζεστε προσωπικά πράγματα - και οι συμμετέχοντες πρέπει να είναι στο επίκεντρο.

Αναστοχαστείτε Σχετικά με το Πως να Διακόπτετε και να Αντιμετωπίζετε τις Διαταράξεις

Όλοι έχουμε διαφορετικά επίπεδα ανοχής για καταστάσεις κατά τις οποίες διακόπτονται οι συνομιλίες, όταν οι άνθρωποι μιλούν μεταξύ τους ταυτόχρονα, όταν οι άνθρωποι διαταράσσουν τη διαδικασία του εργαστηρίου ή όταν ένας συμμετέχων καταλαμβάνει περισσότερο χώρο

και χρόνο από τους υπόλοιπους. Μπορεί να συμβεί, ένας από τους διευκολυντές να ελέγχει αυστηρότερα τις συζητήσεις. Σε αυτή την περίπτωση, είναι χρήσιμο για την περαιτέρω ανάπτυξη και συνεργασία των διευκολυντών, να αναλογιστούν τις ευθύνες τους σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης αυτών των καταστάσεων. Ίσως το ένα άτομο πρέπει να εξασκηθεί στο να διακόπτει πιο συχνά ενώ το άλλο να προσπαθεί να συγκρατηθεί πιο συχνά.

Κρατώντας τη Σιωπή

Η σιωπή στην ομάδα μπορεί να είναι μια πρόκληση. Η υπομονή αυτής της σιωπής μπορεί να γίνει ευκολότερη όσο περισσότερες ενότητες παραδίδονται. Εάν ένας διευκολυντής τείνει να παίρνει το λόγο μόλις επικρατήσει ησυχία, μπορεί γρήγορα να αναπτυχθεί μια δυναμική της ομάδας όπου οι συμμετέχοντες θα αναμένουν από τους διευκολυντές να μιλήσουν. Ακριβώς όπως οι συμμετέχοντες θα πρέπει να μάθουν τη μορφή της συνομιλίας και του διαλόγου, έτσι οι διευκολυντές πρέπει να εξασκηθούν στη σιωπή.

Η Εναλλαγή Μεταξύ Σοβαρότητας και Ελαφρότητας

Το χιούμορ, ως συστατικό των διαλόγων, είναι ένα σημαντικό στοιχείο για κάποιους ανθρώπους με σκοπό να ελέγξουν τη δική τους συναισθηματική ζωή. Εάν μεμονωμένοι συμμετέχοντες καταλήξουν επανειλημμένα σε χιουμοριστικές δηλώσεις, μπορεί να τους ζητηθεί να προσπαθήσουν περισσότερο να κάνουν σοβαρές δηλώσεις. Ταυτόχρονα, οι συμμετέχοντες που σπάνια χρησιμοποιούν χιούμορ μπορούν να λάβουν ένα επιπλέον χαμόγελο από τους εκπαιδευτές και τους διευκολυντές όταν η διάθεση είναι πιο χαλαρή. Η αποδοχή των συμμετεχόντων «όπως είναι», αποτελεί μια διαδικασία για τους διευκολυντές η οποία πρέπει να αναπτύσσεται συνεχώς. Αυτό απαιτεί μια ορισμένη εμπειρία σε ομαδικές συζητήσεις και εμπιστοσύνη στη χρήση των οδηγιών, έτσι ώστε κάποιος να απομακρυνθεί από αυτές.

Τρέχοντα Θέματα και Ζητήματα

Οι διευκολυντές πρέπει να προετοιμαστούν για τα τρέχοντα κοινωνικά θέματα και να τα συμπεριλάβουν στις συζητήσεις. Οι βασικές γνώσεις των διευκολυντών μπορεί να βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να νιώσουν ότι υπάρχει εκτίμηση και να φέρουν πιο ενεργά τις απόψεις τους στους διαλόγους.

Αντιμετώπιση Αρνητικών Αποφάσεων Ασύλου και Απελάσεων

Οι δυνητικές απελάσεις των συμμετεχόντων στη μέση του προγράμματος αποτελούν δύσκολες προκλήσεις. Εάν συμβεί αυτό, η ομάδα πιθανώς να αισθανθεί την ανάγκη να μιλήσει για αυτό. Η ευκαιρία για συζήτηση πρέπει πάντα να παρέχεται, καθώς το περιβάλλον της ομάδας μπορεί να είναι μια θετική εμπειρία για τους συμμετέχοντες. Μια αρνητική απόφαση ασύλου δεν πρέπει να αποτελεί λόγο αποκλεισμού ενός συμμετέχοντα από το πρόγραμμα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο είναι σημαντικό να υπάρχουν καλές σχέσεις συνεργασίας με τους εταίρους του δικτύου που μπορεί να είναι σε θέση να υποστηρίξουν τους συμμετέχοντες της ομάδας σε σχέση με τις αιτήσεις ασύλου.

5.4. Μετάφραση και Πολιτισμική Διαμεσολάβηση

Κοινή Γλώσσα

Για την επιτυχία των ομαδικών εργαστηρίων, είναι απαραίτητο όλοι οι συμμετέχοντες να μπορούν να επικοινωνούν σε μια κοινή γλώσσα. Δεν είναι απαραίτητο να προέρχονται από την ίδια χώρα. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί, ακόμη και πριν από την πρώτη συνάντηση, ότι όλοι οι συμμετέχοντες κατανοούν πραγματικά τη γλώσσα στην οποία διεξάγεται το εργαστήριο ή τη γλώσσα στην οποία γίνεται η διερμηνεία.

Επικοινωνία μεταξύ Διευκολυντή και Διερμηνέα

Εάν οι διευκολυντές δεν μιλούν τη γλώσσα της ομάδας ως μητρική γλώσσα, πρέπει να έχουν κατάλληλες γλωσσικές δεξιότητες που επιτρέπουν τη διεξαγωγή των συζητήσεων ή να υπάρχει βοήθεια από διερμηνέα. Η επικοινωνία μεταξύ των διευκολυντών και των διερμηνέων δεν πρέπει να αποτελεί πρόκληση λόγω έλλειψης γλωσσικών δεξιοτήτων των πρώτων. Φυσικά, εάν οι διευκολυντές καταλαβαίνουν τη μητρική γλώσσα των συμμετεχόντων, αυτό είναι καλό. Οι ομάδες μπορούν επίσης να διεξαχθούν στα αγγλικά ή σε οποιαδήποτε άλλη κοινή γλώσσα εάν όλοι οι συμμετέχοντες την καταλαβαίνουν.

Θα ήταν ιδανικό αν ο ίδιος διερμηνέας μπορούσε να είναι παρών σε όλες τις ενότητες. Είναι σημαντικό να υπάρχει σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των διευκολυντών και του διερμηνέα, καθώς και καλή προετοιμασία όσον αφορά τις προσδοκίες της μετάφρασης και τις καταστάσεις που μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια των ομαδικών συναντήσεων (π.χ. συγκρούσεις ρόλων, διαφωνίες, μετατραυματικές αντιδράσεις).

Πρότυπα Ποιότητας για Διερμηνεία και Μετάφραση

Έχουμε αναπτύξει τα ακόλουθα πρότυπα ποιότητας για τη μετάφραση και τη διερμηνεία κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών προγραμμάτων:

- Ο διερμηνέας είναι καλά εκπαιδευμένος και καταρτισμένος.
- Ένας επαγγελματίας διερμηνέας που εργάζεται με μετανάστες και πρόσφυγες δεν είναι φίλος, γονέας, γραμματέας, ψυχολόγος ή κοινωνικός λειτουργός. Δεν πρέπει να υπάρχει επαφή μεταξύ των συμμετεχόντων και του διερμηνέα πέρα από το εργαστήριο.
- Ο διερμηνέας είναι ενδιάμεσος στην επικοινωνία (επιτρέπει την αμοιβαία κατανόηση), ο πολιτισμικός διαμεσολαβητής βοηθά στη δημιουργία σχέσης μεταξύ συντονιστών και ομάδας και ενσαρκώνει έναν επαγγελματικό ρόλο (εμπιστευτικότητα που υπογράφεται σε σύμβαση).
- Είναι δουλειά των διερμηνέων να μεταφράζουν τα πάντα, δηλαδή, να λειτουργούν ως «ουδέτερος διαμεσολαβητής γλώσσας» (όχι υπέρμαχος των συμμετεχόντων). Αυτό εμποδίζει τους συμμετέχοντες να ξεκινήσουν διάλογο με τον διερμηνέα και να ζητήσουν, για παράδειγμα, να μην μεταφράσουν ορισμένα πράγματα ή να ζητήσουν συμβουλές ή άποψη. Ακόμα και επαναλαμβανόμενες φράσεις ή προτάσεις πρέπει να μεταφράζονται όπως εκφράστηκαν.

- Ο διευκολυντής θα πρέπει να εξηγήσει τον ρόλο του διερμηνέα στην ομάδα. Η επικοινωνία γίνεται με τον διευκολυντή, ο διερμηνέας επιτρέπει την αμοιβαία κατανόηση και επικοινωνία. Ο διευκολυντής είναι επίσης υπεύθυνος για τη φροντίδα της σχέσης με τους συμμετέχοντες. Αυτό πρέπει να διευκρινιστεί στην αρχή των εργαστηρίων, αλλά μπορεί να επαναλαμβάνεται και ανά διαστήματα.
- Ο διευκολυντής και ο διερμηνέας πρέπει να έχουν μια σταθερή σχέση: αμοιβαία εμπιστοσύνη, συνεργασία, κοινό σύστημα αξιών, αμοιβαία κατανόηση ρόλων και μεθόδων εργασίας, κοινούς στόχους, διαπολιτισμικές ικανότητες.

5.5. Πλαίσιο και Υλοποίηση

Τέλος, παρακάτω συγκεντρώνουμε ορισμένες προτάσεις αναφορικά με το τι πρέπει να λάβετε υπόψη κατά την προετοιμασία και την οργάνωση των προγραμμάτων.

Συμμετέχοντες: Μέγεθος Ομάδας, Ηλικία και Συγγένειες

Το μέγεθος της ομάδας δεν πρέπει να ξεπερνά τους 20 συμμετέχοντες. Αυτός ο αριθμός είναι ιδανικός για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί ο αναστοχασμός της ομάδας και επιπλέον επιτρέπει σε κάθε άτομο να έχει αρκετό χρόνο για να δώσει ανατροφοδότηση στις δραστηριότητες/μεμονωμένες ασκήσεις.

Μπορεί να είναι θετικό εάν υπάρχει μεγάλη διακύμανση στην ηλικία, αλλά μπορεί επίσης να είναι καλό να υπάρχουν συμμετέχοντες παρόμοιας ηλικίας. Πρέπει να δοθεί προσοχή όταν υπάρχει μεγάλη διακύμανση, καθώς αυτό δημιουργεί ηλικιακή ιεραρχία - η εμπειρία δείχνει ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία παίρνουν συχνά το λόγο και οι απόψεις τους κουβαλούν μεγαλύτερο βάρος από τις απόψεις των νεότερων, οι οποίοι ενδέχεται να μην πάρουν τον λόγο υπό αυτές τις συνθήκες.

Τα συγγενικά πρόσωπα αποτελούν πρόκληση. Για παράδειγμα, τίθεται το ερώτημα: σε ποιο βαθμό δύο αδέρφια ή ένας πατέρας και ένας γιος θέλουν ή μπορούν να συζητήσουν θέματα όπως είναι «η βία κατά των παιδιών» ή «η σεξουαλικότητα» στην ίδια ομάδα. Οι συνδυασμοί πατέρας-γιος συνήθως σιωπούν τους γιους. Μπορεί επίσης να διαταράξει τη διαδικασία για τους υπόλοιπους συμμετέχοντες. Για να αποφευχθεί αυτό, τα μέλη της οικογένειας μπορούν να συμμετέχουν σε διαφορετικές ομάδες. Παράλληλα όμως, μπορεί να είναι χρήσιμο και να ξεκινήσει έτσι μια διαφορετική διαδικασία μάθησης όταν οι άνθρωποι ακούν τους στενότερους συγγενείς τους να συζητούν διαφορετικά θέματα. Αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη από τους διευκολυντές πριν την έναρξη του προγράμματος.

Χρονικό Πλαίσιο και άλλες Υποχρεώσεις

Εάν το εργαστήριο διαρκεί περισσότερο από δύο ώρες, θα πρέπει να γίνει ένα διάλειμμα 20-30 λεπτών στο ενδιάμεσο. Συνιστάται κάθε ενότητα να υλοποιείται στο ίδιο περιορισμένο χρονικό διάστημα. Τα διαλείμματα αποτελούν καλή ευκαιρία για ανταλλαγή απόψεων και κοινωνικοποίηση.

Είναι σημαντικό οι συναντήσεις να γίνονται πάντα την ίδια ώρα και, κατά προτίμηση, στον ίδιο χώρο. Τα εργαστήρια δεν πρέπει να συμπίπτουν με άλλες δραστηριότητες (π.χ. παρακολούθηση μαθημάτων γλώσσας, ώρες εργασίας, φροντίδα παιδιών, ...). Ταυτόχρονα, θα πρέπει να διευκρινιστεί κατά τη διάρκεια των προκαταρκτικών συζητήσεων ποιοι από τους συμμετέχοντες θα πρέπει να φροντίζουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια υλοποίησης των ενοτήτων, ώστε να μπορούν να οργανωθούν κατάλληλες προσφορές.

Τοποθεσία και Εγκαταστάσεις

Απαιτείται ένα δωμάτιο αρκετά μεγάλο ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να πραγματοποιηθεί ένας κύκλος καρεκλών. Επιπλέον, πρέπει να υπάρχει χώρος για το flipcharts, για κίνηση (ασκήσεις) και για το τραπέζι για το φαγητό/ποτό. Εάν απαιτείται τεχνική υποστήριξη, πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη εκ των προτέρων. Τα εργαστήρια πρέπει να εμπνέουν μια ατμόσφαιρα εμπιστευτικότητας (λάβετε υπόψη: διαφανείς τοίχους, παράθυρα, λεπτούς τοίχους και πόρτες) - οι συμμετέχοντες δεν πρέπει να αισθάνονται ότι τους παρατηρούν και τους παρακολουθούν.

Ένας χώρος χωρίς εμπόδια θα ήταν ιδανικός. Οι προϋποθέσεις για αυτό είναι η επίπεδη πρόσβαση στην τοποθεσία της εκδήλωσης, στην αίθουσα, στις τουαλέτες, στα αποδυτήρια και στη ρεσεψιόν, η ύπαρξη ενός προσβάσιμου ανελκυστήρα/πλατφόρμα ανύψωσης, η ασφαλής τοποθέτηση και η κάλυψη σωλήνων, καλωδίων κ.λπ. Μια αίθουσα συνεδριάσεων χωρίς εμπόδια χαρακτηρίζεται από σαφή και απλή σχεδίαση δωματίου, τραπέζια στα οποία μπορεί κανείς να έχει εύκολη πρόσβαση με αναπηρικά αμαξίδια, επαρκώς προσβάσιμους χώρους αναπηρικών αμαξιδίων, επαρκές πλάτος για περάσματα, καλή ακουστική στο δωμάτιο. Τα μόνιμα τραπέζια και οι πάγκοι πρέπει να αποφεύγονται.

Η αίθουσα συνεδριάσεων της ομάδας θα πρέπει να βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από το κατάλυμα των συμμετεχόντων. Εάν αυτό δεν είναι δυνατό, συνιστάται η επιστροφή χρημάτων για τα εισιτήρια των μέσων μαζικής μεταφοράς ώστε να αποφευχθούν τα έξοδα.

Προετοιμασία για το Εργαστήριο

Είναι απαραίτητο οι διευκολυντές να βρίσκονται στο χώρο όπου θα πραγματοποιηθεί η συνάντηση της ομάδας λίγο πριν από την έναρξη της για να καλωσορίσουν τους συμμετέχοντες. Ο επαρκής χρόνος στην αρχή επιτρέπει σε όλους να χαιρετηθούν και να πιούνε έναν καφέ ή τσάι καθώς όλοι φτάνουν.

Οι προετοιμασίες περιλαμβάνουν επίσης:

- την ύπαρξη έτοιμων flipchart – αυτά είναι δυνατό να ετοιμαστούν πριν από την έναρξη των συναντήσεων ή με τη βοήθεια του διερμηνέα πριν από κάθε επιμέρους ενότητα
- την παροχή κενών φύλλων χαρτιού, στυλό, λίστες υποχρεώσεων, κολλητική ταινία
- την τοποθέτηση των καρεκλών σε κύκλο
- την παροχή τσάι, καφέ, χυμό, νερό, πιθανώς φρούτα, ξηρούς καρπούς και μπισκότα για τα διαλείμματα (είναι καλή ιδέα να τοποθετηθούν ταμπέλες με τα ονόματα των φαγητών)

στη γλώσσα των συμμετεχόντων της ομάδας - συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών για τα συστατικά του φαγητού)

- τον εξοπλισμό που απαιτείται για τις μεμονωμένες ενότητες και δραστηριότητες

Προτείνεται επίσης να υπάρχει και μία λίστα με επαφές προσώπων/φορέων ενδιαφέροντος σε τοπικό επίπεδο (συμβουλευτικά κέντρα με εγκαταστάσεις διερμηνείας κ.λπ.), η οποία μπορεί να διανεμηθεί στους συμμετέχοντες εάν είναι απαραίτητο ή να αναρτηθούν στο flipchart.

Προσβασιμότητα/Σχεδιασμός Εργαστηρίων Χωρίς Εμπόδια

Συνίσταται να τηρείται τα ακόλουθα πρότυπα:

- Εύκολα κατανοητή γλώσσα και αργή ομιλία,
- Αξιόπιστο πρόγραμμα (ανακοινώστε και τηρείτε τα διαλείμματα),
- Δώστε προσοχή στην κατανόηση και τη συμμετοχή (Οι διευκολυντές θα πρέπει να ρωτήσουν αν το περιεχόμενο είναι κατανοητό για όλους και αν όλοι είναι συντονισμένοι «στην ίδια σελίδα». Θα πρέπει να αφήνουν χρόνο για ερωτήσεις και να δώσουν προσοχή στην ταχύτητα του λόγου, την πυκνότητα και την ποσότητα του περιεχομένου),
- Αποφυγή συντομογραφιών, εάν είναι δυνατόν, σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να δίνεται εξήγηση και να καταγράφονται εάν είναι απαραίτητο,
- Η αρχή των πολλαπλών αισθήσεων: μεταφορά των πληροφοριών μέσω πολλών αισθήσεων (όραση, ακοή, αφή), π.χ. μέσω flipchart, PowerPoint παρουσίασης, σεναρίου, αλλά και μέσω βίντεο, μουσικής ή σωματικών ασκήσεων,
- Λεκτική περιγραφή και επεξήγηση του χρησιμοποιημένου οπτικού υλικού (γραφικά, εικόνες, διαγράμματα),
- Επαρκής χρόνος για ερωτήσεις, επαναλήψεις, διαλείμματα.

Για λόγους αναγνωσιμότητας, είναι σκόπιμο να διασφαλιστεί ότι το πληροφοριακό υλικό που διανέμεται έχει επαρκές μέγεθος γραμματοσειράς (τουλάχιστον 12), γραμματοσειρά sans serif, σχεδιασμό υψηλής αντίθεσης και κατανοητή διατύπωση (π.χ. αποφύγετε ξένες λέξεις ή συντομογραφίες). Είναι επίσης καλή ιδέα να δίνονται στοιχεία επικοινωνίας για περαιτέρω έρευνες σχετικά με τα φυλλάδια που θα μοιραστούν.

Σημειώσεις για τις PowerPoint παρουσιάσεις:

- Υπόβαθρο: λευκό
- Κείμενο: μαύρο (χρωματιστό στα flipcharts)
- Μεγέθη γραμματοσειράς – για επικεφαλίδες: 40-44 – για κείμενο: 32-36 (το ελάχιστο 24)
- Χωρίς σύμβολα
- Μέγιστος αριθμός λέξεων: 25 λέξεις ανά διαφάνεια
- Εκτύπωση: 2 φύλλα ανά σελίδα
- Αποφύγετε τις συντομογραφίες αν είναι δυνατόν, εξηγήστε τουλάχιστον τι σημαίνουν

Οπτικοποιήσεις και σχεδιασμός στο flipchart:

- χρήση μπλοκ γραμμάτων (όχι αναλυτικά)
- δώστε προσοχή στην αναγνωσιμότητα
- γράψτε σύντομες προτάσεις
- αποφύγετε τις συντομογραφίες

5.6. Προσέγγιση

Εκπαίδευση και Παρέμβαση

Δεδομένου ότι οι ομάδες ασχολούνται πολύ με τις δικές τους στάσεις και εμπειρίες κατά τη διάρκεια της βιογραφίας τους, είναι σημαντικό για εμάς να δηλώσουμε με σαφήνεια, για ακόμη μια φορά, τα όρια των εργαστηρίων. Οι ομάδες εκπαίδευσης και παρέμβασης έχουν σκοπό να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή και να παρέχουν έναν ασφαλή/γενναίο χώρο ώστε οι συμμετέχοντες να μπορούν να συμμετέχουν σε συζητήσεις για θέματα όπως οι κοινωνικοί κανόνες, τα στερεότυπα, η δικαιοσύνη ή η βία. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι οι ομάδες εκπαίδευσης που περιγράφονται εδώ είναι σαφώς διαφορετικές από τις ομάδες θεραπείας ή τις ομάδες κατάρτισης κατά της βίας. Οι συμμετέχοντες σε ομάδες θεραπείας ή κατάρτισης κατά της βίας έχουν ένα βιωμένο ή/και αναγνωρισμένο πρόβλημα και έχουν την επιθυμία να αλλάξουν, επομένως συμφωνούν ως προς το στόχο της δικής τους συμμετοχής. Αυτές οι ομάδες λαμβάνουν χώρα κάτω από την εξειδικευμένη καθοδήγηση θεραπευτών και εκπαιδευτών που συστηματικά επηρεάζουν και καθοδηγούν τη διαδικασία της ομάδας προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι. Όσον αφορά το πρόγραμμα εκπαίδευσης και παρέμβασης, ο ρόλος των διευκολυντών είναι να δημιουργήσει μια δομή εμπιστοσύνης και ενδυνάμωσης για την ομάδα και να την υποστηρίξει να επικεντρωθεί σε συγκεκριμένα θέματα. Δεν είναι δουλειά των διευκολυντών να αξιολογήσουν τους συμμετέχοντες ή να κάνουν διαγνώσεις.

Πιο συγκεκριμένα, οι διευκολυντές θεσπίζουν βασικούς κανόνες με την ομάδα για να δημιουργήσουν έναν γενναίο χώρο ώστε οι συμμετέχοντες να ανοιχτούν και να συζητήσουν σχετικά θέματα, επιπλέον του ασφαλούς χώρου, όπου οι κανόνες της ομάδας προωθούν τις δομικές αλληλεπιδράσεις με τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργούν, όσο το δυνατόν περισσότερο, σχέσεις χωρίς διακρίσεις. Η συμμετοχική ανάπτυξη και εφαρμογή μιας τέτοιας αλληλεπίδρασης πρέπει να παρέχει σε όλα τα μέλη της ομάδας ένα περιβάλλον μάθησης που χαρακτηρίζεται από αμοιβαίο σεβασμό και ευαισθησία. Η εστίαση γίνεται στην εκμάθηση γύρω από τις άνισες σχέσεις εξουσίας και στο να δουλέψει ο καθένας πάνω στις δικές του θέσεις αναφορικά με τις διάφορες κοινωνικές ιεραρχίες με στόχο τον αναστοχασμό.

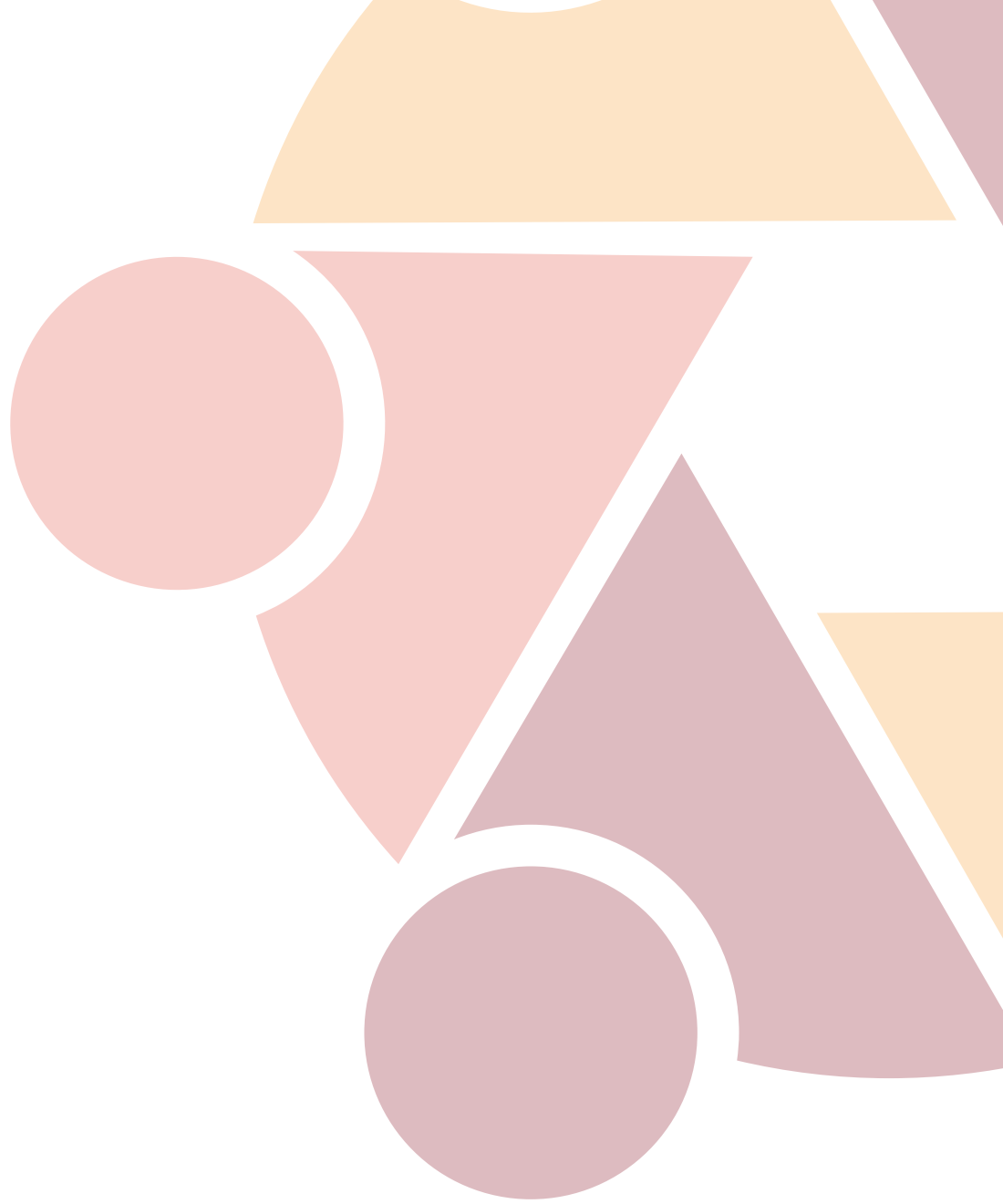
Εθελοντική Συμμετοχή

Για να ικανοποιηθούν αυτές οι αξιώσεις, η συμμετοχή στο πρόγραμμα πρέπει να είναι ανά πάσα στιγμή εθελοντική. Ο εξαναγκασμός των συμμετεχόντων να συμμετάσχουν μπορεί

να συμβάλει σε ένα αίσθημα αδυναμίας, ενώ εκφράζει και μια έντονα ιεραρχική σχέση. Η προσωπική επιλογή για συμμετοχή σε ομαδικές συναντήσεις μπορεί επίσης να οδηγήσει σε αυτο-δραστηριότητα. Οι συμμετέχοντες που δεν θέλουν να συμμετάσχουν δεν μπορούν να αναγκαστούν να το κάνουν. Ως εκ τούτου, όπως περιγράφεται στα Πρότυπα Ποιότητας, το πρόγραμμα σκοπεύει να προωθήσει το αίσθημα ιδιοκτησία από τους συμμετέχοντες, γεγονός που τους δίνει την ευκαιρία να συμμετάσχουν στη διαδικασία και να γίνουν εταίροι στην πρόληψη της βίας.

Διατομεακή Προσέγγιση

Έχει ήδη αναφερθεί γιατί είναι επωφελής η υιοθέτηση μιας διατομεακής προσέγγισης, τόσο για τα άτομα όσο και για την κοινωνία στην εργασία με τους συμμετέχοντες. Η υιοθέτηση μιας διατομεακής στάσης, υποδηλώνει επίγνωση αναφορικά με την αλληλεπίδραση των διαφόρων κοινωνικών θέσεων και συνδέσεων: Ποιοι συνδυασμοί βιολογικού/κοινωνικού φύλου, φυλής/εθνικότητας, ηλικίας, οικονομικών πόρων, καθεστώτος διαμονής, μορφωτικού επιπέδου και άλλων κατηγοριών, επηρεάζουν τους εκπαιδευτές, τους διερμηνείς και τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα; Πώς τους επηρεάζουν; Αυτές οι κατηγορίες και οι συνδέσεις είναι κοινωνικές κατασκευές, αλλά είναι χειροπιαστά επιδραστικές στον πραγματικό κόσμο. Επομένως, πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη, ενώ ταυτόχρονα πρέπει να τις αμφισβητήσουμε και να τις αποδομήσουμε. Τα ατομικά σχέδια ταυτότητας περιέχουν πάντα πολλαπλές συνδέσεις. Οι διευκολυντές και οι εκπαιδευτές θα πρέπει να αντιμετωπίσουν με σεβασμό αυτές τις συνδέσεις, ώστε να καταστούν ορατές και χρήσιμες ως πόροι και για τις στρατηγικές ενδυνάμωσης.

6. Βιβλιογραφία

Ali, D. (2017). Safe Spaces and Brave Spaces. Historical Context and Recommendations for Student Affairs Professionals. NASPA Policy and Practice Series, 2.

Chynoweth, S. (2017). Sexual Violence against Men and Boys. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR).

Cohn, Ruth C. (1975). Von der Psychoanalyse zur themenzentrierten Interaktion. Von der Behandlung einzelner zu einer Pädagogik für alle. Stuttgart: Klett-Cotta.

Connell, R. W. (2005). Masculinities. Polity.

Farahani, F. K. (2008). Norms, attitude and sexual conduct among female college students in Tehran: implications for reproductive health policy and research. London School of Hygiene & Tropical Medicine.

Freedman, J. (2012). Engaging Men in the Fight Against Gender Violence: Case Studies from Africa. New York: Palgrave Macmillan. Ανακτήθηκε από <https://www.palgrave.com/gp/book/9781137014733>

Freedman, J. (2016). Sexual and gender-based violence against refugee women: a hidden aspect of the refugee „crisis“. Elsevier, 18-26.

Hagemann-White, C. (2008): Vorwort. In Gewalt im Geschlechterverhältnis. Erkenntnisse und Konsequenzen für Politik, Wissenschaft und soziale Praxis, Forschungsnetz Gewalt im Geschlechterverhältnis [GiG-net] (ed.), 7 – 10. Opladen: Verlag Barbara Budrich.

Hearn, J. (1998). The violences of men: How men talk about and how agencies respond to men's violence to women. Sage.

Howard, T.C. (2014). Black Male(d): Peril and Promise in the Education of African American Males.

Kawar, M. (2004). Gender and Migration: Why are Women more Vulnerable? Ανακτήθηκε από <http://www.antigone.gr/files/en/library/selected-publications-on-migration-and-asylum/international/070603.pdf>

Krug, E. G. & Dahlberg, L. L. & Mercy, J. A. & Zwi, A. B. & Lozano, R. (2002). World Report on violence and health. Geneva: World Health Organization

Lindsey-Curtet, C. & Holst-Roness, F. T. & Anderson, L. (2004). Addressing the Needs of Women Affected by Armed Conflict. Geneva: ICRC.

Messner, M. (2000). Politics of Masculinities. The Gender Lens, Vol.3. UK: AltaMira Press

Miles, R. (1989). Racism. Routledge.

Njibwakale, S. (2019). Gender-based violence. Religion in Gender-Based Violence, Immigration, and Human Rights.

Pimminger, I. (2012). Was bedeutet Geschlechtergerechtigkeit? Normative Klärung und soziologische Konkretisierung. Barbara Budrich.

Pittaway, E., & Bartolomei, L. (2018). Refugees, Race, and Gender: The Multiple Discrimination against Refugee Women.

Scambor, C. & Scambor, E. (2017). Gender Based Violence and the Role of Men (Nasilje na podlagi spola in vloga moških). In: Časopis za kritiko znanosti, Let. XLV, 2017, Številka 267. P.115-127.

Scambor, E., Wojnicka, K. Bergmann, N. (Hg.) (2013). The Role of Men in Gender Equality – European strategies & insights [AutorInnen: S. Belghiti-Mahut, N. Bergmann, M. Gärtner, J. Hearn, Ø. G. Holter, M. Hrženjak, R. Puchert, C. Scambor, E. Scambor, H. Schuck, V. Seidler, A. White & K. Wojnicka]. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f6f90d59-ac4f-442f-be9b-32c3bd36eaf1/language-en>

UNFPA. (2016). UNFPA. Ανακτήθηκε από <https://www.unfpa.org/annual-report-2016>

UNHCR. (2010). Gender-based Violence. Ανακτήθηκε από <https://www.unhcr.org/en-au/4794b3512.pdf>

Vess, J. & Barker, G. & Naraghi-Anderlini, S. & Hassink, A. (2021). The Other Side of Gender Men as Critical Agents of Change. Ανακτήθηκε από <https://promundoglobal.org/resources/the-other-side-of-gender-men-as-critical-agents-of-change/>

Οι Εταίροι:

Verein für Männer- und Geschlechterthemen Steiermark (VMG), Αυστρία

Ιστοσελίδα: <https://www.vmg-steiermark.at>

Society for Psychological Assistance (SPA), Κροατία

Ιστοσελίδα: <https://dpp.hr/eng/>

Associació Conexus: atenció, formació i investigació psicosocials (CONEXUS), Ισπανία

Ιστοσελίδα: <https://conexus.cat/>

Συμβίωση, Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία, Ελλάδα

Ιστοσελίδα: <https://www.symbiosis.org.gr/>

Centro di Ascolto Uomini Maltrattanti (CAM), Ιταλία

Ιστοσελίδα: <https://www.centrouominimaltrattanti.org/>

European Network for the Work with Perpetrators of Domestic Violence (WWP EN), Γερμανία

Ιστοσελίδα: <https://www.work-with-perpetrators.eu/>

Συμβουλευτική Επιτροπή: Marianne Hester και Emma Williamson, School for Policy Studies, Faculty of Social Sciences and Law, Πανεπιστήμιο του Μπρίστολ, Μεγάλη Βρετανία

Ιστοσελίδα: <https://www.bristol.ac.uk/sps/research/centres/genderviolence/>

